

BESEDE IN DEJANJA

TO JE NAJHUJŠA NEVARNOST!

Ce gre za unitarizem versajske Jugoslavije, sem seveda najostreje proti njemu. Ce gre za ostanke dogmatskega, sem seve prav tako zoper njega. A če gre za enotnost naše dežele, za Jugoslavijo kot nedeljivo celoto — tedaj sem za tak »unitarizem«, za takšno enotno Jugoslavijo. Toda tedaj to ni unitarizem, ampak kratko malo — naša enotnost.

Prav pa je, da razločujemo med dvom: nacionalizmom in šovinizmom ter unitarizmom. Ne verjamem, da bi bilo hrvatskih unitaristov več kot nekaj sto. Nacionalisti in šovinisti pa imajo široko osnovo, kar tudi izrabljajo. Poleg tega so amandmaji najmočnejše orožje za boj proti unitarizmu, ki se jih ni treba bati. Ni jih mogoče imeti za nekako vzporedno silo, saj je mogoče poleg političnih uporabiti tudi administrativna sredstva. A ne slepite se in bodite pozorni na zares najbolj nevarnega razrednega sovražnika — na šovinizem in nacionalizem, ki sta temelj razrednega sovražnika. To je najhujša nevarnost.

Iz govora predsednika Tita na 21. seji predsedstva ZKJ

VSILJUJEJO NAM VULGARNE NACIONALISTIČNE PREPIRE

Zadnje čase pogosto doživljamo, da se vmešavajo v polemike na straneh nekaterih listov toni in nastopajo metode, ki zbujaajo v javnosti odpor in obsodbo. Pisci teh sestavkov se ne zmenijo za resnično stanje stvari v deželi, ponarejajo smisel dogodkov, dejstev in odnosov, fabricirajo »argumente« in »teze« za nekatere nam tuje pobude. Nevabljeni nastopajo v imenu delavskega razreda, delovnih ljudi in celih narodov, pri tem pa vsiljujejo vulgarne nacionalistične prepire kot razpravo o nacionalnih problemih.

Komunist — 26. XI. 1971

DEMONSTRACIJE PROTI ZNIŽANJU CEN

Verjetno se je pri nas zgodilo prvič, da je prišlo do demonstracij in stavke zaradi — znižanja cen! Delavci prometnega podjetja »2. oktober« v Vrhu so s tihimi demonstracijami in dveurno prekinitvijo dela protestirali proti sklepu beograjskega avto-transportnega podjetja »Lasta«, da za 20 odstotkov zniža prevozne cene na progah v južnem Banatu oziroma na progi Beograd—Vršac.

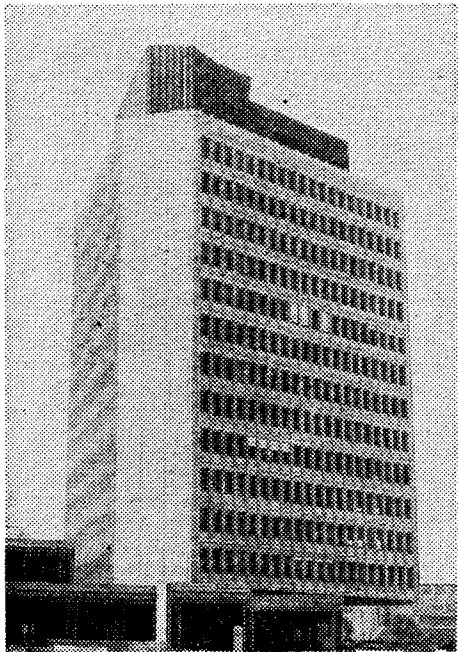
Politika-ekspres — 19. XI. 1971

6.000 MARK ZA DELOVNO MESTO

Tovarna plastičnih snovi »Polirond« iz Orašja na Savi ponuja delavcem-povratnikom 25 delovnih mest. Pogoj je, da vsak delavec, ki se vrača iz tujine, vloži v banko na račun te tovarne 6000 mark, vezanih na pet let.

Politika-ekspres — 22. XI. 1971

LJUBLJANSKA BANKA

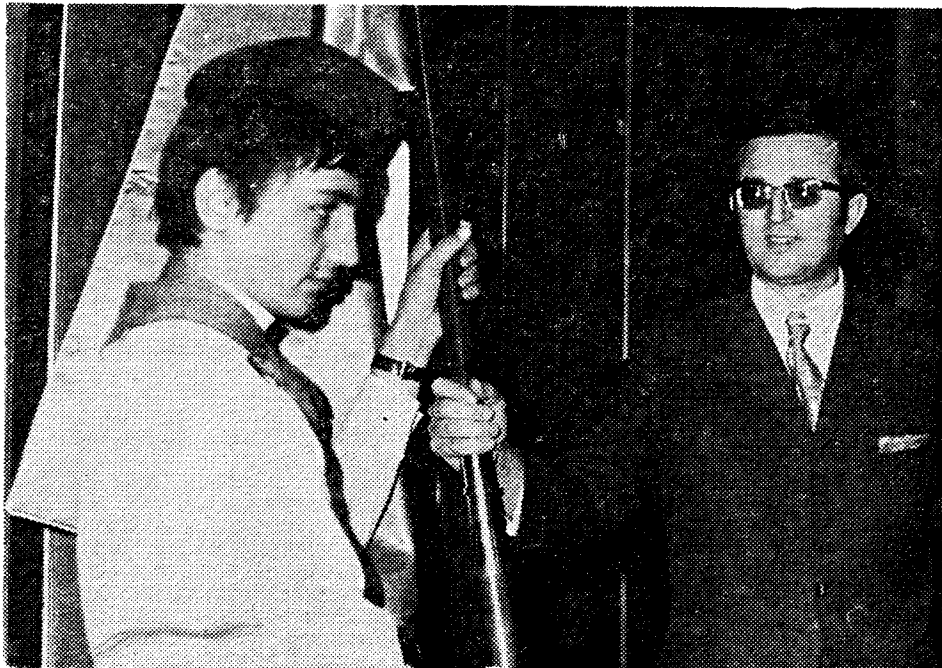
PRAVI NASLOV ZA DENARNE ZADEVE

TV-15 GLASILO ZZB NOV IN ZRVS SLOVENIJE

LETO IX. - št. 50

9. dec. 1971

»TV-15« izhaja vsak teden — Izdaja ga Zavod Borč v Ljubljani, Beethovnova 10, kot glasilo Zveze združenj borcev NOV Slovenije in Zveze rezervnih vojaških starešin Slovenije. — Glavni in odgovorni urednik FRANCE ŠUSTERŠIČ — Tisk in klišei ČGP »Delo«, Ljubljana, Titova cesta 35 — Letna naročnina 32 dinarjev, za inozemstvo 60 dinarjev — Posamezna številka v kolportuži 80 par — Naročnino pošiljajte na naslov: Uprava »TV-15« Ljubljana, Beethovnova 10, poštni predal 598/XI, ali na tekoči račun 501-8-29 pri SDK Ljubljana — Telefonske številke: glavni in odgovorni urednik 21-901, tajništvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 — Rokopisov in fotografij ne vračamo.

BORCI NOV IN MLADINA. V petek, 26. novembra, so na novi novomeški šoli na Grmu podelili njenemu pionirskemu odredu naziv »Gorjanski bataljon«. Na prireditvi, s katero so počastili praznik republike in sprejeli v vrste pionirjev 120 cicibanov, je predstavnik delovnega kolektiva Industrije motornih vozil iz Novega mesta Tonček Šepc izročil načelniku pionirskega odreda pionirski prapor. O zgodovini Gorjanskega bataljona pa je govoril tovariš Franc Pirkovič-Cort, ki so ga zbrani zelo pozorno poslušali. Na sliki: načelnik odreda sprejema prapor iz rok predstavnika IMV Tončka Šepca.

Srečanje borcev evropskih dežel

JE LAHKO KORISTNA VZPODBUDA DRUGIM NAPREDNIM ORGANIZACIJAM

Kot je »TV 15« že na kratko poročal, je bilo v Rimu od 18. do 20. novembra srečanje bivših borcev iz evropskih dežel. Na ta zbor so se pripravljali skoraj dve leti. Zbralo se je nad 300 delegatov in gostov, ki so zastopali okrog 80 borčevskih organizacij posameznih 19 evropskih dežel in 7 mednarodnih zvez. Med udeleženci so bili ugledni posamezniki, nekateri slavni vojaški poveljniki iz minule vojne, pa tudi politični in kulturni delavci, ter diplomatski zastopniki. Zbrali so se ljudje, ki se zelo razlikujejo tudi po politični opredeljenosti. Velika udeležba zastopnikov vseh smeri organizacij pa je pokazala, da bivše borce povezuje enotna želja, da bi odpravili ovire in razlike, ki so jih doslej ločevale, in da bi dosegli sodelovanje pri urejanju skupnih vprašanj.

Posebno odgovornost so imele organizacije, ki so bile članice prireditvenega odbora, na samem zboru pa prav tako delovno vodstvo, in sicer ANMIG iz Italije, francoski odbor (FARAS, FNOFG in UFAC), Reichsbund iz Nemčije, ZBOWID s Poljskega in naša, jugoslovanska Zveza ZB NOVJ. Svojo nalogo so zelo uspešno opravile, kar je bilo večkrat poudarjeno na samem zborovanju. Naloge so opravljale z izredno vne- mo, ker so se vse borčevske organizacije v Evropi strinjale o potrebi, da skličejo takšen mednarodni zbor.

Priznanje, da je bilo srečanje tako uspešno, gre italijanskim borcem, predvsem njihovi invalidski organizaciji (ANMIG), ki je bila neposredna gostiteljica. Italijani so storili prav vse, da bi bilo srečanje uspešno, pa tudi, da bi dobilo kar največji pomen. Kakšen pomen so italijanski uradni

krogi pripisovali srečanju, je najbolje pokazala pozdravna poslanica predsednika republike Saragata, pa tudi, da sta udeležence sprejela papež Pavel VI. in rimski župan, dalje, da so se zborovanja udeležili zastopniki parlamenta in da sta zborovalce pozdravila dva ministra kot zastopnika vlade. Zborovalce so pozdravili z brzojavkami tudi državni poglavarji, tako n. pr. kancler ZR Nemčije Willi Brandt, avstrijski predsednik Jonas in predsednik SFRJ Josip Broz Tito.

Ta, doslej največji zbor borčevskih organizacij v zgodovini ni imel posebnega dnevnega reda. Dnevni red je bil pravzaprav izražen že v samem naslovu srečanja: »Evrop-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Odločno proti zlorabljanju demokracije

Besede tovariša Tita na seji predsedstva ZKJ v Karadjordjevu pomenijo moralno zadoščenje in spodbudo vsem delovnim ljudem Jugoslavije, zlasti pa borcem NOV, ki jih najbolj boli, če vidijo, da socializmu sovražni posamezniki po mili volji blatijo pridobitve naše revolucije, zlorabljaajo našo demokracijo in na njen rovaš ribarijo v kalnem.

Če namreč prehajamo na višjo raven samoupravne družbe, s tem še ni rečeno, da lahko vsak počenja, kar hoče, da se lahko pod dežnikom demokracije šopirijo protisocialistične ideje, da lahko razni demagogi spodjedajo bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov, da skušajo med delovne ljudi zasejati zmedo s štrajki itd. Ne, to je nedopustno — še posebno pa je nedopustno, če takšno početje podpihujejo elementi iz tujine, ki jim je socialistična Jugoslavija trn v peti in ki imajo še iz časov druge svetovne vojne dosti masla na glavi.

Res je, da se zadnja leta pri nas premalo govori o raznih protisocialističnih pojavih — ko da smo v tem oziru prešibki, nesposobni, »kakor da bo to storil namesto nas kdo drug«. Ne ozirajmo se samo na Hrvatsko, rajši se vprašajmo, če ni tudi pri nas kaj takega, kar bi zaslužilo podobno grajo. V duhu Titovih besed prav gotovo ne bi smeli dopustiti vsega, kar si nekateri dovolijo v imenu kulturne svobode (poskusi sramotenja narodnoosvobodilne borbe in njenih pridobitev ipd.). Kje je na svetu država, ki bi mirno gledala žalitve tistega, kar ji je najsvetejše? Ob takih primerih bi moral povzdigniti glas tudi kdo drug, ne samo borci »na terenu«, ki jim spričo negativnih pojavov večkrat upravičeno zavre kri.

Dalje se vprašajmo, ali je bil kdo za svojo protisocialistično dejavnost ustrezno kaznovan, ali je sploh čutil kakšne posledice? Dobro je povedal tovariš Tito: na naših sodiščih in tožilstvih »se velikokrat držijo paragrafov kot pijanec plota, potem pa preobračajo ta paragraf na vse strani ter zmeraj poiščejo kaj takega, kar krivca razbremeni...« Prav zato, da ohranimo, kar imamo, naš samoupravni sistem in demokracijo, bi morali proti ljudem, ki rovarijo proti naši demokraciji skupnosti, nastopiti tako, da bi res kaj zaleglo!

Prvi pogoj za učinkovito odpravljanje nepravilnosti pa je seveda to, da Zveza komunistov odločneje stopi na noge, da se odločneje zavzame za idejni obračun z nasprotniki in za dosledno izvedbo že večkrat ponovljenih sklepov o stabilizaciji našega gospodarstva, ter tako izbiye razrednemu sovražniku orožje iz rok. F. ŠUSTERŠIČ

Iz vsebine:

Ne moremo mirno požreti (3. stran)

V grobu bi se obrnili (3. stran)

Spet so okrnili partizanski spomenik (5. stran)

Slovenski izgnanci v Šumadiji (6. stran)

Ozadje fašističnega procesa (11. stran)

Pobratimstvo Idrija — Labin (13. stran)

POLITIČNI RAZGLEDI

Letošnji dan republike smo po vsej državi počastili s številnimi proslavami, delovnimi zmagami, z otvoritvijo številnih novih obratov, cest in drugih objektov. Predsednik republike Josip Broz Tito je ob dnevu republike pridel sprejem, prejel pa je tudi voščila od vseh vodilnih državnikov sveta. Sprejemi in proslave so bile tudi v naših diplomatskih in konzularnih predstavništvih v tujini.

V Beogradu so razpravljali zbori zvezne skupščine o osnutku srednjeročnega plana do leta 1975, o kmetijstvu, o predlogu, naj bi sprejeli zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ter o predlogu za spremembo zakona o ZIS.

Nepričakovani odlok ZIS o zamrzni cen na ravni z dne 26. novembra, ki naj bi ostal v veljavi najdlje do konca februarja prihodnjega leta, je sprožil — kot je bilo pričakovati — zelo različne odmeve. Odlok je ZIS sprejel zato, da bo »onemogočil nadaljnje divjanje cen in življenjskih stroškov ter omogočil, da bodo ukrepi, ki jih bo pripravil v tem času, resnično zaživel«. Gre za večkrat napovedane ukrepe, po katerih se bodo cene oblikovale na podlagi »ponudbe in povpraševanja«. Komentarji o tem so zelo različni, od brezrezervne podpore odloka, do mnenj, da je odlok preuranjen, premalo pretehtan in sploh brez prave vrednosti. Med upravičene pripombe sodijo, po splošnem mnenju, še zahteve: po najtehtnejši utemeljitvi za tak ukrep, po takojšnjih spremljajočih ukrepih, ki naj v kali onemogočijo spekulacije in deformacije, in po programu, kako bomo od začasnega zamrznjenih cen prišli do obiljnih sistemskih ukrepov.

V Karadjordjevu je bila seja predsedstva ZKJ, na kateri so preučili idejno-politični položaj v ZKJ. Na seji so sodelovali sekretarji izvršnih organov CK ZK republik, predsedniki pokrajinskih komitejev ZKJ, sekretar ZK v JLA, predsednik statutarne komisije ZKJ, predsednik ZIS, predsednik zvezne konference SZDLJ sveta zveze sindikatov Jugoslavije, zveznega odbora ZZB NOB in predsednik zveze mladine Jugoslavije. Sejo je vodil član izvršnega biroja Stane Dolanc, medtem ko je uvodni in skleni govor imel predsednik ZKJ Josip Broz Tito.

V poslopu ZIS so bili uradni jugoslovanski-malezijski pogovori. Delegaciji sta vodila član ZIS Dragoje Popov in podpredsednik malezijske vlade dr. Ismail al Hadž. Razpravljali so predvsem o gospodarskem sodelovanju.

V Varšavi so končali konferenco zunanjih ministrov članic varšavskega sporazuma. S tem v zvezi so izdali kratko poročilo, v katerem se omejujejo na ugotovitve, da so razpravljali o vprašanjih, ki so povezana s sklicanjem evropske konference o varnosti in o sodelovanju, in da bodo objavili sporočilo o sprejetih sklepih.

Predsednik italijanske vlade Emilio Colombo je po enoletnem čakanju naposled sprejel delegacijo slovenske narodne skupnosti, ki živi na Tržaškem, Goriškem in Videmskem. Slovensko delegacijo so sestavljali poslanci Albin Škerk, Dušan Lovriha, Jože Jarc, Miroslov Pahor, Klavdij Palčič, dr. Damijan Pavlin, Izidor Predan, Boris Race, Avgust Sfiligoj, Drago Štoka in Marko Waltritsch. Z italijanske strani pa se je srečanja udeležil tudi glavni vladni ko-

misar v Trstu dr. Abrescia. V pogovorih so bila izmenjana mnenja o odprtih vprašanjih slovenske manjšine, ki so jih Slovenci v Italiji združili v skupnem dokumentu vseh slovenskih organizacij in političnih strank v Furlaniji Julijski krajini. Pismo, v katerem so predstavljene zahteve za globalno rešitev položaja Slovencev v Italiji, so poslali Colombo že 3. decembra lani. V pismu so istočasno zahtevali pogovor s predsednikom. Tokrat se je namreč prvič zgodilo, da se je Colombo uradno pogovarjal s predstavniki slovenske manjšine v Italiji. Izrazil je pripravljenost vlade, da podpre pobude in da po potrebi pripravi lastne zakonske in upravne ukrepe, ki naj izboljšajo položaj in življenje pripadnikov slovenske manjšine v Italiji. Zagotovil je večjo materialno podporo nekaterim slovenskim ustanovam, še posebej je omenil slovensko gledališče v Trstu.

V Gorici je bila javna manifestacija proti dokončnemu priznanju meje med Jugoslavijo in Italijo. Organiziral jo je »odbor za zaščito cone B« kot odgovor social-demokratskemu tajniku Mauru Ferriju, ki je nedavno prej zagovarjal nujnost dokončne ureditve obmejnih vprašanj. Razen istrskih beguncev so prišli na zborovanje goriški fašisti ter predstavniki nekaterih bojovniških organizacij, zastopniki lokalnih oblasti pa so zborovanje bojkotirali. Zborovanje je vodil fašist Sardos Albertini, ki je mejo med sosednjima državama označil za demarkacijsko črto med cono A in B. Javnost se ob tem vprašuje, kdaj bodo fašisti dobili lekcijo, ki so jo nekoč že.

Premierka Indira Gandhi je poslala ameriškega predsednika Nixonu odločno pismo, v katerem je pojasnila stališča do indijsko-pakistanskega konflikta, ki je zadnje dni prerastel v pravo vojno. Pakistan je bil prvi — piše med drugim Indira Gandhi, — ki je začel zbirati čete na meji. S koncentracijo svojih enot je Indija samo odgovorila na korak Pakistana. To je toliko bolj opravičljivo, ker je Indija že žrtve prihoda 10 milijona beguncev, a to je že samo po sebi določena agresija. Osnovni cilj Indije je, da beguncem, ki jih je sprejela, jamči, da se bodo vrnili v svojo domovino varno in ponosno.

Srečanje borcev

(Nadaljevanje s 1. strani)

ska srečanje bivših borcev, udeležencev odporniškega gibanja in vojnih žrtev za mir, varnost in prijateljstvo. Temeljno gradivo kot podlaga za splošno razpravo je bilo poročilo izvršnega sekretariata pripravljalnega odbora. To poročilo je prebral v imenu pripravljalnega odbora zastopnik ZZB NOV Jugoslavije. Med pripravilnim posvetovanjem oktobra lani v Beogradu so se dogovorili o okviru razprave, nakar so objavili skupno poslanico (apel). »Beograjski apel« je bil potem podlaga za osnutek sklepne dokumenta, apela, ki ga je pripravil zastopnik francoskih organizacij in ki so ga pred zborom pregledali vsi udeleženci rimskega srečanja. Zborovali pa so po pravilniku, ki so ga prav tako pripravili Francozi, a v sodelovanju s pripravilnim odborom.

Splošne razprave so se udeležili zastopniki vseh smeri in borčevskih skupin. Razpravo je prevečevalo novo izredno prijateljsko ozračje, da ni bilo nobenih besednih dvobojev ali neposredne polemike, kar je bilo značilno za nekdanja posvetovanja. Razprava je vsebovala opomin, ki jo narekuje žalostna preteklost — kakor je rečeno v uradnem poročilu — in jo prevečala želja, da bi se sile človeka krepile v prid blaginje človeštva ter da bi bile prihodnjim rodo-

DOGODKI TEDNA

Vojna v Indiji - nova preizkušnja za svet

Živimo v dobi, ko nas še zmeraj lahko kar čez noč preseneti kakšen za ves svet usoden dogodek, kakršen je zdaj ta — vojna med Indijo (uradno se država imenuje Indijska unija ali po indijsko Bharat, zveza 28 držav) in Pakistanom, dvodelno (vzhodni in Zahodni Pakistan) državo na azijski, indijski podcelini. Pakistan je velika država po številu prebivalstva, saj šteje okrog 120 milijonov prebivalcev, vendar je v primeri z Bharatom (Indijsko unijo) majhna. Zaradi mejnih med obema državama ni bilo nikdar popolnega soglasja in spopadi na mejah niso bili nič posebnega.

Toda zdaj ne gre za kakšne nepomembne obmejne spopade, marveč je izbruhnila prava vojna s svojimi razsežnostmi, strahotami in posledicami. Vojna, ki je nova huda preizkušnja za ves svet, ker vsak vojni požar kjerkoli na svetu, čeprav je »lokaliziran«, vpliva močno na vse mednarodno življenje, na razmerja med skupinami (tabori) velikih, »anagažiranih« držav. Napetost, ki jo vojna povzroči, utegne prejeti ali slej narasti do tragičnega izbruha svetovne vojne. Vsekakor pa nas zgodovina dovolj prepričljivo uči, da vojne zapuščajo ne le razdejavanja in rane, marveč splošno škodljive posledice za ves svet — za svetovno gospodarstvo še zlasti — porajajo pa vselej vzroke za nove, navadno nič manj nevarne in nepremagljive nove mednarodne stiske.

Vzemimo primer: Komu je doslej koristila arabsko-izraelska vojna in kaj je bilo mogoče z njo urediti? Ali bo povzročila nov, še mnogo hujši spopad, še večje gorje in še mnogo nevarnejše mednarodne zaplete? Ali današnji svet res po tako strašnih preizkušnjah, kakršni sta bili dve svetovni vojni, še zmeraj ni zrel, da bi urejal s pametno mednarodne spore, ne pa da jih skuša urediti s skrajnim, z najbolj ne-

človeškim in nerazumnim sredstvom — z vojno, z uničevanjem množic ljudi in najdragocenejših gmotnih dobrin?

Drugi primer — recimo: vietamska vojna — ni niti potreben, saj je lahko tudi najpreprostejšemu človeku jasno da z nasiljem ni mogoče urediti sveta. Prav tako ne more najhujše nasilje gmotno najmočnejših držav z najmočnejšimi sodobnimi armadami zatreti narodnih osvobodilnih gibanj; pri tem se nam niti ni treba več sklicevati na našo zmagovito vojno.

Letos smo lahko že dolgo spremljali žalostne dogodke v Vzhodnem Pakistanu. Znano je, da so pakistanski oblastniki skušali z vso surovostjo zatreti gibanje Bengalcev, Bangla Deša, da bi se osamosvojili, postali neodvisni od Zahodnega 1800 km oddaljenega Pakistana. Pregarjanja upornih in nedolžnih množic v Vzhodnem Pakistanu je zavzelo takšen obseg, da je okrog deset milijonov ljudi pobegnilo v Indijo. Tega si seveda Indija ni mogla želeči, saj je razmeroma revna, čeprav velikaška dežela: milijoni beguncev iz sosednje države so ji bili neznošno gmotno breme, zlasti še, ker so zavladale obupne zdravstvene razmere med ljudmi, tako da je kolera ožročila prebivalstvo daleč po Indiji. Prav tako si Indija ni mogla želeči mednarodnih zapletov zaradi milijonov beguncev in ne vojne v Bangla Dešu. Takšne vojne dobijo kaj kmalu nasebno zaledje tako da politične sile secejo zelo daleč ali z drugo besedo: velike sile se bolj ali manj začnejo prejeti ali slej vmešavati. Vsakdo hoče v veliki politični igri (na račun tistih, ki najbolj trojijo in pravzaprav noseajo no kostani včerajšico za hazardarie v mednarodni politični igri) pristaviti svoj naskok — dobesedno k omni vojnega požara.

Zdaj je seveda brez pomena tudi zgražanje nad vojno in vojno propaganda, kakor ne more nič spremeniti to, ali verjamemo ali ne nasprotujočim obdobjem, kdo je prvi začel ali kdo je bolj divjaško maščevalen. Vojna je nesreča, gorje, ki ga ne bo mogel nihče upravičiti ter ne odpraviti s samimi besedami. Najnovejša vojna je še en opomin, da ne pozabimo, na kako nevarnem, nezanesljivem svetu živimo ter da se zato ne smemo prenehati ne-skrbnosti.

F.S.

vom prihranjene tako tragične preizkušnje — vojne, ki so terjale na milijone in milijone življenj.

Redakcijska komisija, ki so v nji bile zastopane vse organizacije, udeležene na srečanju, je obravnavala osnutek za »apel«. Po vsestranski razpravi so ta dokument potrdili soglasno na plenumu. Slovesno so ga razglasili na sklepni seji. Prebrali so ga v petih uradnih jezikih konference.

V apelu je poudarjena skupna želja borčevskih organizacij v Evropi, naj bi vsi evropski narodi živeli v miru in neodvisni; naj bi vse pereče mednarodne spore in vojaške spopade urejali ter odpravljali s pogajanjem v skladu z načeli ustanovne listine Združenih narodov. Apel izraža podporo dandanašnjim prizadevanjem po mednarodnem sporazumevanju in zlasti pozdravlja sklenitev pogodbe med ZR Nemčijo in ZSSR, kakor tudi pogodbo med ZR Nemčijo in Poljsko ter sporazum štirih sil v Berlinu. Poudarili so, da jim je mnogo na tem, da se urejajo mednarodna razmerja na naši celini in so se zato zavzeli za pobudo, da bi se evropske države zbrale na konferenci o mednarodni varnosti. V dokumentu dajejo poudarek več temeljnim načelom, med katerimi je n. pr. nedotakljivost državnih meja, spoštovanje narodne neodvisnosti, enakopravnost vseh držav — velikih kot malih, da je treba zavreči v razmerju med narodi in državami uporabo groženj, uporabo nasilja itd. Na vlade je treba nasloviti odločno zahtevo,

naj ta načela dosledno uresničujejo.

Udeleženci kot vneti zagovorniki svobode in človeških pravic so izrazili prepričanje, da bodo vsi borci v prizadevanju, da odpravijo prav vse, kar jih loči, še okrepili svoje delovanje, kakor nasploh vsi evropski narodi, da bo Evropa kot celina prijateljstva in sodelovanja postala jamstvo svetovnega mira.

Zbor je končno sklenil, da bodo razglasili »mirovni dan v Evropi«. Na mirovni dan bi naj v istem trenutku po vsej Evropi slovesno razglasili apel, poslanico, sprejeto na srečanju, da bi tako simbolično potrdili vzajemnost, solidarnost borcev in drugih družbenih dejavnikov pri prizadevanjih za mir.

Prav tako so sklenili, da je podaljšani mandat dosedanemu organizacijskemu odboru, ki ga sestavljajo borčevske organizacije omenjenih petih držav (z Jugoslavijo); naloga odbora je, da popularizira rimsko srečanje in se zavzema za uresničenje sprejetih sklepov. Čeprav je tako omogočeno nadaljnje usklajevanje dejavnosti evropskih borčevskih organizacij, se kaže, da je bil neupravičen strah tistih, ki so se bali, da bo nastala nekakšna nova mednarodna organizacija ali da bo sklenjen dogovor naperjen proti dosedanjim mednarodnim organizacijam.

Uspešno rimsko srečanje potrjuje, da je bila pravilna ocena protagonistov srečanja, češ da so dozorili pogoji za sklicanje takšnega mednarodnega zbora in da bi nadaljnje odlašanje pomenilo, da zaostajamo za razvojem dogodkov v Evropi. Uspešen izid srečanja je vsekakor sad zaupanja, ki se je okrepilo med organizacijami na pripravilnih posvetovanjih, ko so se tudi sporazumeli na širšem področju o bistvenih vprašanjih. Mirno lahko trdimo, da rimsko srečanje pomeni velik korak do zblizovanja in boljšega poznavanja evropskih borcev med seboj, tako da je čedalje večja pripravljenost za strnitev prizadevanj in primernejšo usmeritev vseh sil za doseg skupnih smotrov. Dejavno in ustvarjalno razmerje evropskih borcev do mednarodnih dogajanj in njihovo enotno nastopanje ter odločnost, da prevzamejo odgovornost, ki jo jim narekujejo sedanje mednarodne razmere bosta nedvomno ne le okrepili vlogo borcev v evropskih dogajanjih, marveč tudi utrdili položaj posameznih njihovih zvez. To srečanje, ki je pokazalo, da mednarodno zblizanje borčevskih organizacij ni le iluzija, marveč da smemo z njim zanesljivo računati v prihodnje v borčevskem gibanju — je lahko spodbuda in koristna izkušnja drugim naprednim družbenim dejavnikom ter organizacijam, ki zasledujejo podobne smotre.

BRANKO GOLOVIĆ

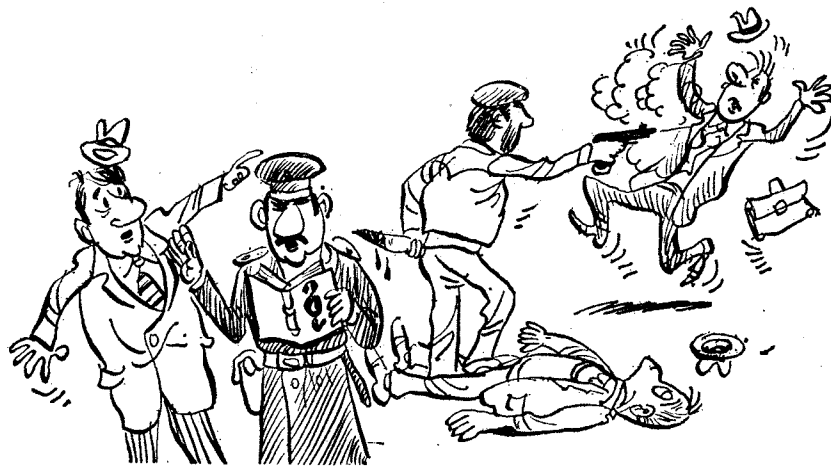
DELO

ČASOPISNO IN GRAFIČNO
PODJETJE

Ljubljana, Titova—Likozarjeva—
Tomšičeva
BLASNIKOVA TISKARNA
TISKARNA »DELO«

- Tiska časopise, revije, knjige, publikacije, razglednice, prospekte in reklamne tiskovine
- Izdeluje enobarvne in večbarvne klišee v najmodernejši tehniki
- V sklopu podjetja je specializirani obrat za večbarvni tisk, lakmice in plastificirnice
- Izdaja osrednji slovenski dnevnik »DELO«
- zabavni tednik »TEDENSKA TRIBUNA«
- ilustrirano revijo »TOVARIS«
- štirinajstodnevnik »NAŠI RAZGLEDI«
- revijo »AVTO«
- revijo »STOP«
- zabavni tednik »ZVITOREPEC«

VSAK TEDEN ENA...

»Počakajte, da ugotovim, če zasluži najmanj 15 let zapora...«

OB SKLEPIH PREDSEDSTVA OBČINSKEGA ODBORA ZZB NOV JESENICE

Ne moremo mirno požreti

KAR ŽALI IN RUŠI PRIDOBITVE NAŠE REVOLUCIJE

Uradno smo sicer že zdavnaj obračunali s težnjami, da bi ZZB postala veteranska organizacija. Toda še vedno se dogaja, da se pojavljajo mnjenja, kako bi bilo to dobro in prav. Včasih jim botrujejo tudi take organizacije, ki se niso znale vključiti v splošni tok dogajanj v naši družbi.

Kaj takega seveda ne velja za veliko večino naših organizacij. Nasprotno, mnoge se že vrsto let uspešno vključujejo v družbenopolitično življenje v svojem kraju ali na širšem območju. Ena takih organizacij je tudi ZZB jeseniške občine. To potrjujejo tudi sklepi predsedstva občinskega odbora, sprejeti na seji 16. novembra. Posredovali so jih republiškem odboru in občinski konferenci ZK.

Kaj lahko zasledimo v teh sklepih? Številni člani ZZB kljub letom in bolehnosti uspešno delujejo v družbenopolitičnih organizacijah in organih družbenega ter delavskega samoupravljanja. Po drugi strani pa je zaskrbljujoče, da stari borci izstopajo iz ZK in da temu pojavu ne posvečamo dovolj pozornosti. S tem v zvezi so na seji kritično presojali vlogo in dejavnost političnih vodstev v občini, posebno ZK. Znano je, da se nekatere organizacije ZK redko sestanejo, da precej članov, med temi tudi borcev, ne plačuje članarine, da se mnogi branijo dela v organizacijah in da je disciplina popustila. Prav to slabo vpliva tudi na borce, člane ZK.

Borce skrbi naraščanje bogastva in moči zasebnikov, zlasti podjetnikov. Tudi v jeseniški občini narašča socialno razlikovanje.

Usklajevanje dela, med občinsko skupščino in družbenopolitičnimi organizacijami je pomanjkljivo in, kot vse kaže, postaja še bolj, čeprav bi morali biti prav zdaj še posebno enotni. Zadnje občinske konference SZDL se niso udeležili predstavniki nekaterih družbenopolitičnih organizacij ter občinske skupščine. Prav na tej konferenci so udeleženci postavili več vprašanj o vzrokih napak in odgovornosti organizacij, tako članov kot vodstev. Predsedstvo želi opozoriti konferenco ZK na resnost svojih ugotovitev ter prispevati svoj delež k povečanju družbenopolitične dejavnosti v občini v duhu sklepov plenarne seje in konferenc ZK Slovenije, SZDL, sindikatov in ZMS.

Odločno je predsedstvo proti vsemu, kar ruši vse pridobljeno v revoluciji in kar škoduje celotni naši družbi, kar omogoča spekulacije in podobno. Posebno veliko borci pričakujejo od mladega rodu, ki mu zaupajo, čeprav se včasih zgodi med mladimi tudi kaj takega, kar nam ne more biti všeč. Zato borcev ne more biti vseeno ob pisanju v študentskih listih, ob žalitvah tovariša Tita in državnikov, objavljanju Hit-

lerjeve slike in sramotitvah osvobodilnega boja.

Predsedstvo je nadalje prepričano, da bo konferenca ZK pravilno razumela zaskrbljenost, pripombe in očitke ter s tem priznala tudi svojo krivdo.

Pred dnevom republike so priredili na Jesenicah slavnostno akademijo v

Prisrčna in ganljiva slovesnost

V DVORANI NEKDANJEGA SANATORIJA EMONA

V dvorani nekdanjega sanatorija »Emona« v Ljubljani, kjer so se leta 1941 zdravili prvi ranjeni partizani in ilegali in kjer sedaj domuje Slovensko zdravniško društvo, je bila v sredo, 24. novembra 1971, prisrčna in zelo ganljiva slovesnost. Z njo so zavedni slovenski zdravniki na enkratni način počastili 30. obletnico upora proti okupatorju, ki so se ga slovenski zdravniki in medicinski udeležili tako množično kot malokateri stan slovenske inteligence. Od 600 pred vojno prisotnih zdravnikov jih je v osvobodilnem gibanju sodelovalo 172, od tega jih je padlo pri partizanih 19, v ječah, taboriščih in za talce pa jih je bilo pomorjenih 25. Še bolj so narodno in socialno zavest izpričali medicinci: od 270 vpisanih na začetku vojne, jih je bilo pri partizanih 200, več kot 50 pa jih je padlo. Ti podatki pričajo, da so bili slovenski zdravniki s svojim ljudstvom v najtežjih časih, z njim delili dobro in zlo ter tako najplemeniteje uresnili svoje humano poslanstvo...

Iz nekdanjega sanatorija »Emona« je tisti večer sevala svojevrsna toplina. Ob spominski plošči padlim zdravnikom in medicincem so bile sveže rože, venci in prizgani sveči. Znotraj, v dvorani, kjer so se zbirali svoji padli zdravniki in nekdanji zdravniki — partizani, so vrtili televizijski dokumentarni film »Ljudsko zdravstvo«, eno od epizod iz serije »Po poti slovenske državnosti«. To je ustvarilo posebno slovesno vzdušje. Ko je nato oktet, sestavljen iz pevcev partizanskega invalidskega pevskega zbora, pod vodstvom Poldeta Černigoja zapel pesmi »Prečuden cvet« Maksa Pirnika in »Naša nova zastava« Marjana Kozine, se je misel na slavne partizanske dni dni stopnjevala do vrhunca. Govor dr. Antona Dolenca, predsednika zdravniškega društva, oblikovno in vsebinsko blesteč je bil samo še pečat na ta uvodni del slovesnosti. Ko je spregovorila dr. Pavla Jerina-Lah, nas je prevzel občutek partizanske domačnosti, kakor da smo se vrnili na mitinge, k tabornim ognjem ali pa pod ostrejša partizanskih bolnišnic. Najprej se je zahvalila svojem padlim zdravnikom — mnogi so pri-

gledališču. Istega dne, malo prej, pa je bila slavnostna seja občinskega odbora ZZB, na katero so bili povabljeni predvojni revolucionarji, med njimi španski borci ter udeleženci osvobodilne vojne iz leta 1941. Posebno zaslužnim članom so podelili kot priznanje knjigo Jožeta Vidica »Beg z morišča«.

Posebna priznanja pa je bil deležen Tone Dolinšek-Metod, medvojni sekretar pokrajinskega komiteja KPS za Gorjensko, ki je deloval nekaj časa tudi na Jesenicah. Podelili so mu častno članstvo v jeseniški ZZB ter mu izročili listino o tem priznanju. Kot darilo pa je prejel sliko akademskega slikarja Vladimirja Lakoviča.

Šli od zelo daleč — za tako številno udeležbo, nato pa je podala kratko poročilo o delu sekcije za partizansko zdravstvo Slovenskega zdravniškega društva. Ta sekcija si je pred leti zadala nalogo, da zbere najpopolnejše podatke o padlih partizanih in medicincih. Ob tridesetletnici vstaje je bilo to veličansko delo privedeno h koncu z izdajo spominskega albuma s fotografijami in kratkimi življenjepisi padlih zdravnikov, zdaj pa pripravljajo podobno delo še o medicincih. Ta album in kratke življenjske zgodbe 44. padlih in umorjenih zdravnikov, ena strašnejša od druge, so huda obtožba fašističnih osvajačev in izdajalcev, ki se niso držali mednarodnih konvencij o spoštovanju zdravstva, in kažejo do konca razobličeno zločinsko dejavnost fašizma.

Partizanska doktorica Pavla je nato klicala po vrsti svoje padli ali umorjeni zdravniki, dr. Anton Dolenc pa jim je izročil albume. Svojevrsno spominsko odličje so prejeli: hčere in sinovi, sestre in bratje, zakonske družice ali celo očetje in matere padlih zdravnikov. Najstarejša med njimi je bila dr. Klara Kukovec, mati ujetega in zverinsko umorjenega partizanskega zdravnika-kirurga dr. Roberta Kukovca.

Bilo je prisrčno in ganljivo. Dokaz, kako globoko preveva slovenske zdravnike misel na človeka, kako globoko socialna je in kako živo je med njimi partizansko tovarštvo, skovano v dneh osvobodilne vihr. Ob skromnem prigrizku in pomenkih smo to pristno partizansko toplino čutili do konca. Segli smo lahko v roke celo takšnim izjemnim tovarišem, kot je partizanski kirurg dr. Franci Derganc in dr. Božena Grosmanova-Vida. Ti so bili skromno v ozadju, čeravno so ravno oni pa doktor Pavla Jerina-Lah in dr. Ivan Cibic, partizanski borec in bolničar, ki je medicino doštudiral po vojni, največ prispevali, da so padli slovenski zdravniki s spominskim albumom dobili tako lep spomenik in da je mala slovesnost dobila tako topel in človeški značaj. V tem smislu je izzvenel tudi prikaz filma »Partizanske bolnice«, ki ga je takoj po

vojni izdelal Zvonimir Sintič, nekdanji partizanski kulturnik in eden pionirjev slovenske filmske dokumentaristike. S. F.

Rezervni starešine Zagreba podpirajo CK ZK Hrvatske

Zveza rezervnih vojaških starešin mora kot družbenopolitična organizacija čutiti odgovornost za vse, kar se dogaja v naši družbi. Zato so se tudi v Zagrebu sestali mestni in rajonski odbori že 25. novembra ter skupno razpravljali o 22. seji CK ZK Hrvatske.

Sprejeli so stališče, da so sprejeti sklepi CK pravilni in jih je zato potrebno uresničiti. Boj za napredek na Hrvaškem ne sme potekati izven ZK. Zato so obsodili pritiske, točneje rečeno znano stavko na univerzi, čeprav udeleženci razlagajo svoje dejanje kot željo po hitrejšem urejanju perečih gospodarskih zadev.

Menijo, da se je del študentskega vodstva dejansko pridružil sovražnikom socialističnega družbenega reda. Člani ZRVS naj se zato vsepovsod odločno upro vsem poskusom, ki hočejo nekaj, kar je v nasprotju s politiko CK ZK Hrvatske. Obenem tudi zahtevajo odločne ukrepe zoper voditelje stavke kot razbijalce enotnosti in sovražnike samoupravljanja.

Udeleženci sestanka so nadalje sklenili, naj bi v prihodnje prišlo v vodstva ZRVS več mladih ljudi. Proučili naj bi tudi možnosti za ustanovitev združenj rezervnih vojaških starešin v delovnih organizacijah glede na to, da je okoli 80 odstotkov članov v delovnem razmerju in ker je njihovo delo v delovnih organizacijah zelo pomembno.

Obisk sovjetskih vojnih veteranov

Tristo sovjetskih borcev, udeležencev II. svetovne vojne, je obiskalo Jugoslavijo. Hkrati je v Sovjetsko zvezo odpotovala skupina okoli 300 jugoslovanskih borcev NOV.

Med gosti iz ZSSR je bilo osem general-majorjev in nad sto polkovnikov, podpolkovnikov in majorjev. V skupini gostov je bilo tudi devet herojev Sovjetske zveze in dvanaest udeležencev vojnih operacij v Jugoslaviji.

Sovjetski borci so položili vence na pokopališču osvoboditeljev Beograda, na grob neznanega junaka na Avali, na spomenik sovjetskih komandantov, udeležencev bitke za osvoboditev Beograda, ki so se ponesrečili ob avionski nesreči na Avali leta 1964 in na spomenik ustreljenih rodoljubov v Jajincih.

Poleg Beograda so veterani ZSSR obiskali še Banjaluko, Jajce, Dolnji Vakuf in Sarajevo, dalje Dubrovnik, prizorišče bitke na Neretvi, Tjentište, Bajino Bašto, Taro, hidroelektrarno Peručico, Kadinjačo, Titovo Užice in Kragujevac.

OB TABORNEM OGNJU

V grobu bi se obrnili...

Zadnje čase se pri nas dogaja marsikaj takšnega, da bi se naši ljudje, ki so padli med narodnoosvobodilno vojno, za nas, za našo prihodnost, ki je zdaj že sedanjost, obračali v grobu... Kako je npr. zrasel spet greben tistim, ki za osvoboditev naše domovine niso mignili niti s prstom, ali pa neštetim drugim, ki so stali po osvoboditvi ob strani, ko je obnova terjala od nas največjo požrtvovalnost! Besedo imajo tudi tisti, ki jim socializem ni bila nikdar niti dobro znana beseda in ki so skromnost, delavnost in pohlevnost naših delovnih ljudi izkoriščali — večkrat tudi demagoško — za svoje sebične namene, za svojo bogatitev — a ne s svojim delom, marveč z brezobzirnim prerivanjem na privilegirane položaje.

Zelo sem bil ogorčen — še preden so začeli kazati ogorčenost tisti, ki niso vedeli, da bo spregovoril odkrito, odločno in jasno tovariš Tito, kakor zna pač to le on — nad dogodki v SR Hrvatski, zlasti nad stavko študentov prav ob prazniku naše republike Jugoslavije. Priznam, nisem več mlad, vendar sedanjost mladino spoštujem, poznam njene težave in se zavedam, da je svet zdaj bistveno drugačen od razmer, ko smo bili še mi mladi, tj. npr. med zadnjo vojno. Ne zabavljam nad dolgi lasmi in umazanimi bradami tistih fantov, ki se postavljajo s temi svojimi pritlikinami. Boli pa me, če mladi ljudje, ki jim je dandanes omogočeno šolanje in ki uživajo socialno varstvo ter gmotno in moralno podporo družbe, nastopajo kot sovražniki naše družbene ureditve in dvigajo demagoška gesla o revoluciji za njimi skritih demagogov, naših izrazitih sovražnikov.

Morda sem preveč preprost človek, da spričo vsega tega, ko je očitno, da je v ozadju umazano početje sovražnikov naše domovine, nekakšne sodobne pete kolone, včasih ne razumem, zakaj ne upravlja državna varno-

sti in javna tožilstva ne uporabijo svojih pooblastil, tako da bi odgovorni ljudje na pristojnih mestih tudi kdaj slekli rokavice. Neverjetno, a resnično je, da nekateri listi, predvsem študentski, pišejo tako, kot bi hoteli nesramno razglasiati: Družba nam je dala denar, da izhajamo in da jo blatimo! Da pljuvamo na vse! Da se požvižgamo na vse, na vašo revolucijo, zakone, žrtve! Za nas ni nič svetega! Nobenih vrednot ni!

Ni naključje, da nekateri časopisi (revije) in časniki (listi) kot po pravilu niti ne omenjajo takšnih imen kot Urh pri Dobrunjah, Begunje, Frankolovo, OF, narodnoosvobodilna vojna, delavski razred... V nobenem verskem časopisu ali časniku ne povedo, kdo je bil pravzaprav škof Rožman, namreč, da je bil organizator belogardizma, kakor tudi ne poznajo besed: belogardisti, okupatorski hlapci in rablji, gestapo, okupatorske ječe in mučnice, ustrelitev talcev itd...

Toda ne glede na to, kdo je dandanes star ali mlad, kdo je pozabil na osvobodilno vojno ali na vso zgodovino ali kdo živi v neločljivem nadaljevanju tiste zgodovine, ko je največja revolucija začela dobiti svojo vsebino in je v nji nastala nova Jugoslavija — se ne more več ponoviti družbeni red, ki smo ga z njegovo gnilobo in preživelostjo potepali med osvobodilnim bojem in med povojnim razvojem samoupravljalvskega socializma. Gesla, ki jih je dandanes mogoče še ponekod prebrati po slovenskih vaseh, zlasti na Primorskem, npr.: Tu je Jugoslavija! bodo sicer obledela, z ognjenimi črkami v našo zgodovino pa je za vedno zapisano, da je tu nastala nova Jugoslavija. Če kdo tega noče ali ne more spoznati, se je sam črtal iz zgodovine — ne glede na to, kdo je in kateri generaciji pripada.

A. V.

Danes in ne jutri!

Komisija za vojaške in vojne invalide pri občinskem odboru ZZB NOV Idrija je na svoji razširjeni seji 18. novembra sprejela stališča o socialnih vprašanjih inva-

lidov. Z njimi je seznanila tudi republiški odbor NOV SRS, izvršni svet SR Slovenije in republiško konferenco ZK SR Slovenije.

Komisija je ugotovila, da v idrijski občini nastopajo enaka ali podobna vprašanja, s kakršnimi je republiški odbor ZZB NOV seznanil javnost in o čemer je poročal TV-15 11. novembra v sestanku »Socialni problemi VVI so aktualni danes in ne jutri!«. Komisija meni, da so vprašanja, obravnavana v omenjenem sestanku, verjetno podoba razmer v vsej Jugoslaviji, ne le pri nas. Zahteve komisije, da bi uredili ta vprašanja, je nadvse skromna, če primerjamo osebne invalidnine z gospodarskimi gibanji po letu 1959, saj je v tem obdobju naše gospodarstvo znatno napredovalo. Zato komisija odločno podpira republiški odbor ZZB NOV v težnji, da bi socialno vprašanje uredili, kakor je predlagano. Komisija tudi dobro ve, kje se je urejanje teh zadev zataknilo, in obsoja skrajno malomarno razmerje do naših ljudi, ki so med vojno in po nji, kakor še zmeraj dandanes, vlagali toliko naporov v utrjevanje naše socialistične skupnosti. Sedanja kvalifikacija vojne invalidnosti je kot narodno priznanje postala že nepomembna, saj je več nikjer primerno ne upoštevajo. Zato je nujno, da osebno invalidnost VVI kvalificirajo kot izgubo telesne sposobnosti na delu tako pa bi jo morali potem obravnavati tudi v zakonskih predpisih. Komisija ugotavlja, da se je zaradi letošnjega razvrednotenja dinarja zelo poslabšal gmotni položaj invalidov. Zato meni, da bi morala republiška konferenca ZK Slovenije posvetiti nekaj pozornosti tudi invalidom, ko je razpravljala o splošni socialni diferenciaciji.

Komisiji je znano, da se je spet začelo razpravljati o tem, naj bi sklade za stanovanjske zadeve borcev združili s splošnimi stanovanjskimi skladi. Ko je razčlenila ta vprašanja, je ugotovila, da bi skladi za graditev stanovanj za borce NOV in VVI morali ostati neokrnjeni, dokler te zadeve ne bodo urejene.

Komisija se obrača na vse druge komisije za VVI in organizacije ZVVI ter člane v posameznih krajih, naj podprejo republiški odbor ZZB NOV SRS pri stališčih in predlogih za ureditev omenjenih vprašanj.

DOPISNIKI NAM POROČAJO

Predstavniki X. SNOUB »Ljubljanske« med pogovorom z učiteljem Matjažem Pavčičem (tretji z desne)

LJUBLJANA OB DNEVU REPUBLIKE NA GOLEM

Kot vsako leto, tako so tudi letos ob rojstnem dnevu naše republike predstavniki 10. SNOUB »Ljubljanske« obiskali vas Golo nad Igom. Tam je bila namreč pred dobrimi osemindvajsetimi leti ustanovljena ta partizanska enota. Njeni borci, ki tako radi zahajajo na ta spominski kraj, so tokrat obiskali najmlajše prebivalce te vasice: cicibančke, ki so jih ob dnevu republike sprejeli v pionirsko organizacijo.

V toplo zakurjeni šolski dvorani so se zbrali najmlajši iz osnovne šole na Golem, pa njihov učitelj in prijatelj Matjaž Pavčič ter njihovi starši in starejši sošolci.

Slovesnost se je pričela ob 11. uri, ko je zbranim spregovoril učitelj Matjaž. Prisrčnemu nagovoru je sledila zaprisega, podelitev rutk, kap in pionirskih znakov. Potem ko so prisotni čestitali slavlencem, je spregovoril tovariš Oki in posebej poudaril, da sovpada ta slovesnost s trideseto obletnico vstaje in rojstva naše armade ter osemindvajseto obletnico SFRJ, kar daje sprejetju cicibančkov osnovne šole na Golem v pionirsko organizacijo še posebno slovesno obeležje.

V imenu odbora borcev 10. SNOUB »Ljubljanske« je tovariš Hinko Bratož-Oki izročil učitelju za nabavo potrebnih učil 1.000 dinarjev in darilo uredništva »TV 15«, zbirko knjig Zavoda Borec.

Sledil je kulturni program, v katerem je šolska mladina pokazala, kaj se je naučila. Spored je bil skrbno izbran in tudi izvajanju ni kaj očitati. Članica delegacije borcev 10. SNOUB »Ljubljanske« Vladoša Simčič-Tiranova je ob koncu še tako bogat in prisrčen program popestrila še z dvema recitacijama, ki sta prisotnim izvalili solze v oči.

Po obdaritvi otrok in ob skromni zaku-

ski, ki jo je za nekdanje borce in starše pripravil goljanski učitelj, so navzoči spregovorili tudi o načrtih za naprej. Dogovorili so se, da bodo z združenimi močmi v enem delu šolskega posloplja uredili prostor, namenjen raznim obiskovalcem — predvsem pa ljubljanski in drugi šolski mladini, ki jih borci Ljubljanske brigade vodijo v ta kraj na ekskurzije. V tem klubskem prostoru bodo uredili muzej tega kraja, posvečen predvsem času narodnoosvobodilnega boja. Kraji okrog Mokreca — Golo, Skrilje, Dobrava, Zapotok, Cente, Krvava peč in drugi, tja do Turjaka in Roba — imajo za seboj zelo burno zgodovino. V teh krajih, predvsem po gozdovih v Mokrecu in Mačkovcu je moč dobiti še mnogo predmetov, ki pričajo o borbi tega kraja. Šolska mladina jih namerava s pomočjo učitelja in staršev zbrati, če bo trela, tudi obnoviti in z njimi opremiti omenjeni klub.

Iz šole so se nato vsi prisotni napotili k spominski plošči do Pangerčeve hiše na Golem, kjer so novospregjeti pionirji položili lovorov venec.

Pripomniti je, da se tako lepe in prisrčne svečanosti, ki jo že nekaj let skupaj k šoli pripravlja odbor nekdanjih borcev 10. SNOUB »Ljubljanske«, na žalost razen predstavnika krajevne skupnosti ni udeležil niti en član ZB tega terena. To kaže na pomanjkanje čuta za prizadevanje šole in odbora ter do svojih obveznosti do obujanja tradicij narodnoosvobodilnega boja in do praznika dneva republike. Zato gre še posebna zahvala in priznanje učitelju Matjažu Pavčiču ter učencem in učenkam osnovne šole na Golem, ki so se — čeprav majhni in maloštevilni — dostojno oddolžili prazniku dneva republike.

HINKO BRATOŽ—OKI

MARIBOR

LEPI USPEHI ZRVS »PREŽIHOV VORANC«

Letna konferenca (občni zbor) ZRVS »Prežihov Voranc«, Maribor, je pokazala, da je združenje v zadnjih dveh letih uspešno delovalo ter izpolnjevalo številne različne naloge. Poročal je predsednik združenja Drago Kranjec. Največ skrbí so posvečali dvigu splošne in strokovne ravni članov. Tako so lani in letos priredili več poučnih predavanj, med drugim o nalogah vseljidske obrambe in o družbenem varstvu. Udeležba je bila 85-odstotna. Nadalje so skrbeli, da so se člani udeleževali strokovnega pouka.

Posamezniki so dosegli lepe uspehe pri streljanju z malokalibrsko puško in z avtomatom. Tako je Drago Kranjec dosegel pri streljanju s puško izmed 100 dosegljivih točk kar 80 krogov, za njim pa so se zvrstili kot najboljši: Peter Grandovec (79), Dušan Czurda in Franc Roškar. Z avtomatom je Franc Hojnik dosegel 9 točk izmed desetih dosegljivih, Blaž Topolovec pa

8. Na patrolnem pohodu so izmed 80 dosegljivih točk dosegli: Jože Nahtar 78 točk, Friderik Malek 76,5, Stanko Vidovič 75 itd.

Na nedavnem testiranju je večina staršev pokazala velike sposobnosti. Ekipa našega združenja je lani na občinskem patrolnem pohodu dosegla 13. mesto, letos pa je bila med 23 ekipami peta.

Na konferenci so pohvalili za uspešno dejavnost naslednje tovariše: Milodarja Vilarja, Krsta Tatića, Josipa Cuzića, Milomira Stojanovića, Ivana Sračnika, Ivana Jančarja, Albin Ravnikarja in Draga Kranjca.

Med razpravo so poudarili, da v prihodnje ne bo mogoče opravičevati posameznikov, ki se izgovarjajo, da ne utegnejo sodelovati v združenju in da ne morejo izpolnjevati svojih obveznosti kot rezervni oficirji ali podoficirji.

D. MIKLAVEC

ČRNA NA KOROŠKEM

POSEBNA SKRB ONEMOGLIM IN BOLNIM

Invalidi v Črni na Koroškem smo se 22. novembra zbrali na redni letni konferenci. Razveselilo nas je, da je bilo med gosti lepo število zastopnikov drugih organizacij iz našega kraja in od drugod.

Poročila odbora so pokazala, da je odbor dobro delal. Posebno skrb je posvečal zlasti onemoglim invalidom, bolnim partizanskim materam in skratka vsem, ki jih je bolezen priklonila na posteljo. Zdravljenja v zdraviliščih je bilo deležno šest osebnih invalidov. S tem pa zborovalci niso mogli biti zadovoljni. Osebnih invalidov mnogo premalo skrbijo za svoje zdravje. Pri občinskem odboru ZZB NOV v Ravnah so letos ustanovili dispanzer, ki dela v zdravstvenem domu na Ravnah za člane ZB in vojaške invalide. Dispanzer je odprt za vse člane ZB in invalide, tako da bi se lahko brezplačno zdravili, vendar se starejši ljudje premalo zanimajo za svoje zdravljenje.

Na konferenci so med drugim sklenili, da mora odbor v prihodnje še bolj skrbeti za oslabele, bolehe invalide, zlasti po vaseh, kjer živi večina invalidov in partizanskih mamic, ki so izgubile sinove ali može med NOB. Vsaj enkrat na leto bi jih morali obiskati in kaj storiti zanje. V razpravi so se dotaknili tudi žalostne usode mater padlih sinov ali žena padlih mož na Koroškem; nekatere še dandanes preganjajo zagrizeni šoviniisti. Naše borce in bivalstvo tudi zelo žali, da na oni strani onečajo spomenike žrtvam za svobodo. Na Koroškem je padlo mnogo partizanov iz Jugoslavije, a se naši sosede ne zavedajo dovolj, da so se naši borci bojevali tudi za njihovo osvoboditev proti nacističnemu nasilju. Zborovalci so zahtevali, naj na pristojnih mestih zavarujejo spomenike in partizanske grobove na Koroškem.

IGNAC ZDOVC

HRASTNIK ZA ŠOLO NA DOLU IN LOGU

Ze dolgo vrsto let nujne potrebe v hrastniški občini terjajo, da se lotimo odločneje neodložljivih nalog. Zato se je skupščina občine Hrastnik odločila, da bo uvedla krajevni samoprispevek za obdobje pet let. Z dohodki bi dogradili šolo na Dolu, zgraditi pa bi bilo treba tudi šolo na Logu, kjer bi radi zgradili še zaprto kopališče.

Zato so hrastniškimi občanom razposlali knjižico, ki korenito utemeljuje potrebo po uvedbi samoprispevka. Med drugim je prizadevanja občine lahko zagovarjati že spričo tega, da je treba skrbeti za skoraj

1900 otrok, ki jim morajo zagotoviti učilnice in otroško varstvo.

Občinski odbor ZZB NOV Hrastnik je popolnoma podprl predlog za uvedbo samoprispevka in sklenil, da bodo vsa združenja v občini opravila delovne konference do dneva referenduma, ki bo 19. t. m. Občinski odbor meni, da morajo borci, interiranci, invalidi in vojni ujetniki soglasno podpreti uvedbo samoprispevka, tako da bomo občani z lastnimi močmi zagotovili otrokom neoviran razvoj v boljših razmerah, kakor pa smo odraščali sami. P. V.

LJUBLJANA - ZG. ŠIŠKA LEPA SLOVESNOST OB 30-LETNICI VSTAJE

V avli nove osnovne šole Valentina Vodnika v Zgornji Šiški so vse družbeno-politične organizacije priredile lepo proslavo. Po slavnostnem govoru o zgodovinskem pomenu 30-letnice vstaje slovenskega naroda so osemdesetim borcem in političnim aktivistom razdelili priznanja OF mesta Ljubljane.

V kulturnem programu, ki je temu sledil, je mladinski pevski zbor pod vodstvom profesorice Bronke Saksove zapel štiri par-

tizanske in narodne pesmi. Nastopili so še gojenci s tolkali in folkloristi. Proslavo je zaključil moški pevski zbor združenja borcev Zgornja Šiška, ki je pod vodstvom dr. Franca Sergarja, odpel štiri partizanske. Zbor sestavlja 24 starejših članov in so ga zato vsi prisotni še bolj pozdravljali.

Proslava je bila izredno dobro organizirana in je vsestransko dobro uspela.

STANKO SKOČIR

IVANČNA GORICA OBDARITEV IN TOVARIŠKA BESEDA

Združenje vojaških vojni invalidov v Ivančni gorici je imelo letos poleti v programu izlet svojega članstva. Ker pa se za ta izlet ni prijavi dovolj članov, so namesto tega pred kratkim sklicali srečanje. Ta prireditve jim je kar dobro uspela.

Na srečanje so prišli vsi tisti člani, ki zaradi visoke invalidnosti, starosti ali bolezni niso navezani samo na dom ali na posteljo. Skromna pogostitev članov, ki so se zbrali na srečanju se je spremenila v živah-

no razpravljanje o perečih invalidskih zadevah in v obujanje spominov na čase NOB.

Da niso pri tem pozabili svojih bolnih in ostarelih tovarišev, nam potrjuje podatek, da so jih obiskali in obdarili 19. Toda pri tem ne gre le za večjo ali manjšo obdaritev — za tiste člane, ki ne morejo več med svoje tovariše, pomeni mnogo več kot darilo pozornost, tovariška beseda in pogovor ob obisku. In v tem so invalidi iz Ivančne gorice, ki so tudi sicer zelo aktivni ubrali pravo pot.

J. Am.

GORJE PRI BLEDU PROSLAVA DNEVA REPUBLIKE

Tako kot po vsej naši domovini smo tudi v Gorjah (27. novembra) proslavili rojstni dan nove Jugoslavije, 29. november. Na proslavi je o pomenu tega zgodovinskega jubileja o nastanku naše državnosti, o graditvi socializma in samoupravnih ureditve spregovoril predsednik občinske konference SZDL Radovljica Janez Varl. Na kulturni prireditvi so sodelovali: domača

(gorenjska) godba na pihala, pevski zbor osnovne šole iz Gorij, recitatorji, člani in članice domačega telovadnega društva TVD Partizan. Pogrešali pa smo nastop domače folklorne skupine. Žal po slovesni prireditvi ni bilo tudi tovariške večera, kakor je to bila navada včasih.

Imeli smo ljudi

Tončka Vičič

Mnogim ranjencem, bolnikom in bolniškemu osebju partizanske bolnišnice »Snežnik« na Notranjskem bo še dolgo ostala v hvaležnem spominu vedra, šegava, neutrudna in požrtvovalna partizanska bolničarka Tončka Vičič iz Cerknice. Po dolgi in neozdravljivi bolezni je sedaj umrla v starosti 64 let, pokopali pa so jo na domačem pokopališču.

Otrok številne družine malega kmeta, v kateri so bila sama dekleta, je svojo mladost preživela v delu na polju doma in po dlinah. Svoje zrelo življenje pa je posvetila možu, zidarju — domačinu Alojzu Vičiču in svojim trem otrokom. Zivel so od dela svojih rok, z odtegovanjem od ust pa so si tekoma dolgi let postavili skromno domovanje.

Tončkina proletarska družina je okupacijo 1. 1941 pričakala pripravljena. Z možem sta se takoj vključila v delo za OF, otroci pa so po svojih močeh pomagali. Po dolgotrajnem izmikanju aretaciji ali mobilizaciji v belo gardo je mož Lojze po kapitulaciji Italije stopil v partizane in tam napredoval do oficirja. Zena Tončka pa je še naprej neumorno nasledovala delo voditeljev bele garde v domačem kraju. Za povračilo so jo v maju 1944 zgrabili, da bi jo ubili. Z zvijačo in s skrajnim pogumom ter s pomočjo sodelavk se ji je posrečilo pobegniti in z obupnim begom čez plotove doseči svobodo. Še istega dne, to je 17. 5. 1944 je skupaj s sta-

rejšo sestro Ančko in dvanajstletno hčerko dosegla Notranjski odred. Druga dva otroka je prepustila dobrim ljudem. Strahoto vojne so vsi preživeli, vendar je bila Tončka in njenega moža že načela neozdravljiva bolezen, ki je Tončko pripeljala v prezgodnjo smrt.

Za svoja hrabra dejanja in zvestobo narodu, je bila pokojna Tončka Vičič odlikovana z medaljo za hrabrost in redom za zasluge narodu. Organizacija ZB, znanci in prijatelji pa so se od nje poslovili z govorom, petjem žalostink in zvoki domače glasbe.

Stanko Rebernak

Te dni mineva leto, odkar ni več v naših vrstah neustrašenega in nadvse požrtvovalnega soborca Stanka Rebernaka. Rodil se je leta 1914 v Leskovcu pri Pragerskem v revni družini. V železniških mariborskih delavnicah se je izučil za strugarja. V jugoslovanski vojni mornarici se je izučil za radiotelegrafista. Ko se je začela vojna, je služboval na ladji »Jadrana« v Boki Kotorski. Prihiti je v Maribor. Leta 1942 je začel sodelovati v OF, zaposlen v mariborskih železniških delavnicah. Postal je eden najdelavnejših aktivistov med delavci, potem pa je stopil v Šerčerjevo brigado. V nji je vodil radijske postaje. Potem je deloval še v 6. in 11. brigadi na Dolenskem. Konec vojne je bil na čelu radijske postaje KZO, potem v KNOJ in leta 1946 je postal vodja radijskega oddelka II. divizije KNOJ v Cankarjevi brigadi. — Rebernak se še živo spominjamo in nismo pozabili njegovega junaštva med najhujšim okupatorskim nasiljem v Mariboru.

UTRINKI IN ODMEVI

TOVARIŠICA SLAVA,
HVALA TI!

Tik pred dnevom republike smo se na ljubljanskih Zalah poslovali od tovarišice Slave Mlekuž, znane aktivistke OF in družbeno-politične delavke. Ni nam bilo dano, da bi še enkrat skupaj praznovali dan republike. Tovarišica Slava je bila takoj ob kapitulaciji stare Jugoslavije v središču gibanja, ki se je odločilo prelomiti dotakratni družbeni red V OF je opravljala pomembne in zaupne naloge: med drugim je bila članica okrožnega odbora Slovenske protifašistične ženske zveze; ena njenih pomembnih nalog je bila zbiranje materiala in hrane za NOV. Narodnoosvobodilno gibanje je bilo prek javke pri njej doma povezano daleč zunaj Ljubljane. Okupator je njeno delo odkril. Po hudem mučenju, ki ji je za vse življenje pustilo posledice — bila je 50-odstotni invalid — jo je interniral v Ravensbrück, iz katerega se je po osvoboditvi vrnila telesno hudo uničena.

Svoje delo za uresničevanje ciljev NOV je nadaljevala tudi po vojni. S preudarno in odločno besedo, vedno s skritim priokusom šegavosti in dobre volje se je priljubila svojim sodelavcem v družbeno-političnem življenju ter ljudem, ki jim je vedno hotela pomagati. Slednje je čutila za svojo dolžnost. V zadnjih letih je delala kot članica ZZB NOV Ljubljana Vič-Rudnik.

Nepozabno tople besede je tovarišica Slava zapisala v srcih mladih, po vojni odraščajočih otrok padlih borcev in aktivistov NOV, ki so v razburkanih časih gradnje nove družbe potrebovali in pričakovali skrbno in varno roko. Njene besede so mladim pomagale v iskanju samega sebe, pri oblikovanju človekovih lastnosti, potrebnih za nadaljevanje ciljev, ki jih je zapisala revolucija. Pri tem je uspela kljub številnim nalogam v družbeno-političnem življenju. Zнала je najti pot do človeka v stiski, znala je vzbuditi zaupanje in svetovati. Skrb za mladi rod je tudi v tem delu njenega življenja obrodila lep sad: poganjek revolucije, ki ga je negovala z materinsko ljubeznijo, se je popolno zlil z današnjo tvorno in sodobno družbo.

Tovarišica Slava, hvala ti!

M. POLENCIČ

SPET SO OSKRUNILI
PARTIZANSKI SPOMENIK

Zdi se, da je na Koroškem že kar vsakdanje, če ponoči »snežnanci« pomažejo s kričečo barvo spomenike padlim borcem proti fašizmu ali če nanje naslikajo nacistične simbole. Časopisi o tem poročajo, včasih kdo tudi uradno protestira. Dogodek je enak dogodku, dejanja nacistične na pol ilegale se ponavljajo. Orožniki morajo kaj brskajo okoli domnevnih krivcev, našli pa še niso nikoli niti enega, čeprav je vsakomur jasno, kje jih je treba iskati. Vsega skupaj smo po vojni zabeležili že nad sto takih skrunilskih akcij zoper spomenike na partizanskih grobovih, kar je zgovorna številka za vzdušje v neki deželi, ki se ponaša z demokratično ustavo in krščanstvom.

Ni še dolgo tega, kar so spet oskrunili spomenik padlim v Zrelcu.

Težko je o enakih pojavih pisati dvakrat različno, še huje večkrat. Zato izpustimo vsakdanje besede in zapišimo tole:

Ali se je potemtakem čuditi, če prizadeži, ki jim ne daje nihče zaščite, čeprav imajo do nje zakonito pravico, nazadnje zapadejo v jezo in se zatečejo v samoobrambo? Potem pa jih brž proglasijo za skrajneže in policija, neuspešna in neučinkovita, takoj pokaže prizadevnost... M. P.

V SPOMIN

V PADOVI 1942

Nizke, razsežne kasarne, pogradi polni uši. Iz suhih izžetih obrazov smrt se reži.

Čuj, Koren, kapo fila!
Spet eden je umrl to noč.
— Smrt ga pekla je rešila,
ni več mu potrebna pomoč!

LEVIN KRŽE

Pred kratkim je v Temenici na Dolenjskem umrl v svojem petdesetem letu učitelj Levin Krže. Po rodu je bil iz Ljubljane, kjer se je prebijał skozi usodo revnega dijaka. Komaj petnajstletnemu je namreč umrl oče, materin skromen zaslužek pa je odmerjal družini le skomen kos kruha.

Vojna in okupacija je Levina zatekla v predzadnjem letniku učiteljskega, od koder ga je februarja 1942 iztrgala fašistična policija. Osemnajst mesecev — vse do zloma Italije — je prenašal torturo in ponižanje in strah »vibella« v koncentracijskem taborišču v padovi. (Iz tega časa je tudi pesem, ki jo objavljamo).

Po vrnitvi iz taborišča v jeseni 1943 se je le s težavo izogibal Damoklevemu meču, gestapovskim in belogardističnim zankam. Po osvoboditvi pa je nadaljeval tam, kjer je nasilno prekinil februarja 1942 — maturiral je na učiteljskem in še isto leto nastopil prvo službo. Poučeval je v Ambrusu, Zagradcu in nato devetnajst let v Temenici. Vse svoje moči je posvečal vzgoji mladega rodu. Težave, ki so se mu stavile na poti in teh v povojnih letih — ni bilo malo, je premagoval z velikim optimizmom in humorjem. Pod psevdonomoma Špik in Lev je na straneh Pavlihe dolga leta objavljал sadove svojega iskričevega duha, polne zdravega slovenskega smeha. Njegova nenadna smrt je presunila njegove številne prijatelje, saj smo ga poznali kot zdravega, vedrega tovariša in sobesednika, ki je vedno prinesel poln koš. humorja in vedrine. Še dolgo bo med nami živel njegov spomin!

NEKAJ DNI PRED SMRTJO
— VABILO NA
ZDRAVLJENJE

Ze večkrat smo v našem listu pisali o nepravilnem odnosu uprav raznih zdravilišč do borcev in vojaških vojni invalidov. Pismo, ki ga je komisija za borčevske in invalidske zadeve Skupščine občine Tržič poslala 18. novembra letos upravi zdravilišča »Radenska« v Radencih in ki ga pričujemo v celoti, je še eden od ponovnih dokazov takega nepravilnega odnosa. Toda ob tem primeru se nam vsiljuje še vprašanje:

»Ali se ne bi pokojnici ob pravočasnem zdravljenju v zdraviliščih »Radenska« morala podaljšalo življenje?»

Upravi zdravilišča »Radenska«
RADENCI

Odpovedujemo topliško zdravljenje Bahun Milice, nosilke spominskega znaka 1941 iz Tržiča, Proletarska 21, ker je dne 16. novembra 1971 umrla, in to v 53. letu starosti.

Njen bolniški list za topliško zdravljenje smo poslali zdravilišču dne 9. avgusta t. l., to je takoj, ko smo ga prejeli od zdravniške komisije v Kranju, s prošnjo, da upravičenko čimprej pokličete na zdravljenje.

Upravičenka je prejela vabilo za zdravljenje nekaj dni pred smrtjo, in sicer bi zdravljenje morala nastopiti dne 23. novembra.

Ob njeni smrti smo dobili od svojcev nekaj ostrih očitkov, ker ni bila poklicana na zdravljenje v začetku jeseni.

Mnenja smo, da so ti očitki popolnoma upravičeni, samo ne na račun zdravniških komisij in občinskih upravnih organov, ampak v tem primeru zdravilišča »Radenska«.

Težko je razumeti, da morajo naši invalidi in spomeničarji na pravico, ki jim je dana z zakonom, čakati tri mesece in tudi več. Še težje pa jih je prepričevati, da je to potrebno v korist višjih predvsem komercialnih ciljev.

Splošno je znano, da so naša zdravilišča v najugodnejših mesecih zasedena od inozemskih gostov, včasih tudi naših bivših okupatorjev. Prepričani pa smo, da bi morali v naši socialistični družbi dati prednost pri vseh oblikah zdravljenja invalidov in borcem NOV, predvsem pa našim prvoborcem, saj so le-ti nosili najtežje breme naše revolucije in narodnoosvobodilnega boja.

Menim, da bodo za to pristojni dejavniki v prihodnje morali tudi na tem področju postaviti stvari na pravo mesto in

zavreti komercializem, ki se razvija v škodo naših najzaslužnejših občanov. Tako kot je v naši misli, da je tako tudi v drugih slovenskih občinah — ni zaostankov ali neplačanih računov za klimatsko-topliško zdravljenje, in to po cenah, za katere so sklenjene veljavne pogodbe. Cene pa so, v tem smo prepričani, postavljene na ekonomski osnovi.

Tajnik komisije:
TONE STRITIH

ZAKAJ TAKO
POROČANJE?

Zbor narodov in socialno zdravstveni zbor zvezne skupščine sta v torek 16. t. m. na skupni seji poslušala ekspozice Nikole Kmeziča, predsednika komisije vseh zborov zvezne skupščine za vprašanja borcev in vojaških vojni invalidov o stanju in razvoju sistema borčevskega in invalidskega varstva. Za tem sta zbora na ločenih sejah nadaljevala razpravo.

V socialno zdravstvenem zboru sem razpravljati tudi podpisani. Kritično sem ocenil poročilo skupne komisije vseh zborov zvezne skupščine za vprašanja borcev in vojaških vojni invalidov, da je preveč optimistično in da ne ustreza v celoti dejanskim razmeram na terenu. Poročilo zlasti ne ocenjuje dovolj kritično težko stanje in probleme vojaških vojni invalidov.

V podkrepitev svoje ocene, zlasti glede vojaških vojni invalidov, sem navedel statistična in številne podatke predsedstva republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, ki zelo prepričevalno dokazujejo težak položaj vojaških vojni invalidov, vdov in staršev padlih borcev ter vdov umrlih vojaških vojni invalidov.

Spričo takega stanja sem predlagal, da je družba dolžna brez odlašanja spremeniti dosednji odnos do tega vprašanja. Pri tem sem navedel, da vprašanje denarja ne bi smelo biti problem, ker je med drugim tudi znano, da smo na primer lani v Jugoslaviji porabili 2 milijardi za potne stroške in več deset milijonov za reprezentanco. Po podatkih zveznega izvršnega sveta pa smo v osmih mesecih letošnjega leta porabili za dnevnice, potne stroške in honorarje kar za 43 odstotkov več kot v istem obdobju lani!

Naj še pripomnim, da navzoči predstavniki komisije vseh zborov zvezne skupščine za vprašanja borcev in vojni invalidov ni niti poskušal zavrniti ali omiliti moje ocene dejanskega položaja vojaških vojni invalidov.

O razvoju sistema borčevskega in invalidskega varstva smo razpravljali štirje poslanci po sledečem vrstnem redu: dr. Aleksander Nardin (volilna enota Koper), podpisani, Duško Georgijev (Makedonija) in Aleksandar Ignatović (Srbija).

O tej seji je poročal tudi Tanjug. Njegova poročila sta objavila tudi »Delo« in »Borba« 17. t. m. in zelo verjetno tudi drugi časopisi po vsej Jugoslaviji.

Tanjug je poročal (citiram po »Delu« od 17. t. m.):

»Razprava poslancev na ločeni seji socialno zdravstvenega zbora zvezne skupščine, ki je potekala po današnjem ekspoziciji predsednika komisije vseh zborov za vprašanja borcev in vojaških vojni invalidov Nikola Kmeziča, je bila kratka, a jedrnat.

Razprava se je pravzaprav nanašala le na del Kmezičevega poročila o pravicah udeležencev vojne od leta 1912 do 1918, protifašističnih gibanj in osvobodilnih armad v drugih državah. Slovenski poslanec dr. Aleksander Nardin je na primer vztrajal pri tem, naj bi v prihodnje uredili status udeležencev v prekomorskih brigadah, makedonski poslanec Duško Georgijev pa je zahteval, naj bi našli ustrezno rešitev za makedonske udeležence grškega osvobodilnega boja (Elas) in vgrški demokratski vojski (DAG). Srbski poslanec Aleksandar Ignatović je opozoril, da bi morali za vse udeležence vojn, ki so bile osvobodilne, čimprej urediti status, saj mnogi niso deležni ustrezne družbene podpore.

Tanjug je tako mirno izpustil svojo razpravo in kritične ocene in ni o tem objavil niti besedice, medtem ko je za ostale tri razpravljalce to storil.

Ker smatram tako Tanjugovo poročanje in ravnanje za nedopustno, zahtevam, da Tanjug javno pojasni, zakaj je tako poročal in čemu to služi!

Jože Oblak
poslanec socialno zdravstvenega zbora
zvezne skupščine
volilna enota Ljubljana II

»Ob kapitulaciji Italije meseca novembra 1943 so Nemci transportirali italijanske vojake iz Ljubljane v Nemčijo. Takrat sta med prevozom na relaciji Jesenice—Hrušica skočila iz transporta dva italijanska vojaka, po rodu Slovenca — Primorca. Takoj sem dobil zvezo s partizani ter obadva odpeljal na Mežaklo k partizanom.

Zelim vedeti njihove naslove in prosim, da se mi javita na naslov: KLINAR Mirko, Hrušica št. 80, 64270 Jesenice.

Katarina Kosmačin
Everafova

Andrej Kavčič

Poslovali smo se za vedno od nje 18. oktobra v Novi Gorici, kot od udeležence velike oktobrske revolucije in aktivistke med NOB. — Rodila se je leta 1901 v Orenburgu na Uralu (v Rusiji). Med prvo svetovno vojno je bil Andrej Kosmačin iz Sedla v Breginjskem kotu kot avstrijski vojak v ruskem ujetništvu. Med revolucijo se je pridružil boljševikom in se srečal z borko Katjo. Poročila sta se in živela do leta 1921 v Sovjetski zvezi. Tistega leta sta prišla na obisk v Andrejevo staro domovino, a v Avstriji so jima odvzeli potne liste. Zato se nista mogla več vrniti v Sovjetsko zvezo. Naselila sta se v Sedlu pri Breginju, kjer sta bila pod strogim nadzorstvom fašističnih oblasti. Med drugo vojno sta se oba pri družila osvobodilnemu gibanju. Italijani so ju kmalu internirali. Po italijanski kapitulaciji sta delovala kot požrtvovalna aktivista v Breginjskem kotu. Spomladi 1944 so ju zaprli Nemci in napravila sta pot skozi nemške zapore ter mučilnice v taborišče v Oswiecimu. Vrnila sta se izčrpana in bolehnata. Zaradi posledic trpljenja v taborišču je Katarini bila priznana 90-odstotna invalidnost. Andrej je umrl že leta 1961. Katarina je potem živela pri svoji hčerki. Za družbenopolitično dejavnost je prejela več odlikovanj. Odlikovana pa je bila tudi z Lenino vo spominsko medaljo kot udeleženka oktobrske revolucije.

IZ NAŠE REVOLUCIONARNE PRETEKLOSTI

Dr. Avgust Reisman:

Slovenski izgnanci
v Šumadiji

Požig rudnika

V dnevniku z dne 10. oktobra sem zapisal, da je preizkušnja živcev trajala nadalje čepav so se zvrstili trije sijajni dnevi brez posebnih razburljivih dogodkov. Z zamujo je prispela novica, da so Nemci v Rudniku požgali 38 hiš, nekaj pa tudi v okolici Majdana; oba kraja nista daleč od Milanovca.

Razglašena sta bila nova odloka (št. 3 in 4) o ustanovitvi narodnosvobodilnega odbora za mesto in ljudskega sodišča, ki bo sodilo izdajalcem. — Tudi domači cigani, ki imajo naselje nad mestom, so se pridružili vojski. Pokriti s šajkačami so hodili po mestu z orodjem za telefonske napeljave. — Trg je spet oživel. Ko pa je nad mesto priletelo letalo, se je v trenutku spraznil. Potem so se ljudje spet začeli počasi vračati.

Ob požigu Milanovca

Dne 13. oktobra je padel prvi sneg. Osvobodilna vojska je kopala jarke čez ceste, da bi zaprla pot nemškemu tankom. Sicer smo bili odtrgani od sveta — ni bilo časopisja, ne pošte, ne železniškega prometa. V mesto so se zatekli naši iz Rudnika, kjer so ob požigu vse izgubili. Vpraševali so, ali bi naj zbežali na podeželje, ker so se bližali Nemci. Cele procesije ljudi so hitele iz mesta proti hribu. Izšel je odlok komande mesta Užice, da revnim ljudem ni treba plačati najemnin za oktober in november.

Nikdar ne bomo pozabili popoldneva 15. oktobra 1941. Zavladala je nenavadna tišina. Na hribu so ljudje s prtljago oblegali kmečke hišice. Ob petih je zaropotalo na ulicah — nemški tanki! Potem spet tišina. Nikjer ni bilo na spregled žive duše. V strahu smo čakali v tesni kuhinji. Ko se je stemnilo, so se nenadno zasvetili zidovi sosedne hiše. Zaropotali so roloji prodajaln. S ceste so odmevali težki koraki nemškega vojaštva. Nad bližnjim trgov se je dvignil visoko plamen. Ropot je narastel. Z dvorišča smo zagledali, da gori mesto. Sosedna hiša je bila že vsa rdeča. Planili smo iz hiše. Hitimo, ženske hlastajo po oblekah in kar jim pride pod roke. Požar se je širil od ulice v ulico. Potem je začelo izpod pustega neba rositi. Ostal sem sam med gorečimi hišami. Hotel sem rešiti še hleb kruha in malo sladkorja, kar smo že imeli. Iz hiše kovača Topalovića sem zaslišal šepetajoče ženske glasove. Nenadno so se pred menoj znašli štirje Prusaki v čeladah s sajastimi obrazi, oboroženi s puškami in bombami. V trenutku sem bil zbran: »Tu smo emigranti! Ze doma smo vse izgubili! Prizanesite!« — »Ne moremo: Povelje je: Vse požgati!« Naj bi šel h komandirju, da bodo malo počakali... Zdrvel sem po goreči ulici mimo bencinskih sodov med visokimi zublji. Vojski so naglasi na tovarnjake naropano blago. Po-

veljnik je privolil in me je celo spremljal; izgovarjal se je, da pač opravlja le svojo dolžnost, ker so imeli zadnje dni stalno smrtno žrtve. Iz mene je bruhnilo, da so nas že doma popolnoma oropali, naj torej pusti to hišo in sosedne, da se ne bo užgala vsa ulica, kjer so bile same lesene bajtice. Malo se je še obotavljal, nakar je požigalce poslal nad bližnjo gimnazijo. Komaj sem se malo pomiril, že sta prilomastila dva druga Prusaka, da bi zažgala sosedno hišo. Pojasnjeval sem jima, da je komandant malo poprej dovolil, naj te hišice ostanejo. Vojaka pa sta gonila svoje — »Befehl...« (povelje). Nisem popustil. Nenadno pa sta se spomnila: »Ali ima ta sodnik kaj vina?« Stali smo pred hišo milanovaškega sodnika. In že sta s škornji razbila vrata in odlomastila v stanovanje. Kmalu sta se vrnila s pletenko in še meni ponudila. Izgovarjal sem se, da ne pijem žganja, pa sta me prisilila. Bilo je res imenitno staro žganje. Bila sta zadovoljna in sta izginila s pletenko v noč. Kmalu potem je trobenta s trga naznanila odhod kazenske ekspedicije. Nemci so tedaj odgnali proti Kragujevcu 20 talcev in odpeljali težko naložene tovarnjake z naropanim blagom. Veselilo me je, da sem rešil ulico Miloša Velikega, kjer so živeli sami reveži — delavci, upokojeanci, vdove...

Opolnoči sem šel na trg in pogledal v cerkev, kamor so zvečer vojaki nagnali ženske, starčke in otroke, da bi jih ne ovirali pri požiganju. Prestrašeni so tam ostali še, ko je vojaštvo že odšlo. Pred cerkvijo sem naletel na dve Slovenki, Celjanki, v cerkvi pa na Seničeve iz Soštanj in hudo bolnega Berceta iz Slovenjega Gradca. Ti so izgubili vse že pri požigu Rudnika. Odvedel sem Berceta in otroke na naš dom.

Prihodnjik proti večeru so prišli od Rudnika peš kurir Rdečega križa iz Beograda, izgnanka učiteljica Ferjan iz Užice in žena dr. Dolcherja. Iz Beograda so potovali tri dni.

Iz dnevnika 21. oktobra 1941:

Bombe na Čačak

Sredi dopoldneva smo zaslišali bobnenje iz daljave. Z ulic krič: Letala! Potem je začelo treskati. Steli smo bombe do dvanajst. Po kratkem preslediku spet eksplozije. Čačak je nedvomno v ognju in krvi. — V Čačku je bilo več Slovencev med borci, med njimi tudi moj koncipient dr. Ivan Dolcher. V Beogradu so tiste dni ustrelili nad 20 židov.

Dnevi so tekli, kakor da smo na fronti. Prihajali so s svojimi težavami drug za drugim... V zmedbi so bili izgnanci kot izgubljeni. Občine niso uradovale, novi odbori so imeli dela čez glavo z uvajanjem reda. Ljudje so si skušali pomagati z naravnim gospodarstvom — blago za blago.

Po požigu smo si morali spet, že tretjič, iskati stanovanje v Milanovcu. Vselili smo

se v hišo Rajka Jakovljevića. Že čez nekaj dni se je ob dežju udril strop. V drugem delu hiše sta stanovala izgnanca Celjana Poženel in Šanc z družinama. Na dvorišču smo si uredili svinjak in začeli rediti prašiče. Najeli smo njivo.

Slovenska četa

Že pri jurišu na nemško posadko v šoli v Milanovcu 28. septembra je sodeloval slovenski izganec iz Sentjurja ob južni železnici. Potem je s svojim odredom odšel dalje. Iz Vraževšnice je odšel k partizanom visokošolec Pavle Zaucer, doma iz Selnice ob Dravi. V Prenjanah je stopil v narodnosvobodilno vojsko mariborski delavec Franjo Šimek. Ajda iz Ruš, ki je tudi prišel s partizani v Milanovac, sem že omenil. V Čačku je sodeloval v narodnosvobodilni vojski dr. I. Dolcher; vodil je preskrbo. Dne 28. oktobra mi je poslal sporočilo, naj naslednji dan skličem sestanek vseh izgnancev, da bi se pogovorili o ustanovitvi slovenske čete. V Milanovcu sta bili tedaj še dve poveljstvi: partizanska in četniška; obe sta potrjevali propustnice. Komanda mesta je tedaj izdala odlok, da je treba takoj vrniti po požigu uplenjene stvari. Razpisala je tudi notranje posojilo.

Pošte ni bilo, zato sem lahko sklical na sestanek le člane kolonije v Milanovcu. Prišli so; dr. Dolcher z ženo, dijak Milenko Šober in Franc Šimek s puško. Dr. Dolcher je govoril o namenu slovenske čete, ki bi naj odšla na teren v Slovenijo. Govorila sta tudi Šober in Šimek. Zbrali smo se v partizanski čitalnici. Iz Milanovca nas je bilo 15.

Spet vrnitev okupatorja

Ljudstvo je imelo najboljše zveze; čeprav ni bilo pošte in ne železniškega prometa, so se cene življenjskih potrebščin v vsej Srbiji hitro izravnale. Tudi novice o gibanju okupatorja so ljudje trosili že nekaj dni, preden je kdo drug kaj vedel. Vendar ni nihče pričakoval, da bodo razdejani in požgani Milanovac spet bombardirali. Napovedi šepetalcev so se tudi tokrat uresničile. Domačini so šepetali, da se bliža močna vojska nedičevcev. In res se je 28. novembra začelo strahovito bombardiranje. Milanovac so bombardirali skoraj tri ure. Zvečer so vstopili v naše stanovanje trije vojaki z naperjenimi puškami. Pozvedovali so, kdo smo. Eden izmed njih v usnjeni suknji, pokrit s šajkačo z zvezdo, mi je podal roko in povedal, da je Slovenec. Imena si nisem zapomnil.

Zjutraj so sosedje povedali, da so partizani obdržali svoje položaje in se vrnili v

mesto. Boj se bo nadaljeval. Naši so se podvivali na hrib. Ostal sem sam doma. Ob devetih se je res spet začelo bombardiranje. Opoldne je prenehalo. Od glavne ceste sem slisal nemške glasove. Okupator je po dveh mesecih svobode spet zasedel Milanovac.

Zvečer je prišel železničar Renčelj. Povedal je, da je videl na postaji 15-letnega partizana Slovenca Pertota z nekim drugim partizanom. Nedičevci so ju ujeli in že čez pol ure ustrelili. Pustili so ju ležati med tračnicami.

Okupacija od 29. XI. 1941
do 17. X. 1943

Pošasten je bil pogled na mesto po umiku partizanske vojske. Nobene prodajalne ni bilo več; vsakomur so kaj oropali. Tudi našim borna živila in obleko.

V bolnišnici je 30. novembra umrl rojak Armin Brence. — Okupator je obnovil železniški promet. S prvim vlakom so se odpeljali proti Beogradu Celjani Grobeljnik, inž. Lipold z družino, dr. Jančičeva itd. — skoraj cel vagon naših. — Na hišah so pritrdili velike lepake okupatorja z grožnjo, da bo ustreljen vsakdo, ki bi skrival partizana. V mestu se je utaboril »vojvoda« Miloš Kalabić, ki je uvedel za prekrške kaznovanje z »batino«. Tudi železničarje in celo uradnike so kaznovali tako, da so jim odšteli po 25 darcev. V mestu je deloval Kalabićev preki sud. Dne 6. decembra so blizu našega dvorišča ustrelili komunista, bivšega župana občine Svračkovci, Momirja Cirovića. Pozneje so ustrelili še tri partizane in jih zagrebli kar v lijak, ki so jih izkopale bombe.

Usmrtitve

Iz dnevnika:

Dne 1. decembra sem zaslišal v kuhinji od Krsmanovičevega travnika streljanje. Sosea je povedala, da so spet ustrelili tri partizane. Zdaj je bilo tam že sedem ustreljenih, med njimi neka ženska.

Dne 17. decembra so poročali Vrablovi iz Svračkovec, da so tam prijeli mater Pavla Zaucerja iz Selnice ob Dravi. Iskali so njenega sina. Zjutraj so jo izpustili. Pozneje se je preselila k partizanski družini v Ručice. Tam so jo malo pred osvoboditvijo Šumadije julija 1944 skupaj z domačo hčerko ustrelili četniki. Dne 18. decembra sem zvedel, da so prejšnji dan ustrelili odvetniškega koncipienta dr. Schaubacha, vodjo partizanskega oddelka v Guči. Tega dne so pred našo hišo spet ustrelili dva partizana.

(Nadaljevanje prihodnjik)

»Madžarska kuhinja —
za vsakogar«

- 425 STRANI ● 1300 KUHARSKIH RECEPTOV
- 27 BARVNIH FOTOGRAFIJ

NEPREKLICNO NAROČAM
en izvod knjige

»Madžarska kuhinja —
za vsakogar«

po prednaročniški ceni — 70 dinarjev

Naročnino bom poravnal(a) takoj ali pa v dveh zaporednih mesečnih obrokih
PO PREJEMU RAČUNA

Knjigo mi pošljite na naslov:

Priimek in ime

Kraj (hišna številka)

Ulica (hišna številka)

Pošta zaposlen(a) pri

GORNJO NAROČILNICO IZREŽITE IN IZPOLNITE, DAJTE V KUVERTO
IN ODPOŠLJITE NA NASLOV:

POMURSKA ZALOŽBA
Kocljeva 7
69000 MURSKA SOBOTA

FOTOGRAFIJA Z VPRAŠAJEM

Tokrat objavljamo zelo zanimivo fotografijo, ki je nastala v zimi 1942—43, kar sklepamo po kučmah, polhovkah in triglavkah. Očitno gre za partizanski vod. Toda kje je fotografija nastala in kdaj točno, kateremu odredu ali brigadi tovariši pripadajo, tega ne vemo. Prosimo vse stare borce, da nam to pomagajo ugotoviti ter da pri odgovoru na naša vprašanja pripišejo tudi imena, priimke in partizanska imena za tovariše, ki jih bodo prepoznali!

KULTURNI OBZORNIK

Založniški program Partizanske knjige za leto 1972

Od založbe Partizanska knjiga smo prejeli njen založniški program za leto 1972, s prošnjo, da ga objavimo v našem listu. Iz programa je razvidno, da se je ta založba odločila tudi za izdajanje del zunaj okvira svojega naslova. (Op. ur.)

Gubčeva knjižnica

1. Josip Jurčič: Domen, Sosedov sin — 2. Ivan Tavčar: V Zali, Cvetje v jeseni — 3. Fran S. Finžgar: Strici, Dekla Ančka — 4. Ivan Cankar: Hlapec Jernej in njegova pravica, Zgodba v Simnu Sirotniku, Smrt in pogreb Jakoba Nesreče — 5. Ivan Pregelj: Matkova Tina, Števan Golja in njegovi — 6. Prežihov Voranc: Jamnica — 7. Anton Ingolič: Lukarji — 8. France Bevk: Ljudje

70 let Krste Hegedušića

Življenje Krste Hegedušića, ki je pred kratkim praznoval sedemdeseto obletnico svojega življenja, je potekalo v nenehnem boju za pravice in svobodo malega človeka. Neumorno se je razdaljal in se še danes — od zgodnjega jutra do poznega večera, študentom, kmetom, delavcem, samoukom, založnikom, uredništvom, gledališču, razstavam, predavanjem, ekskurzijam ter končno svojemu delu na terenu in v delavnici. Kmalu po prvi svetovni vojni se je znašel v zaporih Koprivnice, Zagreba in Beograda. Povsod je risal sotrpine, beležil njihove pogovore in nasvete. Leta 1941 so ga ustaši peljali na morišče v Gospić, od koder se je čudežno rešil, in leta 1943 ga je imel gestapo zapisanega na listi talcev.

Krsto Hegedušić se je rodil leta 1901 v Petrinju, gimnazijo in akademijo pa je končal v Zagrebu. Prvi močan politični vpliv je dobil pri svojem stricu Horvatinu, enemu najstarejših hrvaških komunistov, ki je izginil med Stalinovimi čistkami. Že leta 1918 je naslikal »Oktobrsko revolucijo v Petrogradu«, plakat za delavsko stranko (1920), »Shod komunistov v Novi vasi« (1926), »Poplavo« (1932) in še vrsto drugih del, ki vsa izpričujejo ostro kritiko vladajoče družbe. Naslikana so s talentom, znanjem in globoko doživljatostjo. Njegovo ime je tesno povezano tudi s skupino »Zemlja« (1929 do 1935) in »Podravskega motiva« (1933). Leta 1934 je ustanovil delavsko slikarsko šolo sindikata gradbenih delavcev. Sodeloval je kot likovnik in sourednik v vrsti levičarskega tiska. Njegovo delo je tudi znana hlebinska šola, kamor je pešal vsak teden iz Koprivnice. Leta 1937 je postal profesor na Akademiji likovnih umetnosti v Zagrebu, od leta 1950 pa vodi svoje mojstrsko šolo. Po vojni je naslikal »Bitko pri Stubiču« (1949), »Jasenovac« (1956), »Čuvaj taborišča« (1957), »Transport smrti« (1960) in vrsto drugih velikih del. Leta 1969 in 1970 je poslikal veliko zaveso za zagrebško gledališče in od leta 1971 dalje čela v Tjentištu največjo povojno fresko na temo revolucije, ki jo bo predvidoma končal čez dve leti. Nikakor tudi ne smemo pozabiti, da je v letih 1937 — 1941 kot učitelj neposredno vplival na razvoj naše »Grude«.

Ob koncu tega zapisa bi rad poudaril, da v naši kulturni politiki že dolgo časa ni vse tako, kot bi moralo biti — kar velja bolj ali manj za vse republike. To stanje je doletelo tudi Krsto Hegedušića, čigar delo vse doslej še ni doživelo svoje monografije. Medtem pa so številne založbe izdale na desetine zbirk »modernih ustvarjalcev« z le-porečnimi uvodniki... STANE KUMAR

pod Osojnikom — 9. Ciril Kosmač: Očka Orel (in novele: Pot v Tolmin, Smrt nedolžnega velikana, Življenje in delo Venca Poviškaja, Tantaldruij) — 10. Karel Grabeljšek: Med strahom in dolžnostjo — 11. Ignac Koprivec: Pot ne pelje v dolino — 12. Ivan Potrč: Na verne duše in Pavle Zidar: Sveti Pavel — 13. Vladimir Levstik: Gadje gnezdo in Alojz Kraigher: Peter Drozeg — 14. Janko Kersnik: Mačkova očeta, Kmečka smrt; Prežihov Voranc: Boj na Požirniku; Ferdo Godina: Sabina; Janez Jalen: Previsi; Matevž Hec: Štefanove žage in dr. Bratko Kreft: Velika Puntarija — 15. Zemlja hrani korenine (pesmi o slovenskem kmetu) — 16. Avgust Šenoa: Kmečki punt — 17. Eugen Kuničič: Zrinjsko-frankopanska zarota — 18. Ante Kovačić: V registraturi — 19. Josip Kozarac: Biserka Kata; Ivan Kozarac: Djuka Begović in Joza Ivakić: Novele — 20. Antun Gustav Matoš: Preste in druge zgodbe ter Fran Mažuranić: Listi — 21. Vladimir Nazor: Veliki Joža, Istrske zgodbe, S partizani — 22. Vinko Šimunović: Alkar, Mavrica — 23. Milutin Cilhar Nehajev: Volkovi — 24. Slavko Kolar: Breza in druge novele — 25. Miroslav Krleža: Izbrane novele — 26. August Cesarac, Mihovil Pavlek Miškina: Izbrane novele — 27. Ivan Goran Kovačić: Dnevi jeze — 28. Mirko Božić: Kurlani — 29. Novak Simić: Miškoviči, Kikić: Provinca v zaledju in Ilija Nametak: Izbrane novele — 30. Izbor hrvaške kmečke lirike.

(Prihodnje leto bo Partizanska knjiga izdala skupaj z zagrebško založbo Spektar trideset romanov, zbirke novel in poezije s kmečko tematiko. Zbirka je posvečena štiri-stoletnici slovensko-hrvaškega punta in nosi zato naslov knjižnica Matije Gubca. Knjižnica bo doslej največja predstavitev slovenske knjige na Hrvaškem in hrvaške knjige v Sloveniji.)

Poezija

31. Jože Javoršek: Usoda poezije (Knjiga je nadaljevanje zbirke Pesmi 1941—1971, v njej pa bo ponatisnjena Javorškova partizanska lirika, objavljene nekatere nove pesmi ter esej o usodi partizanske in njegove poezije.) — 32. Dore Klemenčič-Maj: Izgubljeni zapisi — 33. dr. Aleksander Gala: Zdravnikovi spomini — 34. Tone Marinček:

PARTIZANSKA LJUDSKA PESEM

SLUTNJA

Zadnji mesec v letu,
v letu zadnji dan —
pa prejel sem prvo pismo.
Kaj, če bil bi že sežgan
v tem tujem svetu,
kjer ljudje več nismo.

Ne tega dne —
že davno prej je legla
dachaуска megla
na misli, na moje srce!
Ne ljudje ne živali ne bilke
— zdaj smo tukaj le številke...

Zadnji mesec,
v letu zadnji dan,
a komaj prvo pismo...
In v njem pozdrav
v obetajoči sreči:
»Ljubi moj, si zdrav?«
Je kasni ta pozdrav
tudi zadnji iz domovine?
Do drugega lahko izgine
moj skelet v skeletov peči...

»Si zdrav, si zdrav?«
O, zdrav sem, zdrav,
čeprav v nemoči
telo se sloči...
Zdrav sem, zdrav,
če zdravje moč je za pozdrav
in klic za zadnje maševanje:
»Dachau, prekleti Dachau!«

Preden pa pride iz daljav
v pismu drugi pozdrav
zame, med tisoči mrtvo bilko,
bodo v taborišču Dachau
mojo že izbrisali številko...

BLAJC

Spomini — 35. Karel Leskovec: Vesela pomlad

Knjižnica NOV in POS

36. Jože Krall: Partizansko tiskarstvo na Primorskem — 37. Lado Ambrožič: Gubčeva brigada — 38. Ivan Ferlež: Druga grupa odredov — 39. Rade Isaković: Kosovelova brigada — 40. Boris Lah: Artilerija VII. korpusa — 41. Mirko Fajdiga: Zidanškova brigada — 42. Janez Tomšič: Slovenski pomorščaki — 43. Srečko Vilhar: Kulturnoprosvetna dejavnost v prekomorskih brigadah — 44. Jože Peskar: Dolenjski odred — 45. Ivan Jan: Kokrški odred.

Glasbena zbirka

46. Pahor, Šivic, Bojan Adamič: Komorne skladbe, nastale v letih 1941—1945 — 47. Karol Pahor: Šest ljubezenskih na besedilo Mateja Bora — 48. A. Lavrin, B. Adamič, Lorbek: Zbirka skladb za pihalne orkestre (1943—1945) — 49. Rado Simonitti: Deset pesmi za ženski zbor — 50. Neobjavljene skladbe iz NOB — 51. Nova dela na temo kmečkih uporov.

Likovna zbirka

52. Aleksander Bassin: Likovni spomeniki NOB — 53. Stane Kumar: Monografija skupine Gruda.

Strokovna knjižnica

54. Življenje v naravi (urednik Tine Orel) — 55. Taktično-tehnični priročnik — 56. Polde Štukelj: Osnova civilne zaštite — 57. Oborožitev teritorialnih enot.

Edicije instituta za zgodovino delavskega gibanja

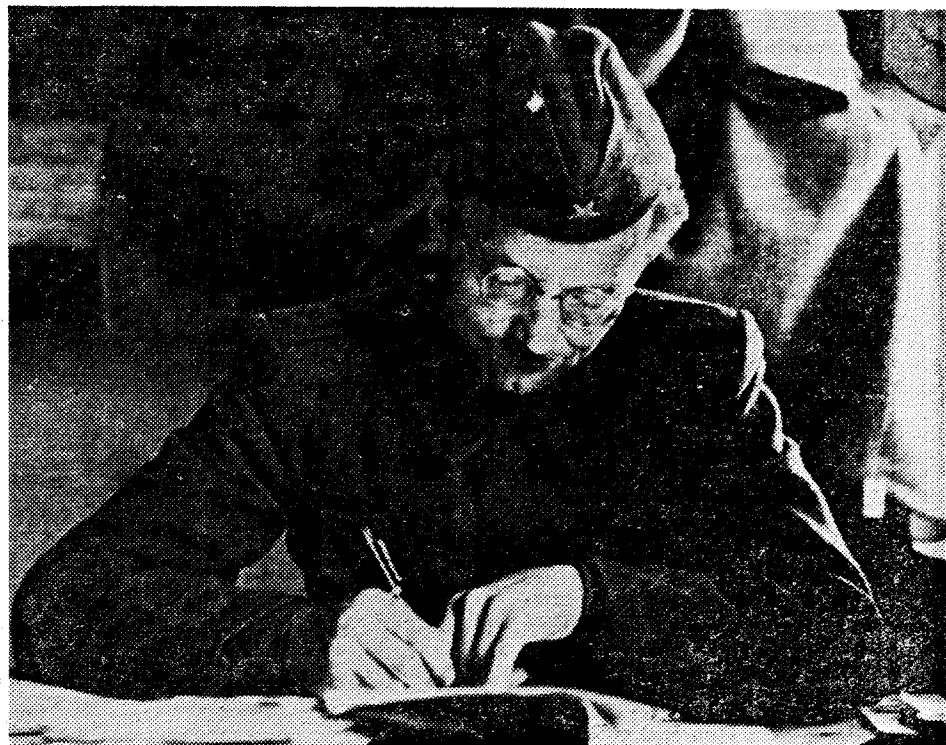
58. Prispevki za zgodovino delavskega gibanja 1971 — 59. Dokumenti ljudske revolucije V — 60. Zbornik fotografskih dokumentov o boju komunistične partije na Slovenskem — 61. Zbornik dokumentov in podatkov o narodnosvobodilni borbi v Sloveniji XIV.

Knjižnica OF

60. Rudi Vogrič: Bela krajina.

Nagrada AVNOJ

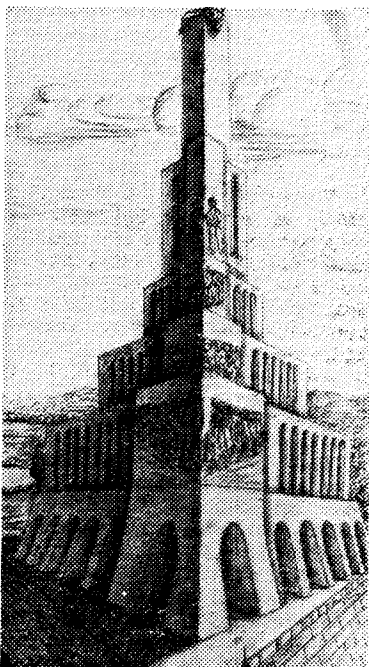
Letošnjo nagrado AVNOJ za kiparstvo je prejel Boris Kalin. Rodil se je leta 1905 v Solkanu. Primorska zemlja ga je obdarila s posebnim občutkom za kamen in skulpturno obliko. Znani so Kalinovi številni portreti kulturnih in javnih delavcev, med katerimi je tudi portret predsednika Tita. Iz globoke doživljenosti ljudske tragike in njene duhovne veličine pa so vznikli tudi Kalinovi spomeniki talcem, ki se uvrščajo med najboljše kiparske rešitve tovrstnih nalog ne le v Sloveniji, ampak v vsej Jugoslaviji.

Dne 25. novembra so ob peti obletnici smrti slovenskega skladatelja Marjana Kozine pred njegovo rojstno hišo v Novem mestu odkrili skladateljev doprni kip — v prostorih študijske knjižnice pa odprli razstavo, posvečeno delu tega velikega slovenskega glasbenega ustvarjalca. Na sliki: Marjan Kozina v Beli krajini leta 1944.

BELEŽKE

SPOMENIK V JASENOVCU

Eden izmed osnutkov spomenika, ki ga je za jasenovski spominski prostor, o katerem smo obširneje pisali v prejšnji številki, izdelal dr. Nikola Nikolić.

PRAVA KAZEN

Kmalu po prepovedi študentskega beograjskega lista »Vidici«, v katerem je bilo brez posebnega pojasnila objavljenih več kot sedemdeset fotografij Hitlerja in njegovih najozloglaščenih sodelavcev, je »Politika« objavila pismo enega svojih bralcev, v katerem je med drugim zapisal:

— V Šabcu je deček s koščkom opeke risal na domači hiši nekaj, kar je spominjalo na kljukasti križ. Oče ga je tako tepel, da sem moral priteči iz tretjega nadstropja in posredovati. »Kje si to videl? Kdo te je naučil, da to rišeš? Ali veš, kaj je to?« — so bila vprašanja, ki so spremljala udarce... Urednika študentskega lista ni treba obsojati in ne lista prepovedati. Predlagam, da svoj list osebno raznaša po trgih Kragujevca, Čačka, Šabca, Užica, Kraljeva...

PROSLAVA V DOBERDOBU

Prosvetno društvo »Jezero« je priredilo 30. novembra v Doberdobu proslavo v počastitev tridesete obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte. Govoril je dr. Joža Vilfan, v programu pa so sodelovali člani Slovenskega gledališča iz Trsta, domači pevski zbor in godba na pihala.

ZANIMIVOSTI

VEČ POLKOVNIKOV

Finančni odbor ameriškega senata je dokončno potrdil vojaški proračun v skupnem znesku 71 milijard dolarjev, vendar s pripombo, da se vojska pretirano ukvarja z vohunsko dejavnostjo in da preveč zlahka daje oficirjem in generalom višji čin.

Novi vojaški proračun je sicer za dve in pol milijardi manjši od zatevra Pentagona, kljub temu pa še vedno za poldrugo milijardo višji od lanskega. To je na prvi pogled v nasprotju z vietnamsko politiko ameriške vlade, ki namerava umakniti svoje oborožene sile iz te dežele. Toda finančni odbor zagovarja povečanje vojaškega proračuna z željami administracije, da bi se izognili povečanju nezaposlenosti, pa tudi z dejstvom, da je inflacija v ZDA čedalje hujša.

Odbor je zmanjšal postavko za potrebe obveščevalne službe za 181 milijonov dolarjev, hkrati pa je ukazal Pentagonu, naj ugotovi, če ni tlikšno število višjih oficirjev v ameriški vojski le nekoliko pretirano. Ameriške oborožene sile štejejo 2.700.000 ljudi, analiza pa kaže, da imajo sedaj več polkovnikov in generalov, kot pa jih je bilo med drugo svetovno vojno, ko je bilo število stanje ameriške vojske 12.000.000 ljudi.

Se posebej preseneča število polkovnikov. V primerjavi s stanjem konec junija 1945 je sedaj vojska za 900.000 manjša, ima pa 6.000 polkovnikov več kot takrat.

Odbor je zaskrbljen zaradi čedalje slabše discipline v ameriški vojski, zakaj »nobena vojska ne more postati učinkovita, če v njej ni discipline«.

KAM Z IZRAELSKIMI LETALI?

Francosko letalstvo se sprašuje, kaj naj stori s petdesetimi letali tipa mirage, ki so bili izdelani posebej za izraelske potrebe, vendar jih tja niso poslali, ker je medtem francoska vlada prepovedala vsak izvoz orožja v to deželo.

Lovci mirage-5 so predvideni za polete na velikih razdaljah in ob lepem vremenu. Takšni poleti ustrezajo izraelskim zahtevam in razmeram na Bližnjem vzhodu. V skladu s temi zahtevami so francoski konstruktorji pripravili posebno izpeljanko, ki ima zelo malo elektronske opreme, zato pa izjemoma velik bencinski hram, ki omogoča letalu tako dolge polete ob njegovi največji obremenitvi z raznim orožjem.

Takih letal, kot so, francosko vojsko letalstvo ne more uporabljati in zato jih bodo morali predelati, kar pa jih bo precej stalo. Nobenih izgledeov pa ni, da bi francoska vlada preklicala svoj sklep o prepovedi izvoza orožja v Izrael.

IZBOLJŠANA PROTILETALSKA OBRAMBA

Iz ameriških virov je znano, da so v zadnjem času v Severnem Vietnamu močno izboljšali svojo protiletalsko obrambo. To je med drugim videti po tem, da so severnovietnamske vojaške oblasti nekaj novih protiletalskih baterij premaknile iz bližine Hanoja k demilitarizirani coni in celo v Laos za zavarovanje tako imenovane Hošiminhove ceste. Značilno je tudi to, da so se severnovietnamska letala, ki so se med ameriškim bombardiranjem umaknila na letališča v južnem delu Kitajske, spet vrnila nazaj na svoja letališča. Za tak korak se ne bi odločili, če ne bi imela letališča boljše protiletalske zaščite kot prej. Američani menijo, da ima Severni Vietnam vsaj 300 lovcev tipa mig-17, mig-19 in mig-21.

OBVESTILO

Obveščamo vse tovarišice in tovariše, ki so med vojno delali v Centralni tehniki v Ljubljani ali katerikoli tehniki (ciklostilni, tiskarni, ali podobno) v Sloveniji, da bodo vsak prvi torek v mesecu tovariški pomenki, in sicer v posebni sobi (prek verande) v I. nadstropju restavracije SLAVIJA na Gosposvetski cesti, od 15. ure dalje. Prvo tako srečanje bo v torek, 4. januarja 1972. Vabljeni!

ODBOR CENTRALNE TEHNIKE
PRI CK KP SLOVENIJE

Zaradi zastarelosti dobro znanih težkih bombnikov tipa B-52 je ameriška vlada odobrila sredstva za izgradnjo novega tipa bombnika. Ameriško vojno letalstvo je postavilo naslednje zahteve: letalo mora dosegati nadzvočne hitrosti in to za daljša časovna razdobja, uporabljati mora čim krajše vzletne in pristajalne steze.

Da bi bilo zadoščeno vsem tem zahtevam, so se morali odločiti za povsem novo tehnologijo izdelave. Firma, ki bo izdelala letalo, North American Rockwell, je že objavila seznam in načrte tega letala. Letalo bo po velikosti nekoliko manjše od svojega predhodnika B-52. Grajeno bo z gibljivimi krili. Imelo bo štiri motorje General Electric F 101. Na najbolj obremenjenih in posebej toplotno prizadetih delih, kot so prehodi trupa v krilo, prednji rob krila in nos, bodo uporabljali zlitine titana namesto aluminijevih. Pristajalno podvozje bo iz sistema desetih koles: v nosu letala bosta dva, v centralnem delu trupa pa dvakrat po štiri. Celotna teža letala bo nekje med 170 in 180 tonami. Bombnik bo lahko prepeljal dvakrat večji tovor bomb kot sedanji B-52, vendar pa to pri mnogo večji hitrosti. Saj je hitrost zastarelih B-52 (začeli so jih izdelovati v petdesetih letih), le malo večja od tisoč kilometrov na uro. Tovor bomb bo približno 40.000 kilogramov. Hitrost letala pa bo mnogo večja od dvojne hitrosti zvoka. Nekateri podatki celo govore o največji hitrosti 3600 km na uro. To hitrost pa imajo danes le najhitrejša lovka in prestrežniška letala.

Posadko letala naj bi sestavljali širje možje: glavni pilot, drugi pilot in dva operaterja — za sistem navigacije, določanja odmetavanja bomb, eden od le-teh dveh naj bi bil letalski inženir.

Doseg letala naj bi bil večji, kot ga ima sedanji najtežji ameriški bombnik in bi bil nekaj tisoč kilometrov pri dvojni hitrosti zvoka.

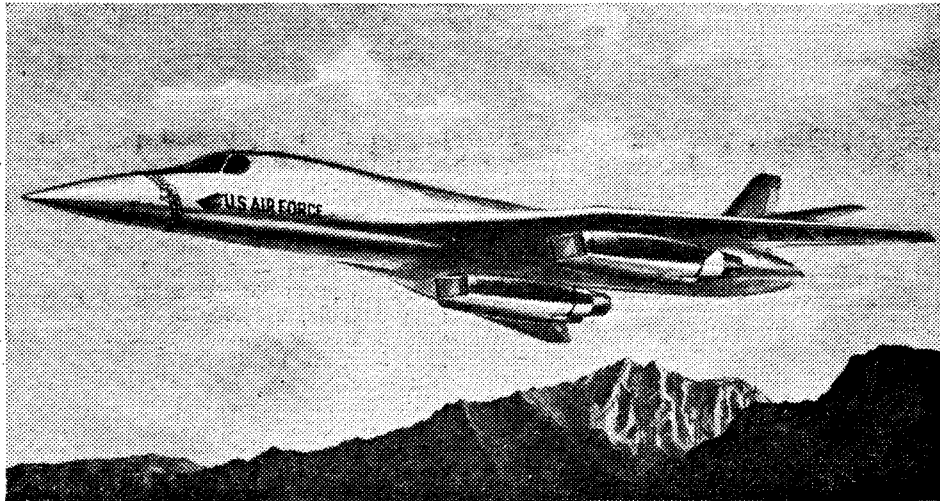
Pri izdelovanju tega letala bodo uporabili tudi podatke iz raziskovanj z letali XB-70, katerim je bila predhodno namenjena vloga, da prevzamejo vlogo naslednika B-52. Vendar so zaradi zastarele tehnologije bila izločena, še preden se je začela serijska proizvodnja. Narejeni so bili samo trije prototipi. Posebnost bo vsekar v tem, da ima letalo gibljiva krila, torej naj bi bilo grajeno po sistemu spremenljive geometrije. To je več ali manj še neraziskano področje letalske tehnologije. Do sedaj so znani samo nekateri tipi: F 111, Mirage G, MIG — lovec in pa bombnik s to novostjo... Zaradi tega bo letalo lahko letalo tudi s hitrostmi, manjšimi od sedanjih, s katerimi lete bombniki. To pa zaradi tega, ker se s razponom kril večja stabilnost letala. Tako bo imelo pri vzletu in pristanku povsem razprta krila (pod kotom približno 15 do 20 stopinj). Pri letu z velikimi nadzvočnimi hitrostmi pa so povsem potisnjena ob trup, ker se s hitrostjo večja tudi vzgon letala.

Letalo bo prenašalo vse vrste orožja ali sisteme orožij, ki jih lahko uporablja B-52 ali pa tista, ki se še gradijo, to se pravi bombe, rakete tipa zrak-zrak ali zrak-zemlja, vse vrste jedrskih ali kemičnih orožij.

Uporabljalo ga bo SAC — strateško letalstvo (Strategic Air Command). Ker pa letalo še nadaljnjih sedem let ne bo operativno, ga sedaj začasno nadomeščajo lovci bombniki tipa FB-111, ki so tudi letala s spremenljivo obliko kril, vendar mnogo manjša (dolga so le nekaj čez dvajset metrov). V sklopu globalne strategije naj bi skupaj z letali KC-135 (letala tankerji), ker bodo opremljena s sistemom za prečrpavanje goriva v zrak, lahko poletela na katerokoli točko zemljine oble in se po opravljeni nalogi lahko spet vrnila v svoje baze.

Kot že omenjeno, pa ima to letalo svojega konkurenta tudi v Sovjetski zvezi. To naj bi bilo letalo tipa MIG, originalna oznaka ni znana, ki naj bi že letelo ali bilo

Obrambna vzgoja

Nov zračni orjak

celo že operativno uporabljeno. Teža tega letala je po nekaterih podatkih okoli 100 ton, dolžina pa od 40 do 45 metrov. Doseg pa da je 5500 km, kar pomeni, da lahko s prečrpavanjem goriva v zrak doseže v enem letu ZDA ali katerokoli drugo točko na zemlji. Prednost tega letala pa je v tem, ker je že, ali bo v kratkem operativno, medtem ko bo ameriški projekt, bombnik B-1A operativen šele leta 1978, maja meseca, prototip pa bo poletel 1974, če ne bo kakšnih sprememb v programu razvoja. Toda že sedaj prihajajo vesti, da je ameriška vlada zmanjšala sredstva za gradnjo.

Ameriško vojno letalstvo naj bi dobilo 200 do 250 letal te vrste po ceni, ki je zelo visoka — 30 milijonov dolarjev za enega.

Za sedaj so tehnični podatki bolj ali manj splošni. Bili naj bi približno takile: razpon kril, povsem potisnjenih ob trup — 25 metrov, povsem razprtih — 42 metrov, dolžina nekaj čez 45 metrov, višina pa nekaj čez 10 metrov. Teža praznega letala bo med 170 in 180 tonami, tovora pa približno 40 ton. Vzletna in pristajalna steza pa naj bi bila dolga samo kakih 60 do 70 odstotkov dolžine steze, kot jo rabi B-52.

DRAGO DRMOTA

Vojaške univerze v Zahodni Nemčiji

Vojske vseh držav, razen vzhodnoevropskih, imajo pri dopolnjevanju vojaškega starešinskega kadra velike težave. Tako tudi v Zahodni Nemčiji.

Zahodnonemško obrambno ministrstvo podpira načrt, po katerem naj bi imele oborožene sile lastne univerze z namenom, da bi odstranili težave v zvezi s kadrovanjem v vojaški starešinski kader.

S tem načrtom želijo doseči, da bi mladi izobraženci v večjem številu kot doslej stopali v vrste oficirjev. Glede na to, da v Zahodni Nemčiji nimajo težav z zaposlovanjem, oboroženim silam, ki štejejo 460.000 mož, primanjkuje približno 2600 oficirjev. Poleg tega je med oficirji še vse preveč starejšega kadra, tistega iz druge svetovne vojne.

Se bolj kot oficirjev pa nemškim oboroženim silam primanjkuje podoficirjev. Le-teh bi namreč potrebovali kar 26.000. Mnogi podoficirski položaji zahtevajo tehniško izobrazbo, toda ti ljudje se raje odločajo za industrijo, kjer lahko dosežejo mnogo višje prejemke.

Zato posebna komisija, ki je proučevala to vprašanje, predlaga ustanovitev posebnih vojaških univerz. Dokončen sklep o tem bo sprejel parlamentarni odbor za obrambo.

Obrambni minister Helmut Schmitt, ki je sicer le rezervni oficir, je mnenja, naj bodo vojaške univerze dostopne vsem nadarjenim mladim ljudem. Tako bi pritegnili nanje fante, ki bi si pridobili diplomu in

ustrezno kvalifikacijo, nato pa ostali v oboroženih silah.

Novost pa je vzbudila močan odpor med ljudmi s staro vojaško tradicijo, ki menijo, da je treba vojake in oficirje vzgajati v vojašnicah, ne pa v učilnicah.

Povsem drugačnega mnenja pa so nemški strokovnjaki za obrambo, ki zatrjujejo, da sodobne kompleksne armade s svojimi elektronskimi računalniki in silno zamotano drugo opremo zahtevajo vodstvo z najvišjo izobrazbo.

Predlog, ki ga je pripravila omenjena komisija, se ne nanaša le na univerze, ki naj dajo diplomirane ljudi, ampak naj bi te univerze imele še posebne fakultete za izobraževanje, uporabno ekonomiko in poslovno vodenje. Helmut Schmitt, ki za nemške oborožene sile pravi, da so »v vsej Evropi največji koncern z največjim prometom«, namreč meni, da prav zato te oborožene sile potrebujejo enako vrsto strokovnjakov, kot jih sicer potrebuje industrija.

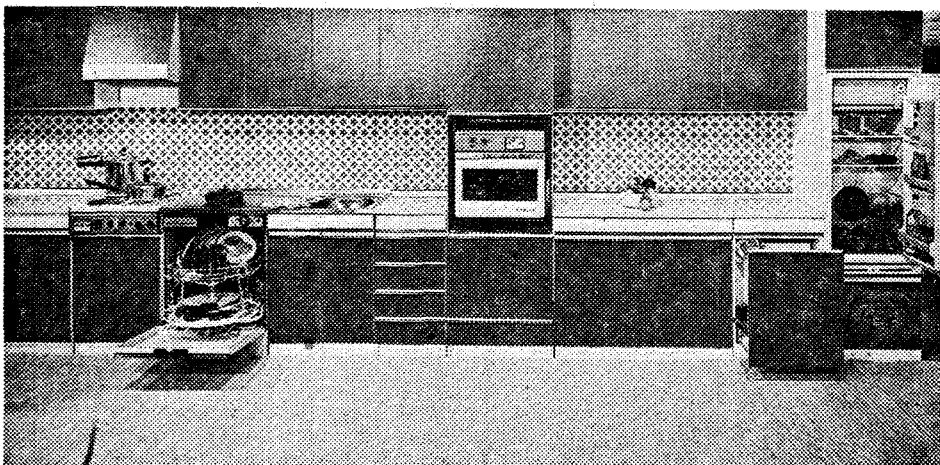
Toda bogata Zahodna Nemčija, ki dela s polno paro, ima več kot 800.000 izpraznjenih delovnih mest. Zato morajo nemške oborožene sile ponujati nekaj posebnega, če žele pritegniti mlade ljudi. Upajo, da bodo to dosegli s tem, ker ponujajo šolanje na svojih univerzah, hkrati pa študentom dajejo tudi plačo.

Omenjeni načrt je sestavni del dolgoročnega programa o preraščanju zahodnonemške vojske v profesionalne sile. Pri letalstvu in mornarici je to že uresničeno.

Vojaške univerze bodo odprli v mestih, kjer že sedaj delujejo običajne univerze. Tako se bodo izognili kakršnikoli akademski izolaciji. Diplome, pridobljene na vojaških univerzah, pa bodo enakovredne diplomam, ki jih dajejo druge visokošolske ustanove.

Kitajska mornarica

Po podatkih vojaške literature zahodnih držav ima LR Kitajska okrog 40 podmornic, 5 rušilcev, 8 eskortnih rušilcev, 24 patrolnih ladij, 10 raketnih čolnov, 200 torpednih čolnov, 300 motornih, s topovi oboroženih ladij, 50 minolovcev in 275 desantnih ladij. Trgovska mornarica pa ima 237 ladij s tonažo 791.893 bruto registrskih ton. Vojna mornarica ima nad 300 letal in osem divizij mornariške pehote.

vega 60
brest cerknica

in ljudska zaščita

Planine
kapetana Pogačnika

Kadar je v družbi govor o planinah, se oči kapetana Antona Pogačnika, vzornega alpinista in brezkompromisnega starešine, zasvetijo v čudno jasni luči. Njegovo življenje, posebečno goram in stezam, je podobno napeti zgodbi, katere začetek sega daleč nazaj v otroštvo, ko je kot deček zašel v Kranj, hoteč postati mizar. Tu ljudje že od nekdaj negujejo ljubezen do planin. Mizarski vajenec je kmalu navezal stike z njimi. Planinci so ga brž »okužili« z novo strastjo: z alpinizmom. Od tedaj je Anton Pogačnik neprestano razpet med svojim poklicem in nevarnim konjičkom. Zdaj podleže enemu zdaj spet drugemu, vendar kaže za oba velik smisel in vztrajnost.

»Ne spominjam se točno, kdaj sem prvič zavil v gore«, pravi Tone. »Vem samo, da je bil to zame izjemen dogodek. Toda sčasoma je alpinizem prerastel v pravcato obsedenost posebnih koristi. Omogoča mi le, če lahko tako rečem, potešiti divjo željo za višinami.«

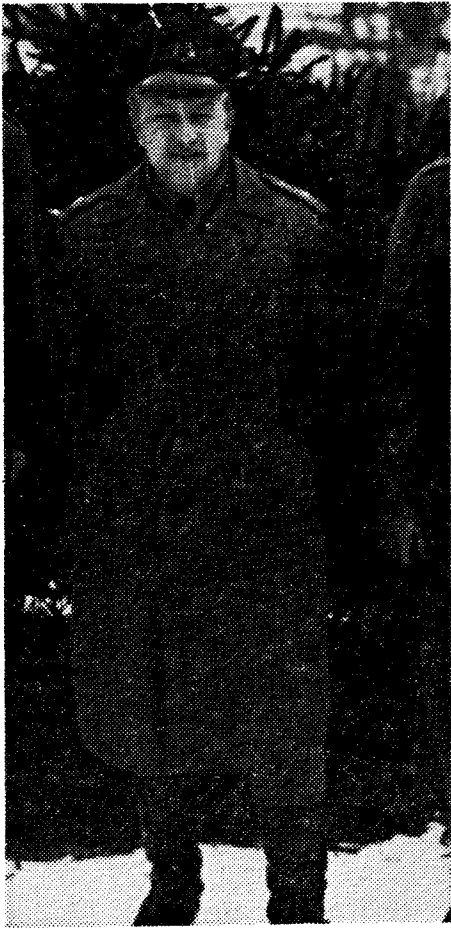
Ko je leta 1956 Tone končal uk v mizarstvu in ko naj bi postal samostojen obrtnik, se je v njem porodila nenavadna želja. Znanci in prijatelji so bili kar malo presenečeni, kajti fant je čez noč vzljubil vojaški stan in se vpisal v vojaško-konje. Niško šolo v Kikindi. A niti po dveh letih bivanja na vojvodinskih ravninah ga do motenje ni zapustilo.

Kot mlad podoficer je najprej služboval v Jastrebarskem in Smederevski Palanki, da bi potlej nadaljeval šolanje na vojni akademiji v Beogradu. Kasneje ga najdemo v Bohinjski Beli, kjer danes uri mlade vojaške-planince; je specialist za tehniko plezanja.

Kmalu po prihodu v Bohinjsko Belo je postal tudi aktivni član planinskega društva Bled in tamkajšnjega konjeniškega kluba. O kapetanu Pogačniku pravijo znanci, da je eden najboljših alpinistov daleč naokrog. Postal je vzor številnih generacij vojakov, ki so mu ob odhodu iz JLA na najrazličnejše načine izražali svoje spoštovanje.

»Tovariš kapetan, najlepša hvala. Omo-gočili ste nam, da danes znamo premagovati stene in da smo vzljubili planine. Vedno se bomo spominjali vaših strokovnih nasvetov, mu često govorijo.

»Ne morem si predstavljati življenja brez gorak«, zatrjuje Pogačnik. Postale so del mene samega, del moje eksistence. Ljudje, zlasti tisti iz doline, mislijo, da je planina človeku sovražna. Očitno nikoli niso imeli priložnosti občutiti njenih draži in lepote. Povzpeli se na strm vrh, premagati kamniti previs, je užitek brez primere, je dogodek, ki te navda z brezmejno srečo. Ko sem junija 1958 prvič osvojil severno steno Triglava, se mi je zdelo, da cel svet leži pred menoj. Še danes je to moj največji uspeh, kajti pečina, ki jo poznajo in

cenijo domačini in tujci, ni mačji kašelj...«

Od leta 1960 kapetan Pogačnik, potem ko nekaj časa ni plezal, sodeluje v mnogih odpravah. Zmeraj bolj je zaljubljen v šiljaste vršace, zanj pa neprestano navdušuje tudi fante okrog sebe. Dobil je že več nagrad in bil dvakrat odlikovan z Redom za vojaške zasluge in z Medaljo za vojaške vrline. Priznanja pričajo, da konjiček našemu sobesedniku ne pomeni le zabave, ampak prerašča v zanj nepogrešljivo dejavnost.

Mladostni polet, notranji nemir in slaba prelest narave ga neprestano vlečejo v višave kamor beži, lačen smaragdne modrine neba. Vzpone navadno opravlja po svoje, uporabljajoč čisto posebne metode. Samo iskušeni planinci vedo, kako tvegano je plezanje in koliko hrabrosti ter hladnokrvnosti zahteva stena. Za Antona, ki rad prisložiči na pomoč ponesrečenim kolegom — je namreč član Gorske reševalne službe — ni neosvojitih vrhov.

DRAGOLJUB JANOLJIC

Z zborom „Srečko Kosovel“

Omeniti moram še eno »nezgodo«, ki so jo doživeli ti »strokovnjaki« v Ljubljani. Domnevali so namreč, da so nekatere pesmi, posebno ruske, prirejene in popačene. Najbrž so hoteli, da bi jih peli tako, kot so bile njim znane in prirejene v pesmarici »Partizanska pesem«. Vse pesmi so nategovali in rinili na kopito ceha sv. Cecilije. Omenjam le nekatere: »Naglo puške«, »Žrtvama«, »V boj za rodino«, »Na morje v vihar« in drobno popevko »Katjuša«. Ta njihov način obdelave je bojni pesmi tuj, posebno naštetim pesmim. Ta spodrslija pa tudi jasno priča, od kod izvira odpor proti enoglasni, dvoglasni in troglasni pesmi s spremljavo tako zaslužne in slavne partizanske harmonike. Vsaj našim enoglasnim, dvoglasnim in troglasnim pesmim so dajali poslušalci vso čast, posebna čast pa bodo naši harmoniki, zlasti zato, ker je toliko zdržala in naredila vse, da je naš »razpali« dosegel svoj namen. Priznajmo partizanski muli in partizanski harmoniki to, kar jima gre!

Solisti zbora »Srečko Kosovel« so bili neuničljivi in požrtvovalni, zato zaslužijo vse priznanje, ki jim ga morem izraziti s temi vrsticami. Ker pa je zbor dozorel in povečal število naštudiranih pesmi, so samostojni solistični nastopi polagoma odpadli, dokler ni zbor izpopolnil vsega sporeda.

Odhod v domovino

Odhod zbora iz Barija je bil eno samo dolgo zaželeno in nepozabno doživetje.

Tik pred odhodom nam je poveljstvo v Bariju vzelo Janeza Jermana, na njegovo mesto pa odredilo Vando Ziharičovo, ki je posle političnega komisarja zbora »Srečko Kosovel« opravljala do Šibenika.

Najprej smo izstopili na osvobojenem Visu. Tu se nam je priključil naš Smiljan Samec, ki se je za nami pripeljal z bolniško ladjo. Po prihodu v Split je odšel na okrevanje na Hvar. Za nami je z letalom prišel šele v Beograd in potem se nismo več ločili do konca. Na Visu smo se srečali s slikarjem Ivanom Cargo, ki se je bil vrnil iz 1. prekomorske brigade. Pod vtisom našega koncerta je za nas narisal štiri plakate, prekrasne, umetniško doživljene in čar-govsko značilne. Dolgo so nas spremljali.

S prihodom v domovino je zbor nastopal z mladostnim poletom in nepopisnim žarom. Kljub najtežjim okoliščinam ni nikoli toliko zdrsnil, da ne bi vsaj rutinsko zadovoljivo odpel svojega sporeda. Predolgo bi bilo opisovanje vseh teh doživetij. Omenil bom samo nekatere, ki jih z mano vred pevci ne bodo nikoli pozabili. Mogoče se bo to komu zdelo le sentimentalno in zanesenjaško besedičenje. Toda dozdeva se mi in tudi zagotovo vem, da so v življenju doživljaja, ki spreminjajo ljudi, njihovo skrivnost pa do-jamejo le preprosta srca.

V Split smo se z Visa pripeljali z isto ladjo kot predsednik ZAVNOH in pesnik Vladimir Nazor. Pričakala ga je ogromna množica. Ko smo ga s pesmijo pozdravili in mu povedali, da je to zbor primorskih partizanov in ga povabili na koncert, je takoj privolil in rekel: »Pa da, to su moja deca...« In res je bil na koncertu.

V Splitu, kjer smo se dolgo zadrževali zaradi nejasnosti poti in njene smeri, nas je razveselilo dejstvo, da vsi pomembni glasbeniki sodelujejo v narodnoosvobodilnem boju. O tem mi je že poprej v Bariju pravil Ivo Tijardović. Izvedel sem, da je stari dobri J. Hatze odšel s splitskimi begunci v Afriko. Tijardović je delal povsod. Bombardeli in šibeniški Daneu sta bila v NOV. Od rojaka Samarina smo tu dobili petnajst narodnih v zbirki Franceta Marolta. Takoj smo začeli vaditi »Te, te dobro poznam«, »Pisemce« in »Barčico«.

V Šibeniku smo se pristrčno objeli s profesorjem Egonom Kunejem, ki je tam služboval. Tu ga je doletela vojna, tu je našel kruh na glasbeni šoli in kljub invalidnosti sodeloval kot pravi borec ter vodil zbor.

Za božič je zbor v Šibeniku pel pri pontifikalni maši, kar je odločilno pripomoglo k zboljšanju razmer med cerkvijo in narodnoosvobodilnim gibanjem. Peli smo Vodopivčovo »Latinsko mašo«. Pevci so jo dokaj dobro peli. Kar je bilo pomanjkljivosti, sem jih spretno prekril z orgljami. Ob koncu so si dali duška še s pesmijo »Knezi rajske« pod vodstvom Mirka Černigoja Upam, da jim je zato »partizanski bog« odpustil vse vragolije, ki so jih počeli in doživeli v Afriki.

V Liki so bili hudi boji. Hudo ranjeno Nado Zagarjevo so pripeljali v Šibenik, kjer je umrla. Bila je mlada in zelo podobna padli junakinji Vojki Šmuc, katere sliko sem videl kasneje pri Vojkini sestri v Trstu in se spomnil, da smo se na Visu skupaj peljali na naš miting v Komižo.

Nudila se nam je priložnost, da zbor prvič nastopi na partizanskem pogrebu. Na vaji smo prepeli »Žrtvama«, »Gozdič je že ze-

Piše: RADO SIMONITI

len« in »Hej, brigade...« Vecina pevcev se je upirala, da bi zapeli vedro pesem »Hej, brigade«. Čutil sem, da z razlagami ne bodo doživeli partizanske pesmi na pogrebu, zato sem jim po skrajnem pisanisimu, ki smo ga dosegli v zadnjem verz, »...te bodo djali v to črno zemljo«, v popolni tišini prebral tale sestavek:

»V pomladnem jutru je v kmečki hiši umiral partizan... Izsušene ustnice so nemo prosile vode. Odhajal je v neznano, počasi, kot da ne more pustiti sonca in življenja... Zunaj so odmevali koraki naših borcev, pripravljenih na vse...

»Hej, brigade, pojdite.

prek zemlje pohitite,

tja do zadnjih slovenskih bregov...»

Peli so... Ranjenec je odprl oči, izsišane ustnice so zatrepetale, še v smrtnem boju so se nasmejale... Videl je novo zarjo, videl je sonce svobode, ki vstaja, videl je:

»Skozi grom in viharje

stopamo v nove zarje,

v novi dan, ki pred nami zori.

Hej, takrat s plamenečim

bomo nageljnomo rdečim

spet privrskali v naše vasi...

In vedel je, za kaj bo dal svoje mlado življenje... Kdor je ujel ta lesk oči, kdor je videl ta nasmeh, ta ve, zakaj umirajo s pesmijo na ustnicah, ta ve, kaj je naša pesem...«

Ko je beseda zamrla, smo se razšli. Na pogrebu Nade Zagarjeve pa se mi je zazdelo, da jim je srce zaledenelo v grozljivi lepoti ob veličini smrti in trpkem slovesu pri odprtem grobu padle borke. Njeno mlado hrepenenje je pesem vsrkala in se z njim zgubila v neskončnost. Po pogrebu nisem s pevci nič spregovoril. Le v očeh sem videl prečuden lesk, ki je bil odsvit nečesa, kar se je zganilo v dobrem tovariškem srcu.

Oskar Kjuder, pevec in harmonikar v zboru »Srečko Kosovel«, je po vojni uspešno končal glasbene študije. Dandanes kulturno in glasbeno deluje v Trstu.

Proti Beogradu

V Šibeniku se je zboru spet priključil Janez Jerman. Z njegovim prihodom pa se je smer poti našega zbora zasukala: namesto v Slovenijo smo morali prek Dalmacije, Črne gore, Albanije, Makedonije in Srbije v osvobojeni Beograd.

Dobili smo torej povelje: »Na pot! Smer Beograd!«

Kar smo doživeli in doživljali na tej poti, bi zanimalo tudi Svejka. Pri neki nesreči se je kamion, ki je vozil tik za nami, raztresil, ker je zavozil na mino. Ko smo prepadeni gledali to strahoto, sem se spomnil, da je nekdo ob podobni nesreči takoj pomislil na ljubljansko pravno, češ kaj bo z njo, če bo izdihnil — dravo to pa ga je rešilo.

Tovariš, ki sem mu to pravil, je vprašal: »Pa je res to rekel?«

»Ne, napisal je,« sem dejal in oba sva soglašala, da papir veliko prenese.

V Bileci je zbor svobodnim zapel »Bilečanko«. Tukaj so pevci izvedeli vse o tej pesmi, avtorja te pesmi, Milana Apiha, pa so spoznali šele v Ljubljani.

V Trebinju, kraju, kjer so bivšo jugoslovansko vojsko služili mnogi Slovenci, med njimi tudi Filip Bernard, smo se srečali s kulturniško skupino ZAVNOBIH. Bilo je zelo zanimivo. Naši pevci so prvič v življenju slišali pravega guslarja. Čeprav smo jim mnogo pravili o guslarjih, ki so s pesmijo ohranjali narodno zgodovino in širili slavo o narodnih bojih, so le s težavo poslušali guslarja do konca.

(Nadaljevanje prihodnjic)

ZAŠTIČENO

Novo na našem tržišču
glavnik, ki sam striže —
10-letna garancija

TRIMERJEVA POSTA

Šibenik, 23. VIII. Spoštovani tovariši, ki izdelujete Trimer, glavnik za striženje, na vas se obračam s prošnjo, da mi ga pošljete, ker ga v trgovinah v Šibeniku nimajo. Videl sem vaš glavnik pa ga želim imeti, ker ne morem brez njega. Potreben mi je kot zobna ščetka in navadni glavnik. Zato vas prosim, da mi pošljete Trimer in se vam vnaprej zahvaljujem.

Moj naslov: Josip Caleta Lar Bileće, 59000 Šibenik.

Pošljite nam tudi vi svoj naslov. Za Trimer s polno garancijo plačate 25 dinarjev. Poštino plačamo mi. Trimer, 41000 Zagreb, Boškovićeve 40.

Je petnajst let ji je: mlada, toda velika, prijetna na oko, že ugledna, predvsem pa sposobna — taka je metliška BETI, ko novembra 1971 proslavlja skromen jubilej. Laskost, da v kolektivu niso nikdar zadovoljni z doseženim, je iz male delavnice naredila velikana.

Današnja BETI proizvaja 40.000 izdelkov na dan, ima 26.500 m² površin v petih obratih: Metliki, Črnomlju, Mirni peči, Dobovi in Ljubljani.

Na sto tisoče in milijone kopalnih oblek, kombinez in spalnih kompletov gre na tuji trg. Še veliko več bi lahko izvažali, toda na črno nočjo domačega trga zapostavljati bolj, kot je nujno potrebno. Kljub temu da tovarna tudi precej uvaža, vestno skrbijo za ravnesje, saj vedno za 10 odstotkov več izvažajo, kot znaša uvoz.

Za leto 1972 je že prodana celotna proizvodnja kopalnih oblek ter izdelkov iz težjih velurjev, mešanih z bombažem. V novi kolekciji izdelkov za prihodnje leto bo običajnega diolen'lofta še malo. BETI, ki je že nekaj let vedno korak pred drugimi, bo dajala na trg diolen'loft, oplemeniten z novimi vlakni. S tem bo njeno pletivo doseglo najvišjo stopnjo, kakršno zahtevata sodobna moda in higiena potrošnika. BETI bo s tem ovrgla očitke, da sintetični izdelki ne prepuščajo zraka.

Za letošnji občinski praznik bodo v tovarni predstavili novost: tiskanje vseh sintetičnih in bombažnih mešanic, medtem ko bodo januarja 1972 dali na trg nov proizvod: žensko perilo iz mešanice poliestra in bombaža pod svetovno znano znamko SYMPAFRESH, za katero ima edino BETI licenco v Jugoslaviji.

Tekma za vedno hitrejšo, kakovitejšo in sodobnejšo proizvodnjo je privedla tudi do uvedbe mehanografskega centra. Trije ekonomisti so več let pripravljali uvedbo mehanografije in kompiuterskega sistema, ki bo prav tako zaživel v letu 1972.

Ceprav tovarna BETI vsako leto preseneči trg in številne odjemalce s tako ali drugačno novostjo, je vselej tako, da ob uresničitvi enih načrtov že kujejo nove. Podjetje se še bo širilo, saj imajo zakoličenih že 12.000 m² novih proizvodnih površin v 4 obratih. Gre za boom, ki mu ni konca.

Diolen

LOFT

Neveda

OBRATNO PODJETJE

**BRIVNICE,
ČESALNICE**

KOPER, KIDRICEVA 46

priporoča poslovalnice v Kopru in Izoli

Damski in moški saloni.

Za cenjeni obisk se priporoča delovni kolektiv.

**dedek mraz,
napočil je
tvoj čas**

**VSE, KAR BOŠ LETOS
PODARIL OTROKOM,
ŽE LAHKO IZBEREŠ.
PRI**

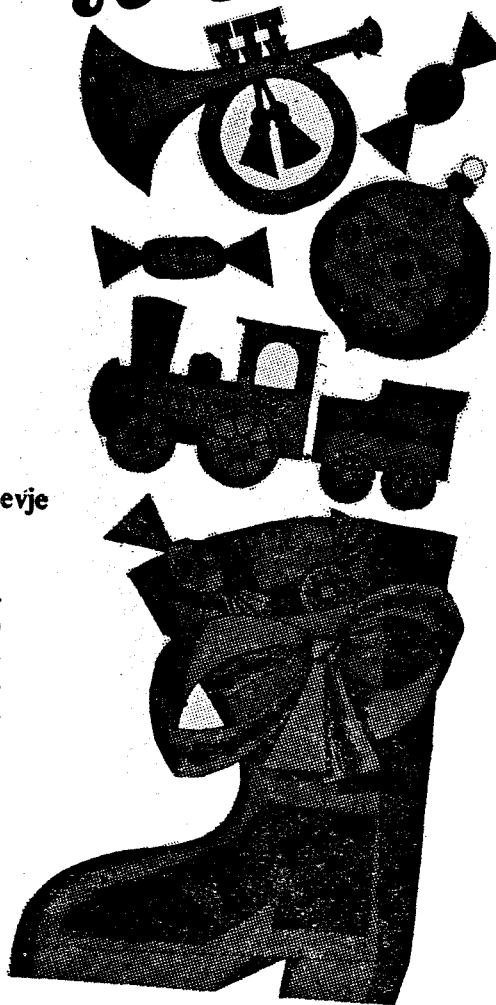
**TRGOVSKEM
PODJETJU**

nama

Ljubljana — Škofja Loka — Kočevje

PRIČAKUJEJO TE NAŠI ODDELKI Z IGRAČAMI, KI SO BOGATO ZALOŽENI Z DOMAČIMI IN UVOŽENIMI IGRAČAMI ZA OTROKE VSEH STAROSTI, PA TUDI ODDELKI S SLADICAMI TI BODO LAHKO POSTREGLI Z VSEM, KAR BOŠ PRILOŽIL POD NOVO-LETNO JELKO

OPEKARNA

KANIŽARNICA

PRI ČRNOMLJU

izdeluje za gradbeništvo votlake in zidake.

Delovni kolektiv se priporoča za cenjena naročila tudi v nastopajočem 1972. letu.

Rudnik rjavega premoga

**KANIŽARNICA
PRI ČRNOMLJU**

čestita za dan republike in občinski praznik občine Črnomelj delovnim ljudem in poslovnim prijateljem. Vsem pa naj velja rudarski pozdrav: Srečno! v letu, ki prihaja — 1972.

Izdelujemo vezane marmornate plošče — kvalitetni rjavi premog za industrejo in široko potrošnjo.

Upravni odbor

**»POČITNIŠKE SKUPNOSTI«
ZZB NOV**

LJUBLJANA — BANJOLE PRI PULI

razpisuje

prosta delovna mesta za sezono od 1. 5. do 30. 9. 1972 za počitniški dom v Banjolah pri Puli:

1. UPRAVNIKA (stalno delovno mesto)
2. RAČUNOVODJE — BILANCIST (stalno ali honorarno delovno mesto)
3. BLAGAJNIKA — MATERIALNI KNJIGOVODJA (honorarno delovno mesto)
4. GLAVNE KUCHARICE IN KUCHARJA (stalno ali honorarno delovno mesto)

POGOJI:

pod 1.: višja strokovna izobrazba z delovno prakso v gostinski stroki ali srednja izobrazba z najmanj 10-letno prakso na podobnih delovnih mestih;

pod 2.: višja strokovna izobrazba s 5 leti prakse v gostinski — živilski stroki;

pod 3.: višja strokovna izobrazba s 5 let prakse;

pod 4.: visoko kvalificirana kuharica — kuhar s petletno prakso v vodenju večjih gostinskih obratov-menz s toplimi obroki.

Mesečni prejemki po tarifnem pravilniku o delitvi OD. Rok prijave je 31. 1. 1972.

Ponudbe pošljite na naslov: Počitniška skupnost ZZB NOV Ljubljana, Komenskega 7/III, soba 82.

**TERMIT
DOMŽALE**

z obratoma v Moravčah in Ihanu

priporoča potrošnikom svoje izdelke:

**KREMENČEV
LIVARSKI PESEK
LIVARSKA
SREDSTVA za črno
in barvno
metalurgijo**

Leto 1970 pada v zaton. Še malo in stisnili si bomo roke, dvignili čašo in poželeli vse najboljše v prihodnje. Vsem ljudem dobre volje, poslovnim prijateljem — želimo napredek in uspeh v 1972. letu.

Ozadje fašističnega „monstre procesa“ v Trstu pred 30 leti

Drugi tržaški proces proti slovenskim borcem za svobodo, za katerega se je udomačilo tudi ime »monstre proces«, je pomenil za krvavi fašistični tribunal krono njegovega delovanja. Nikdar poprej in nikdar poslej niso fašistični mogočniki v zvezi s sojenjem slovenskih protifašistov mobilizirali tolikšnih policijskih sil in ne dvigali tolikšnega hrupa. Prav je zategadelj, da si ob 30. obletnici drugega tržaškega procesa, ki se je končal z obsodbo na smrt Pinka Tomažiča in še štirih borcev za svobodo ter obsodbami na težke zaporne kazni večje števila slovenskih protifašistov, vnovič kličemo v spomin nekatera zgodovinska dejstva, ki naj bi še bolj osvetila ozadje tega procesa v Trstu.

Tik pred napadom na Etiopijo leta 1935 je Mussolini v nekem svojem govoru izjavil: »Italija mora biti poslej pripravljena na vojno in italijansko ljudstvo mora postati vojaško ljudstvo, da, še več, razviti se mora v militaristično in bojovniško ljudstvo.« (B. Kreft: V Zenevi nič novega. Književnost, 1935, 1-2, str. 37-38). Ko je italijanska vojska Etiopijo že zasedla in se je Viktor Emanuel III. proglasil za cesarja Etiopije, je začel demokratični tisk v svetu ugibati, proti komu bo fašistična Italija usmerila novo agresijo. Demokratični tisk se je tedaj spomnil politike, ki jo je fašistična Italija zasledovala na Balkanu in tudi konkretnih akcij v tej smeri (oboroževanje ustašev, sodelovanje pri umoru kralja Aleksandra, fašistične infiltracije v Albaniji itd.) ter še napovedoval, da bo uničenju etiopske države sledil napad fašistične Italije na Jugoslavijo. Do take vojne pa vendarle ni prišlo. Od poletja 1936 je v Španiji že plamtela revolucija. Če bi bila zmagovita, bi lahko spodkopala temelje tudi italijanskemu fašizmu. Zato je Mussolini pohitel z intervencijo v Španiji. Fašistični generali, ki so se »izkazali« v Etiopiji, so vodili svoje divizije še na Pirenejski polotok. Obilna pomoč generalu Francu je začela seveda pritekati tudi iz nacistične Nemčije.

Med špansko revolucijo je fašistična Italija nadaljevala obkoljevanje Jugoslavije (razbijanje Male antante in Balkanske zveze) in z Jugoslavijo podpisala prijateljsko pogodbo (23. 3. 1937). Hitler pa je tedaj prav tako izkoristil neodločnost in preplašenost vlad v Franciji in Angliji in še med revolucijo v Španiji zasedel Avstrijo (1938) in Češko (1939). To slednje pa je pomenilo hud udarec za fašistično Italijo. Hitler si je odprl pot na Balkan, ki ga je fašistična Italija smatrala za svojo interesno sfero. Aprila 1939, to je dober teden dni po padcu Madrida, je zasedla Albanijo. Očitno je postalo: poraz republikanske Španije je mogočno razbrzdalo nacistične apetite. Kaj kmalu je potlej dozorel tudi Hitlerjev načrt o svetovnem gospodstvu nacistične Nemčije. Čemu se je italijanska vojska omejevala na zasedbo Albanije in ni že tedaj prodrla globlje na Balkan? Hitler ni bil naklonjen taki ekspanziji fašistične Italije. Tudi sam je računal na krepitev svojih pozicij na Balkanu. Mikala ga je zlasti romunska nafta. Povsod

na Balkanskem polotoku je hitel krepiti svoje agenture. Nemara ga je že tedaj mikal tudi Trst in z njim naj bi v bližnji prihodnosti zagotovil Avstriji zanesljivo izhodišče na morje. Verjetno je tudi računal, da si bo Jugoslavijo podredil na »miren« način. Spričo takega stanja je fašistična Italija po zasedbi Albanije pač le čakala, kaj bo ukrepal Hitler in kako naj bi njegovi akciji prilagodila svoj ekspanzionistični program. Sicer pa je fašistična Italija podpisala prijateljsko pogodbo z Jugoslavijo, ki je veljala za 5 let (do leta 1942).

Ko je Hitlerjeva vojska septembra 1939 pregazila Poljsko in kmalu zatem še vrsto držav v zahodni Evropi in se je s tem tudi začela druga svetovna vojna, je Mussolini še lep čas čakal. Bliskovite Hitlerjeve zmage so zbudile pri italijanskih fašistih zavdanje in močne apetite. Zato pa Mussolini ni mogel več čakati. Šel je v vojno (10. 6. 1940), ko je bila Francija že na kolenih. Ta vojna s sosedo, ki ni trajala niti dva tedna, je razkrivala, da fašistična Italija na resno vojno ni bila niti dovolj pripravljena. V Afriki je pomenila zanj že usoden zaplet. Mussolini je veroval v nepremagljivost Hitlerjeve vojske in ta naj bi tudi njemu utrla pot k zmagi. Po končani vojni s Francijo je Mussolini (bil je tedaj že vrhovni komandant italijanske vojske!) hitel premeščati vojaške enote na jugoslovansko mejo, njegov glavni štab pa je dobil konkretno nalogo, da izdela vojaški načrt za napad na Jugoslavijo (gre za načrt, znan pod imenom »Emergenza Ek«). Prav v tistem času je dobil glavni štab italijanske vojske še ukaz, da mora iz enot redne vojske izločiti vse vojake slovenske in hrvaške narodnosti in jih uvrstiti v specialne, to je kazenske bataljone. Glavnino teh vojakov so zatem koncentrirali na Sardiniji. Prav v tistem času pa so se začele na Primorskem stopnjevat aretacije slovenskih borcev za svobodo. Proti njim je prišlo do pravcate hajke. V zvezi s to akcijo je Mussolini poročal Hitlerju, »da so vojaški ukrepi na jugoslovanski in grški meji preventivnega značaja, ker gre za dve državi, ki sta odločno sovražni... V bližini Trsta pa je policija odkrila kar 5 skladišč orožja, ki so jih pripravili srbski komitaši...« (E. Apih: Dal Regime alla Resistenza — Venezia Giulia 1922-43, 1960, str. 70). Kaže, da je Mussolini iskal pretvezo (casus belli) za vojno proti Jugoslaviji. Nemara si je tudi mislil, da bo Hitlerja prepričal, da je taka vojna nujna. Kljub intenzivnim pripravam pa Mussolini Jugoslavije tedaj ni napadel, pač pa se je že oktobra spravil nad Grčijo. Tam je vladal mali diktator Metaksas, ki je gojil simpatije do nacifašizma. Ta je tudi proglasil strogo nevtralnost Grčije. Toda, tudi taka Grčija se je Mussoliniju zdela nevarna. Skrbela so ga obsežna italijanska bojišča v Afriki in v strahu je bil, da ga ne bi nekega dne Britanci ogrožili z vojaško pomembnih grških otokov. Zato je poslal Metaksasu ultimatum, ki se je glasil nekako takole: »Ali dovolite okupacijo Grčije ali pa sprejmete vojno.« Odgovor je bil lahko le negativen. Dne 28. oktobra 1940 je italijan-

ska vojska napadla Grčijo, toda na grški fronti so jo kmalu doleteli hudi porazi.

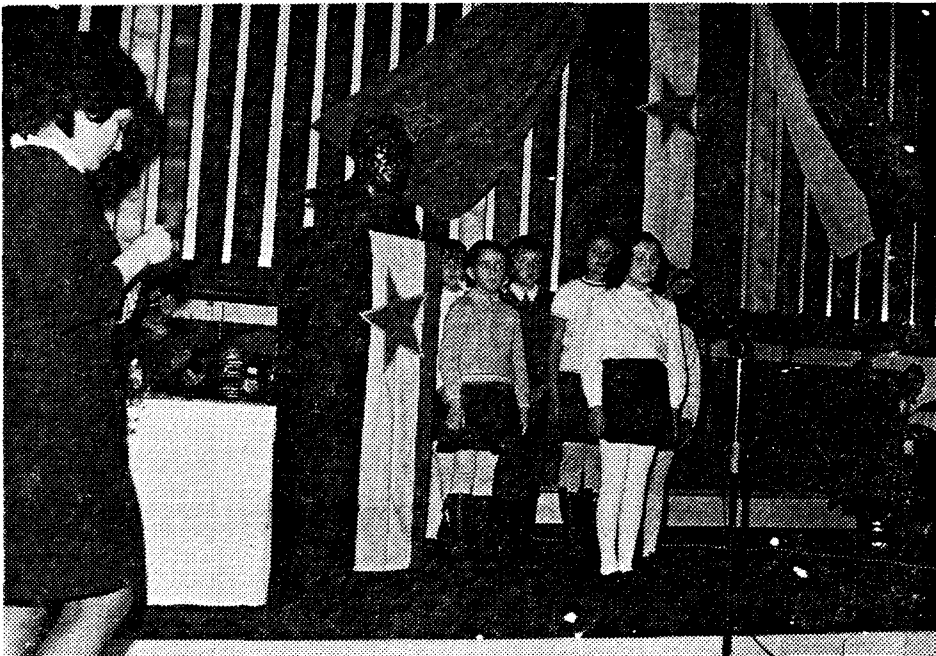
Priprave za drugi tržaški proces padajo torej v čas, ko je fašistična Italija pripravljala napad na Jugoslavijo. Pretveza za vojno naj bi bili od Jugoslavije plačani slovenski rodoljubi in pa njihova skladišča orožja, ki naj bi služila za oborožen upor proti fašistični Italiji. Glede nekaterih skladišč orožja se je kmalu razvedelo, da je šlo le za nekaj zarjavelih pušk iz prve svetovne vojne. Policijski komisar dr. Gennaro Perla, ki je vodil preiskavo proti aretiranim borcem za svobodo, je v jezi in ob svoji širokoustnosti pri mučenju Alberta Sulčiča dobesedno zakričal: »Nekaj vas bo moralo umreti, da bo Slovincem zlezal strah v kosti.« Ta izjava nam lepo pove, da so bile smrtno obsodbe že najprej določene. Ni bilo važno, kdo je bil kriv bolj ali manj, važno je bilo, »da gre Slovincem strah v kosti«.

Ko je faš. Italija stopila v vojno z Grčijo in je bil napad na Jugoslavijo odložen, se ji s prireditvijo drugega tržaškega procesa ni več tako mudilo. Fašistična policija je nadaljevala z aretacijami in iskala nove krivce. Položaj za aretirane Slovence pa se je vnovič močno poslabšal po razkosanju stare Jugoslavije in zlasti še po nacističnem udoru v Sovjetsko zvezo. V Jugoslaviji se je tedaj začel oborožen boj proti okupatorju. Vse, kar je bilo poštenega na Slovenskem, se je začelo zbirati okoli Osvobodilne fronte. Tudi na Slovenskem so zapokale partizanske puške. Planirani drugi tržaški proces zdaj že ni bil več v sklopu pretveze za vojno proti Jugoslaviji, bolj kakor kadar-

koli prej je zdaj stopilo v ospredje vprašanje, da mora fašizem Slovincem pognati strah v kosti; in končno ne le Slovincem, marveč tudi vsem demokratično usmerjenim Jugoslovonom. Fašistom se je polagoma razkrilo, da je tudi na Primorskem ljudsko-frontovsko gibanje pod vodstvom komunistov pognalo globoke korenine. Zato je bilo treba streljati.

O težkih obsodbah v Trstu je poročal ves takratni demokratični tisk. O fašistični okrutnosti in oholosti, ki se je tako močno zrcalila na drugem tržaškem procesu, je tekla beseda celo v kongresu (parlamentu) ZDA in izrečene so bile v njem težke obsodbe na račun fašizma. Še zlasti globoke odmeve so imele obsodbe v Trstu na domačih tleh. Pošteni Slovinci so se poslej še bolj oklenili Osvobodilne fronte in svojo usodo še trdneje povezali z usodo ostalih jugoslovanskih narodov. Junaško zadržanje Pinka Tomažiča na procesu je vplivalo demoralizirajoče na fašiste. Veliki idealist je pritegoval pozornost. Saj ni izhajal niti iz revne družine in ni mu manjkalo kruha, vendar je sklenil, da bo dal, če je treba, tudi svoje življenje za svobodo najbolj revnih in poteptanih. Dejavnost Pinka Tomažiča je pomembno poglavje iz zgodovine revolucionarnih bojev slovenskega ljudstva. Prav je zategadelj, da si ob 30. obletnici težkih obsodb v Trstu in ustrelitve na openškem strelišču kličemo v spomin zlasti tista zgodovinska dejstva, ki naj bi še lepše osvetila lik Pinka Tomažiča in delovanje njegove skupine.

SREČKO VILHAR

V počastitev 29. novembra — Uslužbenci hotela Turist so praznovanje letošnjega dneva republike proslavili nekoliko drugače, kot je pri njih običaj. Medse so povabili najmlajše iz osnovne šole v Poljanah na Dolenjskem, katere pokrovitelji so skupno s podjetjem Slovenija-avto, zavodom Borec in nekdanjimi Partizanskimi kurirji. Člani pionirskega odreda »TV-15« — takšno ime so si nadeli — pa so jim pripravili prirčen kulturni program in se svojim pokroviteljem tako vsaj nekoliko oddolžili za skrb in pomoč.

Foto: STANE GARBAJS

MIRKO VUJAČIĆ:

V ŠPANijo BREZ POTNEGA LISTA

Noč še ne bo prišla tako kmalu.
Dolgo jo bom čakal.

Pred mano so se sprehajale race. Gledal sem jih skozi ključavnico, kako se pasejo po travi. Ko je padel prvi mrak, sem jo popihal iz omare. Dober večer, potepuška svoboda! Prišel sem v kanton, ki je mejil na Francijo. Od takrat, ko sem pobegnil, pa do meje, je potovanje trajalo kakšni štiri dni.

Naposled sem se pred večerom znašel v gosti goščavi. Nikjer ni bilo ne straže ne patrolje. Le tu in tam je stal kak mejni znak.

Zagledal sem moža s puško. To ni bil stražar. Nosil je civilno obleko. Spominjal je na oboroženega tolovaja.

Srečala sva se iz oči v oči. Vprašal sem ga, kar mi je pač prišlo na pamet. »Kje je cesta, prosim?« Gledal me je in molčal. Bil je kot oborožen mutek.

Razšla sva se. Seveda nisem iskal ceste, temveč sem bežal proč od nje. Toda še sto metrov nisem prehodil, pa sem jo že zagledal.

Zaslišal sem brnenje motorja. Luč je metala po drevju snope bele svetlobe. Kakor zajec sem se skril ob poti. Bil je policaj na motornem kolesu.

118

Vozil je počasi in se oziral naokrog. Na tablici je bil napisan znak francoske republike.

Francija!

In potem Španija!

Motorist se je nekajkrat vrnil in počasi pregledoval cesto.

Najbrž me je bil prijavil tisti človek s puško. Toda zakaj me ni že on prijel? Posumil sem, da je bil to divji lovec, ki je prišel loviti na švicarski teritorij.

Večer je imel vonj po resničnem poletju. Bilo bi mi lepo, če ne bi bil lačen in utrujen.

Pri srcu se mi je milo storilo. To žalost sem čutil kakor bolečino. Čeprav sem se zadrževal, sem se zjokal. Slišal sem glas moje male grlice, ki leži v zibelki tam daleč v Sloveniji.

Zaspal sem.

Ko sem se prebudil, se mi je želodec krčil od lakote. Od utrujenosti me je bolečina rezala v kosti in se širila v vratne žile.

Bil sem že nekje v bližini Belforta. Bal sem se mesta. Pri hoji so mi pokali členki na nogah kakor stari kozi. Mračilo se mi je pred očmi, sonce pa se je skrivalo za oblaki. Izogibal sem se vsakršnim uniformam in zdelo se mi je, da bi bil rad v temnici.

Videl sem, kako sta se na nekem mostu, kjer je bil promet gost, zaletela dva avtomobila, a neka ženska je klicala na pomoč. En avtomobil je bil s kolesi obrnjen navzgor.

Kot po navadi se je na kraju nesreče nabrala gruča ljudi. Izpod koles so izvlekli človeka, ki je bil ves krvav. Policaj me je z nekaj drugimi mimoidočimi vred zadržal, da bi pričal o nesreči. Molčal

119

sem, da bi tako prikril, da sem politični emigrant. Ko so se ljudje nabirali okrog policaja, sem se izmuznil iz gruč. Nihče me ni opazil.

Šel sem naprej. Zunaj mesta so bile hiše obrase s plezalkami. Vse je bilo kot v pravljici. Glad me je opogumil, da sem vstopil v eno izmed hiš. Ženska je imela v naročju otroka. Bila je čudovita, kakor mati božja. Ker nisem znal francosko, sem ji rekel v italijanščini »pane« in naredil proseč obraz. Ni me razumela in zato se mi je oprostila z očmi. Sklenil sem prste in jih nesel k ustom. Ženska je razumela ta moj nemi jezik in mi dala kos kruha. Brž ko sem se zahvalil in šel, se je prikazala druga, ki je najbrž delala na vrtu. Nekaj je zavpila in ustrašil sem se...

Stekla je proti hišici, kjer je bilo privezano sčene z dolgimi nogami. Pes je skakal in lajal name, ženska pa je kar naprej nekaj vpila. Kruh mi je padel na tla, toda nisem ga mogel pobrati. Ko mi je to le uspelo, sem hitro pobegnil. Ženska je zaman ščuvala psa. Ni me več hotel poditi. Če je to tašča ženske, ki mi je bila dala kruha, bo snahi trda predla!

Znašel sem se na poti, kjer je bilo zelo malo prometa. Zdelo se mi je, da sem edino živo bitje, ki je to noč na tej cesti. Zaradi neprespanosti sem bil napol slep. Pred menoj se je izgubljala siva črta poti in noči.

Mrak, lakota, utrujenost in jaz, njihov brat...

Nekaj metrov pred sabo sem zagledal kmečki voz. Bil je poln slame. To bi bila krasna postelja in bi se prilegla mojim utrujenim kostem. Zaspal sem na slami. Izginil je svet, pot in misli na Španijo.

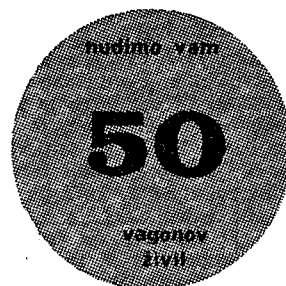
maximarket

NOVA TRGOVSKO-GOSTINSKA VELEBLAGOVNICA
V PRODAJNIH ETAŽAH TRGOVSKEGA DELA BLAGOVNE HIŠE

SO ZASTOPANI VODILNI JUGOSLOVANSKI PROIZVAJALCI
Z NAJKVALITETNEJŠIMI IZDELKI. POSEBNA NOVOST
SO SPECIALIZIRANI ODDELKI.

V GOSTINSKEM DELU BLAGOVNE HIŠE PA SO VAM
NA VOLJO SAMOPOSTREŽNA RESTAVRACIJA,
KLASIČNA RESTAVRACIJA »MAXIM« IN
RESTAVRACIJA »GRILL«

POSTREGLI VAS BOMO Z IZBRANIMI
JEDILI IN Z VSO POZORNOSTJO.

LJUBLJANA — TRG REVOLUCIJE

odprto: 10.—20. ure
sobota: 8.—13. ure
ponedeljek: 14.—20. ure

Lesno podjetje

OPREMA

IZOLA, DANTEJEVA 2

- oprema hotelov po naročilu
- pohištveni izdelki in ostale mizarske storitve
- oprema turističnih uradov

Vse v stilu in po želji naročnikov kvalitetno in po konkurenčnih cenah.

Za cenjena naročila se priporoča delovni kolektiv tudi v nastopajočem 1972. letu.

GOZDNO GOSPODARSTVO

NOVO MESTO

s svojimi obrati:

Novo mesto, Straža, Podturn, Črmošnjice, Črnomelj in Trebnje, ter gradbenim obratom želi srečno, uspešno in zadovoljno novo leto 1972.

JUGOTEKSTIL

IMPEX

LJUBLJANA — JUGOSLAVIJA

s proizvodnimi obrati

YULON —

KEMIČNA TOVARNA MOSTE

čestita delovnim ljudem za praznik republike in želi nadaljnjih uspehov v novem nastopajočem poslovnem letu 1972.

Pobratenje Idrija – Labin

Pred slovesnostjo v Labinu — pogled na častno tribuno

Kako je s častnimi priznanji ljubljanskim aktivistom

Na slavnostni seji skupščine mesta Ljubljane, 9. maja lani so sprejeli tudi sklep naj bi vsi tisti, ki so med vojno sodelovali v osvobodilnem gibanju v Ljubljani, prejeli listino s priznanjem. Na listini naj bi bila ime in priimek prejemnika, predloge za podelitev pa naj bi podala mestna konferenca SZDL. Priznanja naj bi podeljevali na slavnostnih sestankih v letu 1971 v okvirih krajevnih skupnosti, ki jih prirejajo SZDL in ZB. Seznane so pripravljali že lani po združenjih, končno pa so jih potrjevali na občinskih konferencah SZDL in na mestni konferenci.

Letos 29. oktobra so na skupščini mesta Ljubljane prejeli častna priznanja tisti tovariši in tovarišice, ki so delo-

vali v Ljubljani v letih 1941 in 1942, ter je njihovo delovanje presegalo ljubljanske okvire. Hkrati so častna priznanja prejeli tudi predvojni komunisti, ki praznujejo pomembne življenjske jubileje.

Vsekakor pa bo ob podelitvi najbrž prišlo tudi do nekaterih napak oziroma pomanjkljivosti. Mnogi medvojni aktivisti so se namreč iz Ljubljane preselili kam drugam. Nekateri so tudi spremenili priimke, zlasti ženske s poroko. Zato bodo pristojni rade volje upoštevali naknadne prijave.

Ob vsem tem je treba še poudariti, da častna priznanja medvojnimi aktivistom niso istovetna z zlatimi in srebrnimi priznanji OF, ki jih vsako leto podelijo določeno število republiška in občinske konference SZDL. Ta priznanja dobivajo tisti, ki jih pristojni izberejo na podlagi določenih meril, pri tem pa upoštevajo tako medvojno kot sedanjo dejavnost.

Republiško tekmovanje invalidov v šahu in streljanju

Zveza za šport in rekreacijo invalidov Slovenije je v Novem mestu priredila republiško tekmovanje za prvenstvo v šahu in streljanju. Pred leti so bili Novomeščani precej dejavni, zdaj pa je bilo treba s pomembno prirediteljo športno dejavnost poziviti. Največje breme priprav za prireditelje je nosila invalidska komisija na čelu s svojim predsednikom Milošem Jancičem. Pokrovitelj tekmovanja je bila tovarna Novotek v Novem mestu. Nastopilo je 14 ekip iz raznih krajev, skupaj s 85 tekmovalci. Šahovske ekipe so sestavljali po trije šahisti, medtem ko so strelci tekmovali posamezno po razredih invalidnosti, tako da je lahko vsakdo sodeloval.

Med šahovskimi ekipami je zmagala mariborska (Vladko Hebar, Ivan Lešnik in Matko Ehert); na drugem mestu so bili Slovenjgradčani in na tretjem Celjani.

Strelci so tekmovali z zračno puško; nastopilo je 40 tekmovalcev. V prvi kategoriji (nadkolenska amputacija in paraplegika) je postal republiški prvak Janez Smigovec iz Ljubljane, drugi je bil Tine Gorenc (Ljubljana) in tretji Zlato Bernovšek (Ponikve na Dolenjskem). V drugi kategoriji (podkolenska amputacija) so se uvrstili: 1. Ivo Bevc, 2. Ciril Blažič, Nova Gorica, in 3. Franjo Fras, Maribor. Tretja kategorija (amputacija roke): 1. Franc Butara, Ljubljana, 2. Aleš Cerne, Celje, in 3. Marjan Kos, Novo mesto. Četrta kategorija (trdi koliki noge): 1. Ludvik Snajder, Ljubljana, 2. Vlado Pantelič, Nova Gorica, in 3. Franc Mrvar, Maribor. Peta kategorija (nad 60 % invalidnosti): 1. Stane Vršaj, Ljubljana, 2. Franc Brieman, Slovenj Gradec, in 3. Vladimir Kogoj, Nova Gorica. Šesta kategorija (pod 60 % invalidnosti): 1. Miro Curčić, Maribor, 2. Vinko Bole, Celje, in 3. Miro Cok, Ptuj.

Po tekmovanju je bila slovesnost; razglasili so izide in razdelili medalje ter pokale. Tekmovanje je bilo na splošno dobro pripravljeno in je gladko potekalo, kar je predvsem zasługa Miloša Jančiča in Lojzeta Piškurja, predsednika celjskega SD Invalid.

v.

Ni naključje, da je ob letošnjem prazniku republike prišlo do pobratenja mladine iz Idrije in Labina v Istri. Vezi med Idrijo in Labinom segajo v leta med obema vojnama, ko se je okrog 300 Idrijčanov in okoličanov zaposlilo v labinskem premogovniku. Idrijčani bodisi niso dobili dela v domačem rudniku ali pa so bili odpušteni od dela v idrijskem rudniku in so potem dobili zaposlitev v Labinu.

Marsikateri je postal žrtev velikih nesreč v letu 1940 in 1948 v tamkajšnjem rudniku. Med 6.039 borci NOB iz Labina so bili tudi Idrijčani, prav tako med 1.099 umrli in padli.

Mnogo se jih je vrnilo nazaj v idrijski rudnik, vendar se še vedno vračajo na obisk k znancem in prijateljem v Labin.

Prav te vezi so zadnja leta pričele združevati mlade ljudi iz Idrije in Labina. Pred dobrim mesecem so v Idriji razstavljali mladi likovniki iz Labina. Za praznik republike pa je prišlo do uradnega pobratenja.

Poln avtobus mladih se je odpeljalo na obisk k svojim prijateljem, ki so navezali prijateljstva že na prejšnjih srečanjih. Tokrat ni šlo za navaden obisk. Pred občinsko stavbo so nas pričakali mladinci in predstavniki družbeno političnih organizacij. Med njimi tudi član sveta federacije Miha Marinko, predsednik ZMS Živko Pregl in predstavnik mladinskih organizacij iz Istre.

Ob pozdravnih nagovorih sta predsednika idrijske in labinske mladine podpisala listine o pobratenuju. Tako so dokazali, da ne sme biti pregrad med republikami, temveč še tesnejše vezi. S proslave so poslali pozdravno brzojavko tovarišu Titu.

Ne bomo pozabili, kakšnega gostoljubja smo bili deležni pri prijateljih v Labinu. Razkazali so nam turistično naselje Rabac, kjer so nam pripravili kosilo. Uradni del se je nadaljeval tudi popoldne. Ogledali smo muzej, kjer je razstavljenega mnogo gradiva o NOB v tamkajšnjem kraju. Pri sostvovali smo otvoritvi slikarske razstave domačih likovnikov. Na koncu pa smo ogledali še novo tovarno centralnih peči. Tudi labinski rudnik tarejo težave. Od 7000 rudarjev, kolikor jih je bilo zaposlenih med obema vojnama, je sedaj zaposlenih le še 2100.

Prezgodaj je minil dan. Posloviti smo se morali. Sklenili smo, da se bomo večkrat srečevali v enem ali drugem kraju — Idriji ali Labinu.

Take stike, kot so jih navezali mladi, bi jih morali tudi starejši, in upamo, da bo tudi do tega prišlo.

JANEZ JERAM

Naš najstarejši kegljač

Večkrat sva se srečala na kegljaških stazah, a ni bilo priložnosti, da bi se kaj več pogovorila, do oktobra na republiškem kegljanju v Slovenjem Gradcu. Zato lahko šele zdaj napišem nekaj več o njem — o najstarejšem našem športniku, Martinu Košanjevcu iz Ptuja.

Letos obhaja svojo 75.letnico. Bilo mu je šele 18 let, ko je moral med prvo svetovno vojno na bojišče, na Tirolsko. Tam mu je mina raztrgala nogo. Morali so mu jo odrezati nad kolenom. Leta 1917 so ga poslali domov kot invalida. V tistih časih so bili invalidi zapostavljeni in zaničevani. Martin se je izučil sedlarske obrti, potem pa je iskal delo — dolgo zaman. Končno so ga sprejeli v ljubljansko ortopedsko delavnico, a leta 1930 so ga postavili na cesto. Vrnil se je v domači kraj, kjer je živel do druge vojne. Okupator ga zaradi njegove invalidnosti, ni izgnal v Srbijo kakor številne druge slovenske ljudi na Štajerskem. V Košanjevčevi hiši v Ptujju je bila partizanska javka.

Martin je ostal vse življenje optimist, tako da je z voljo in dejavnostjo premagoval težave invalidnosti. Ko so pred petimi leti v Ptujju ustanovili športno društvo, je takoj začel v njem sodelovati. Povedati pa je treba, da je dal pobudo za ustanovitev

on. Za kegljanje se je navdušil že v mladosti, zdaj pa je to njegov konjiček, da brez tega ne more živeti. Pravi, da se po sto letih še ne počuti utrujenega. Mi pa želimo našemu mladeniču Martinu še na stotine in stotine lučajev v naših vrstah.

VINKO

DOBRO JE, ČE VESTE

GOBAVOST NE BO VEČ NEO-ZDRAVLJIVA BOLEZEN, kakor je veljala doslej tisočletja, da so se je ljudje bali še celo bolj kot »črne« kuge. Sicer so za gobavce že v srednjem veku ustanavljali lazarete in dandanes jih sodobno zdravijo ali vsaj negujejo v nekaterih svetovno znanih zavodih. Vendar pravega, dovolj učinkovitega zdravila ali preprečevalnega cepiva doslej ni bilo. Zdaj poročajo iz Kanade razveseljujoč novico, da je mikrobiolog dr. Laszlo Kato, po rodu Madžar, odkril način za gojitev povzročitelja gobavosti »in vitro«, t. j. laboratorijsko. Z drugo besedo: poslej bo mogoče tudi začeti izdelovati cepivo proti gobavosti.

KAJ JE TOREJ Z MARSOM? Zadanje čase se je ves svet začel mnogo bolj zanimati za planet Mars, ki je sicer sosed naše premičnice, vendar pa navadno tako oddaljen, da ni mogoče dovolj dobro raziskati njegovega površja le z astronomskimi daljnogledi in z drugimi instrumenti. Okrog Marsa je začel krožiti ameriški satelit »Mariner 9«, opremljen s čudovitimi elektronskimi napravami, tako da snema v oddaljenosti kakšnih 1500 km od planeta, njegovo površje in slike pošilja na Zemljo na stotine milijonov kilometrov daleč... Te slike so ljudje gledali po vsem svetu na televiziji. Raziskovalci so ugotovili, da na Marsu divjajo siloviti viharji in dvigajo mogočne oblake peska, tako da je mogoče posnemati le manjša področja Marsovega površja skozi luknje med temi čudnimi oblaki. Splošno je znano, da ima Mars silno razredčeno ozračje, zato preprosti ljudje ne morejo razumeti, kako so potemtakem mogoči tako močni viharji, da dvigajo velikanske količine peska. To pa seveda ni največja skrivnost izmed tistih, ki tako dražijo domišljijo v zvezi z Marsom. Pričakovati pa vsekakor smemo, da bomo zvedeli še marsikaj presenetljivega.

POPREČNI OSEBNI DOHODKI V NAŠI DRŽAVI so po podatkih zveznega statističnega zavoda doslej narasli na 1360 din, v Sloveniji pa znaša poprečje na zaposlenega 1553 din. Samo poprečje seveda pove mnogo premalo o dejanskih življenjskih razmerah zaposlenih ljudi. Predvsem je treba upoštevati, da so precejšnje razlike med osebnimi dohodki v posameznih gospodarskih panogah. Tako so najmanjši osebni dohodki v tekstilni industriji; poprečje je avgusta bilo pri 236.000 delavcih le 1013 din. Na vrhu lestvice so še zmeraj projektni zavodi, kar je vsaj delno razumljivo, ker je v tej stroki zaposlenih največ visoko kvalificiranih ljudi, pomožnega osebja z manjšimi osebnimi dohodki pa je razmeroma malo. Tako je v tej stroki poprečje pri 15.000 zaposlenih 2574 din. — Navadno poudarjajo, da je med posameznimi republikami Slovenija na vrhu lestvice po poprečju osebnih dohodkov. K temu pa bi bilo treba vselej tudi pripomniti, da je v Sloveniji tudi poprečna storilnost največja, tako da naša republika nima neupravičeno največjega poprečja osebnih dohodkov. Drugo poglavje pa je še povrh vsega, da so v Sloveniji največji življenjski stroški.

NOSEČNICE MORAJO BITI PREVIDNE, da ne bodo njihovi, še nerodeni otroci trpeli zaradi cepljenja. Kanadski zdravniki so ugotovili, da je cepljenje nosečnic proti ošpicam zelo nevarno za telesni plod. Domnevajo, da je cepljenje nosečnic proti ošpicam v Kanadi povzročilo 40.000 porodov mrtvih otrok v letu dni. Povrh tega se mnogo otrok rodi z različnimi telesnimi napakami zaradi cepljenja nosečnic.

OBISK V MARIBORU BO
USPEŠEN, če boste obiskali
lepo urejeno in bogato za-
loženo novo blagovnico

zanja
maribor

KUIK
GLAVNI TRG

POTUJOČA KNJIGARNA Partizanske knjige:
v torek, 7. decembra 1971: Črni vrh,
v sredo, 8. decembra 1971: Cerkno,
v četrtek, 9. decembra 1971: Spodnja Idrija,
v petek, 10. decembra 1971: ob 18. uri bo v Idriji literarno glasbeni večer v Klubu mladih

Nagradna križanka GLIN štev. 13

[illegible]

Razpis nagradne križanke

GLIN Nazarje smo vam v kratkih obrisih predstavili že v nagradni križanki štev. 12. Le da ga nam je »tiskarski škrt« uvodoma pošteno zagodel z naslovom »Nagrada križanka Brest štev. 12. Sami ste opazili, da bi moralo biti v naslovu namesto Bresta ime GLIN. Kaj moremo — ob predpraznični naglici v tiskarni so vsi po vrsti spregledali to neljubjo in za nas neprijetno pomoto. Zato se vam opravičujemo, dragi reševalci križank, predvsem pa tovarni GLIN v Nazarjih.

Rešitve te nagradne križanke nam pošljite do 20. decembra 1971 z nagradnim kuponom štev. 12. Na ovojnico ne pozabite napisati »križanka štev. 13.« Rešitev in imena izžrebanih nagrajencev bodo ob-

javili v četrtek, 23. decembra 1971, v 52., torej zadnji letošnji številki.

Tokrat bodo izžrebancem na razpolago: 2 ženski in dve moški ročni uri ter kolekcija knjig založbe Borec v vrednosti okrog 200 dinarjev.

Opazili smo da je zanimanje za naše nagradne križanke naraslo. Cel kup pismem je treba jutrajrt sortirati in vsako pismenko ovojnicno oštevilčiti. Veseli nas, da se krog reševalcev širi. Le tako naprej! »TV 15« pokažite vsem, ka bi jih morda zanimala njegova vsebina. Lepo pozdravljeni do prve nagradne križanke v novoletni številki!

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

Nagrajeni prispevek

Prva tankovska brigada

Pripoveduje Milan Kavs — Začetki »Prve tankovske brigade« segajo v leto 1943, ko so se v mestecu Carovigno v južni Italiji zbrali borci bivše jugoslovanske armade in politični zaporniki iz italijanskih koncentracijskih taborišč. Marca 1943 se jim je pridružil še precej Primorcev in Istranov iz partizanske avto šole pri komandi avto čete Bari. Še istega meseca so nas prepeljali v Egipt na Šolanje, ki so ga vodili angleški oficirji. Pomagali so jim aktivni podoficirji kanadske vojske, ki so bili hrvatskega ali slovenskega rodu. Urili so nas po cele dneve, in to pri vročini okoli 35° C. V začetku leta 1944 se nam je pridružilo več kot petsto pripadnikov bivšega kraljevskega gardnega bataljona, večinoma Primorcev in Istranov.

blíževali sovražnikovim položajem. Vožnja je bila izredno naporna, saj tankisti niso videli niti pet metrov daleč pred svojimi vozili. Ker niso poznali poti, je kmalu zdrsnil s ceste eden izmed tankov, se prevrnil in obležal. Drugi smo vozili naprej proti sovražniku, ki nas je zapazil šele na razdaljo sto petdesetih metrov. Zaradi slabe ceste sta običajna dva tanka. Ostal nam je le še eden, ki ga je sovražnik neprestano obstreljeval s puškami in topovskim ognjem. Ko nam je začelo primanjkovati streliva, smo prenehali z napadom. Posadke tankov so v popolni temi reševale svoja vozila in jih tudi izvlekli na cesto. Še isto noč smo ponovno prešli v napad in pobili več kot sto petdeset sovražnikovih vojakov. Od našega moštva sta bila dva

v oskrbovalno središče. Medtem je sovražnik prodiral do Čapljine ter jo kljub močnemu odporu partizanske pehote in podpore tankov tudi zavzel. Boji za Čapljino so trajali šest dni. V njej je imel sovražnik hude izgube, mi pa smo izgubili dva tanka in pet tovarišev.

Sovražnik je nameraval prodirati še dalje do Trebinja. Morali smo ga zaustaviti s pomočjo tankov. Tank s komandirjem Bajacem je krenil proti sovražnikovim položajem in hotel prek Neretve po mostu vdreti v mesto, kjer naj bi povzročil zmedo in hkrati preprečil sovražnikov prehod prek mostu. Na sovražnikovi strani je tank zavozil na mino, ki ga je močno poškodovala in težko ranila šoferja. Preostala trojica posadke se je z ročnimi bombami prebila skozi nemški obroč in se rešila. Šoferja je skušala rešiti posadka drugega tanka s komandirjem Sekulićem. Tank je sredi mostu zaradi okvare običal. Posadka si je precej časa prizadevala, da bi ga spravila v pogon. Medtem so se pod most priplazili Nemci z ustaši in ga minirali. Močna eksplozija je uničila naš tank s posadko vred. Naša pehota je ob podpori topništva in preostalih tankov nadaljevala borbo. Po šestih dneh krvavih spopadov s tanki in oklopnimi avtomobili je osvobodila Čapljino ter poglala sovražnika proti Ljubuškem.

Konec februarja smo se začeli pripravljati na napad na Mostar. Pehotni bataljon je ob podpori naših tankov napadel Buno in jo zavzel. Nato smo prešli v boj za Mostar. Ker je bil most prek Neretve porušen, smo jo prešli pri naselju Blagaj in tako dospeli do Bijelog Polja. Tu smo zbirali zaplenjeno nemško orožje in strelivo ter se učili uporabljati tudi nemško orožje »panzerfaust«. Pri enem izmed preizkusov je »panzerfaust« eksplodiral v roki komandirja čete Uroša Kaluzovića ter poleg njega ubil komandirja čete Mirka Bajaca in še tri borce. Po težkih bojih smo zavzeli Mostar. Naš bataljon je nato ostal v Bijelem Polju še osem dni, dva tedna pa v Šibeniku. Tu so borci in oficirji prejeli odlikovanja. Na slavnosti je govoril generalmajor Peter Drapšin.

Dne 15. marca 1945 je naš bataljon krenil proti Donjem Lapcu, ki so ga zasedle močne sovražnikove sile. Po dnevu silovitih bo-

Dne 25. maja 1944 smo krenili proti Port Saidu z namenom, da se vkrcamo na ladjo, ki nas bo prepeljala v domovino. Naš odhod se je podaljšal še za nekaj dni, ki smo jih preživeli v bližnjem vojaškem taborišču. Medtem smo pripravili še javen poslovljni nastop. Na angleški ladji, kamor smo se bili vkrcali 30. maja 1944, je bilo poleg nas tankistov še mnogo moštva različnih narodnosti. Vožnjo smo si krajšali z različnimi športnimi igrami, v katerih smo se Jugoslovani dobro uveljavili. Med potniki smo bili izredno priljubljeni in neredko smo v igrah celo zmagovali.

Po precej naporni vožnji smo 6. junija prispeli v pristanišče Tarranto, kjer so nas najprej začasno namestili v posebnem vojaškem taborišču zunaj mesta. Tu smo nekaj dni čakali na prihod drugega oddelka tečaja in se nato skupaj z njim odpeljali v taborišče Gravino. Tu smo počakali na ukaz o ustanovitvi »Prve tankovske brigade«, ki ga je 16. julija 1944 izdal vrhovni štab narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije. Ta dan proslavljamo kot praznik tankistov. Redne vaje smo nadaljevali vse do dne, ko smo se vkrcali na ladjo, s katero smo se odpeljali proti svoji domovini.

Težko bi z besedami opisal občutek sreče, ko sem se s tovariši 23. julija 1944 izkrcal na otoku Visu. Na svoji, svobodni zemlji smo se še marljivo urili in se pripravljali na spopad s sovražnikom. Konec meseca oktobra smo se izkrcali v Šibeniku, kjer smo ostali en dan — že naslednje jutro smo krenili proti Trebinju...

Prvi tankovski bataljon, v katerem sem bil tudi jaz, je prišel v mesteco Stolac 10. novembra. (Že na otoku Visu smo bili razdeljeni v dve skupini, severno in južno. Južni skupini sta bila doodeljena prvi in tretji bataljon, ki sta tudi iz Šibenika skupaj krenila v Trebinje.) Ljudstvo nas je radostno pozdravljalo ter okrasilo naše tanke s cvetjem in zelenjem, borci pa počastilo z žganjem. Že naslednji dan smo odšli proti vasi Buni, ki jo je skupaj s področjem istoimenske rečice zasedel sovražnik.

Bil je že mrak, ko smo se pri-

borca lažje in štirje težje ranjeni, dva tanka pa poškodovana.

Po bitki se je »Prvi tankovski bataljon« namestil v mestecu Čapljini. Večina moških iz tega kraja je bila pri ustaših, zato nas je prebivalstvo sprva gledalo s precejšnjim nezaupanjem. S primernim obnašanjem in z delitvijo hrane otrokom smo si jih nekako pridobili. Prirejali smo tudi mitinge s plesom in drugimi zabavami. Prve dni v januarju se je naš bataljon vrnil v Stolac, a že naslednjega dne je krenil nazaj v Čapljino. Iz Mostarja je namreč začel proti našim položajem pritiskati sovražnik z močnimi silami. Naš tankovski bataljon se je moral znova oskrbeti s strelivom in gorivom. Zato smo se podali

Dne 10. decembra leta 1948 je generalna skupščina združenih narodov sprejela in razglasila splošno deklaracijo človekovih pravic. Upravičeno bi lahko mislili, da taka deklaracija dandanes ni potrebna in da je bila sprejeta tri leta po končani drugi svetovni vojni predvsem kot posledica grozot in trpljenja, ki ga je človeštvo prestajalo med obema vojnama. Mi, ki živimo v svobodni domovini in smo rojeni v miru, komaj verjamemo, da se na svetu še vedno odigravajo dejanja, na las podobna grozotam izpred tridesetih let. Tam nekje daleč se človek bori za peščico riža, ki mu ga zastrupljajo... Še in še bi lahko naštevali primere tistih, ki trpijo in zaradi katerih je bila sprejeta de-

Deseti december

klaracija o človekovih pravicah. Vendar nam še malo prej zapisano zgovorno pove, kako pomembna in potrebna je. Če bomo deklaracijo o človekovih pravicah uresničili, bomo dosegli najvišji cilj človeštva — spoznanje med narodi in s tem konec vojne, lakote in bolezni.

Verujemo v zmago deklaracije o človekovih pravicah. Zavedamo se, da bo pot še dolga in težavna. Zmagali bomo zato, ker je večina človeštva na strani pravice. Posebno se tega zavedamo mi mladi, združeni v klubih OZN, ki so majhen, a pomemben kamenček sredi mozaika velike družine narodov v organizaciji, ki je sprejela in ki uresničuje deklaracijo o človekovih pravicah in je prav zaradi tega poslednega ter plemenitega boja vsak dan močnejša.

Naj sklenemo ta skromni zapis v počastitev dneva človekovih pravic z željo, da bomo ob letu lahko ugotovili nove uspehe in zmage človeka v boju za njegove pravice.

KLUB OZN OSNOVNE SOLE »TONE ČUFAR«, JESENICE

TV-15
ZA
MLADINO

jev smo premagali sovražnika in zaplenili ogromno orožja in vojaške opreme. Osvobodeno ljudstvo nas je navdušeno sprejelo in solze veselja so orosile lica žena, otrok in deklet. Bataljon je nemudoma krenil dalje proti Gospiću. Spotoma smo se ustavili v naselju Gračac in izrabili odmor za popravilo tankov in oklopnih vozil. Tudi v tem naselju je bilo ljudstvo sprva nezaupljivo, pozneje pa smo postali dobri prijatelji in dekleta so vse dneve našega bivanja med njimi prale perilo naših borcev in oficirjev.

Zvesti svoji nalogi, smo stalno sledili sovražniku, nadaljevali z vojaškimi nastopi in se počasi približevali Bihaću. Hribovita okolica Bihaća ni ravno primerna za vojskovanje s tanki. Pogosto so morali naši tanki premagovati strmine pod kotom 60—65°, čeprav jih običajno uporabljamo samo za strmine do 45°. Nemci so uporabljali tudi zvižaje. Ljudem so pripovedovali, da se morajo iz Bihaća umakniti zaradi premočne partizanske artilerije. Zato smo mirno zapustili tanke in se pogovarjali s prebivalci. Nenadoma so privršale po zraku topovske granate in niti toliko časa nismo imeli, da bi pravočasno zlezli nazaj v tanke. Marsikateri borec je svojo lahkovernost plačal z življenjem.

Zagrizene borbe so rodile uspeh in kmalu smo zavzeli tudi Bihać. Takoj zatem smo nekaj dni počivali v Gračacu in šele nato krenili proti Gospiću. Bitka za Gospić je bila ena izmed najslavnejših. V njem je bilo veliko ustašev, ki so hoteli po vsej sili zadržati svoje oporišče. Naši tanki so napadali v dolgi bojni vrsti in s pomočjo pehote uničevali vse, kar je bilo živega. Že po nekaj urah so ustaši klonili in bežali iz mesta v največji naglici in neredu.

Po krajšem odmoru smo nadaljevali pot proti Otočcu. V njem smo ostali ves teden in popravljali svoja vozila. Pri nadaljnjem napredovanju smo pri Kamenjaku naleteli na sovražnika. Šele po krajši bitki, a siloviti borbi nam je uspelo nadaljevati pot proti Sušaku. Približevali smo se vasi Škrbljevo. Vso pot nas je sovražnik obstreljeval. Pohod smo nadaljevali do vasi Podčudnic, kjer smo se pripravljali za napad na zelo težko sovražnikovo oporišče Sv. Katarino. Ljudstvo Podčudnic nas je sprejelo odprtih rok. Družine po hišah so se umikale v eno samo sobo, vse druge prostore in postelje pa prepuščale našim borcem. Kuhali so nam in pristočno voljno dajali vse, kar nam je bilo potrebno. Ker smo hoteli priti v Trst še pred zavezniki, je prevzel likvidacijo Sv. Katarine le en del našega bataljona, drugi del pa je krenil naravnost v smeri proti Trstu. Ves čas pohoda proti Sv. Katarini so nas obstreljevali s topništvom. To je trajalo vse dotlej, dokler nismo zavzeli cerkve in v njenem stolpu četverico Nemcev z oddajno radijsko postajo. Potem ko smo uničili njihovo obveščevalno postojanko, smo nemoteno nadaljevali pot proti Trstu...

S tem je rezervni kapetan in nekdanji častnik »Prve tankovske brigade« Milan Kavs, sedaj stanujoč v Piranu, sklenil svoje spomine. »Težko je v tako kratkem sestavku opisati vse napore, žrtve in slavná dejanja te partizanske brigade, ki je z velikimi žrtvami doprinesla pomemben delež k osvoboditvi Dalmacije in Trsta!« je še dodal.

ANAMARIJA TAVZELJ

KRAMLJANJE

Draga Milena!

Takoj ko sem prejela vaše pismo, sem odhitela na dom nekdanjega partizana Bora. Žal je bila doma le njegova žena, ki pa ni vedela, kje naj išče moževe fotografije iz partizanskih dni. Zato mi je dala kar sliko novejšega datuma. Upam, da boste v uredništvo z njo zadovoljni. In še to: sem pionirka, stara enajst let, in obiskujem peti razred osnovne šole v Dravogradu. Poled tega, da dopisujem v razne časopise in revije, sem tudi urednica šolskega glasila »Na meji črnogvine«. Za sodelovanje v vašem časniku pa sem se odločila potem, ko sem od vašega sodelavca Rajka zvedela, da so dopisi mladih v vašem uredništvu še posebno dobrodošli. Zakaj ne bi jah poskusila, sem rekla in napisala sestavek o tem, kako je bil ranjen partizan Bor. Njegovo pravo ime sem zamolčala, ker je to sam želel. Imela sem občutek, da je skromnost ena izmed značilnosti njegovega značaja in nisem hotela sitnariti. Po tem, ker želite njegovo sliko, sklepam, da boste sestavek tudi objavili. Upam, da se ne motim, in hvala vam. Ob koncu tega pisma bi vam želela povedati tudi to, da bi rada postala vaša stalna sodelavka. Samo ne vem, kaj naj pišem. Ali moram pisati le o drugi svetovni vojni ali lahko napišem tudi kaj iz vsakdanjega življenja. Prosim, Milena, odgovorite mi na to vprašanje.

Lepo vas pozdravlja!

SILVIJA BOROVIK
Koroška 56
p. Dravograd

Draga Silvija!

Naša revolucionarna preteklost je tesno povezana z dandanašnjostjo, a vendar nadaljuj tam, kjer si začela. Fotografijo partizana Bora pa sem za objavo žal prepozno orejela.

Lepo pozdravljena!

MILENA

Spoštovano uredništvo!

Pri našem delu v klubu OZN prebiramo tudi vaš časnik »TV 15«. V njem najdemo veliko zanimivega branja. Odločili smo se, da napišemo nekaj misli ob 10. decembru, dnevu človekovih pravic. Dobro se zavedamo, da so nam vse tisto, kar vsebuje deklaracija priborili naši borci med narodnoosvobodilnim bojem in da si moramo danes prizadevati, da bi začela ta deklaracija zmagovati po vsem svetu. Velik prispevek za uresničitev teh ciljev daje tudi vaš časopis! Kmalu vam bomo poslali naše glasilo »Mladi kovinar«, v katerem bomo objavili pogovore naših učencev z borci narodnoosvobodilnega boja, ko so nam pripovedovali o spominih na najtežje dni naše zgodovine. Tudi te spomine boste lahko objavili v »TV 5« in upam, da boste z njimi zadovoljni.

Prejmite iskrene pozdrave!

ANICA JAKAC
predsednica kluba OZN
osnovne šole »Tone Čufar«, Jesenice

Draga Anica!

Trudimo se po svojih najboljših močeh, zato so mi zapisane besede kot odmev misli mladih vašega kluba toliko dražje. Naše vrstice torej počasi, a vztrajno prodirajo do tistih, katerim so namenjene. Kdo bi se tega ne razveselil, Anita! Pa »Mlada kovinarja« mi kmalu pošlji.

Lepo pozdravljena!

MILENA

BESEDE IN DEJANJA

DOMA ŠTUDIRALI,
DELAJO PA V TUJINI

Ivo Furlan, 29-letni asistent v ljubljanskem univerzitetnem inštitutu za geografijo ve neizpodbitno že zdaj, čeprav dela še ni končal niti do treh četrtin, naslednje: v tujini so zaposleni najmanj tristo trije (303) Slovenci, izmed 9.000, kolikor jih je od leta 1945 do 1967 diplomiralo na ljubljanski univerzi na tehle fakultetah: medicina in stomatologija (šteto skupaj) arhitektura, gradbeništvo, geodezija, strojništvo, elektrotehnika, tekstil, farmacija, matematika, fizika, meteorologija, metalurgija, rudarstvo, čista filozofija, sociologija in psihologija.

TT — 1. XII. 1971

STRUP V MESNIH IZDELKIH

V klavnični industriji v Dubrovniku se iz leta v leto bolj uveljavlja pravilo, da uporabljajo tako imenovane additive, natančneje rečeno kemične preparate, ki jih uporabljajo pri predelavi mesa. To delajo predvsem zato, da bi mesni izdelki, ki jih izdelujejo iz slabih in neustreznih surovin s svojim videzom zbujali vtis prvostvornih proizvodov.

Kontrola je ugotovila, da nihče ne pozna sestave teh aditivov, in to niti uvozniki niti proizvajalci niti trgovci, ki to blago ponujajo potrošnikom. Podrobne analize so pokazale, da se v proizvodnji teh artiklov uporablja več nedovoljenih preparatov in med njimi celo strup kot je arzen.

Politika — 25. XI. 1971

GOSPODARSTVO
KRAJIŠKIH KOMUN

»Biti gospodarstvo nerazvit, ne pomeni biti nemočen, temveč je to samo prehodno stanje, ki se ga v socialistični družbi odpravi z lastnimi silami ter vsestransko pomočjo družbene skupnosti...«

Ta moto je zapisan v uvodu zelo bogato (beri: drago) opremljene publikacije, nekakšnega almanaha, ki ga je pred kratkim izdala osnovna gospodarska zbornica Bihača o stanju in dosežkih gospodarskega razvoja na območju sedmih krajiških komun, ki predstavljajo izrazito nerazviti del Bosanske Krajine (v gospodarstvu je zaposlenih 6,3 odst. prebivalstva, z narodnim dohodkom 240.400 starih din na osebo).

Tiskanje 2000 izvodov te publikacije je stalo 7.400.000 starih din, kar sicer samo po sebi ni zastrašujoča številka, ker pa ne predstavlja edinega podobnega luksuznega trošenja pičlega narodnega dohodka v nerazvitih regijah, bi raje opozorili na neki drugi poučni moto, ki bi verjetno bolj vzgojno vplival:

Ta moto je zapisal v svoji znani knjigi Jean Servan-Schreiber:

»Če daš komu ribo, ga boš našel za en dan. Če ga pa naučiš ribariti, ga boš nahranil za vse življenje...«

Gospodarski vestnik — 23. XI. 1971

TIHO UGAŠANJE

Zbori volivcev potihoma ugašajo — zaključuje komentator novosadskega »Dnevnika« na temelju vrste primerov iz Vojvodine.

Pred nekaj dnevi, piše »Dnevnik«, sta na zbor volivcev v Bačkem Gradištu prišla samo dva volivca, a v Radičevičevu — niti eden! V Bečeju so zbor prav tako odpovedali, ker je nje prišlo le po 10 do 15 volivcev.

V zadnjem času je bila na pretek neuspeli ali takih zborov volivcev, ki so odpadli, omenja »Dnevnik«. Ko govori o vzrokih, so v komentarju med drugim navedene nezadostne politične priprave teh zborov in pa to, da je zelo malo začet, v katerih ti zbori dejansko odločajo.

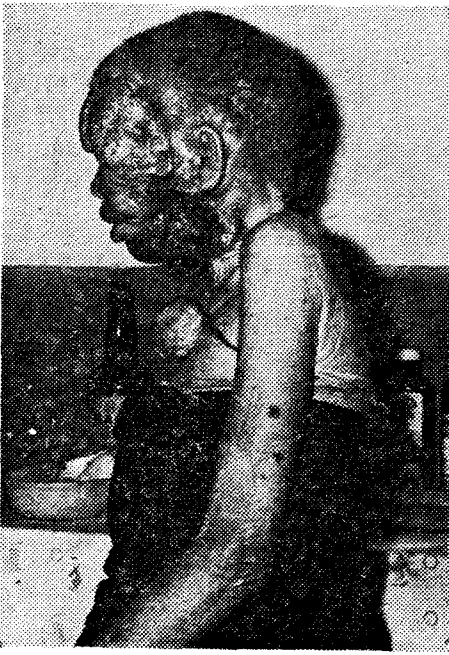
Politika — 20. XI. 1971

Mozambik krvavi za svobodo

(Nadaljevanje in konec)

Tudi Italija, ki je imela na razpolago trideset milijard državnega kredita, se je morala umakniti iz konzorcija pod pritiskom svoje domače javnosti. Kljub temu pa je ostal v konzorciju privatni italijanski kapital družbe SAE. Frelimo nima dovolj moči, da bi tujce izgnal. Njegove enote samo napadajo zaščitne posadke in delovne skupine, da bi s tem napravile čim večjo škodo in zvišanje gradbenih stroškov.

Zanimivo je brati poročila, ki jih izdaja FRELIMO. Iz njih je razvidno, kako organizirajo življenje na osvobojenih ozemljih. Pravijo, da splošno zaostalost lahko pre-

Posledice napalma

magajo samo s kmetijskimi zadrugami. Kmetje združujejo zemljo in obdelovalno orodje, korist skupnega obdelovanja pa je tudi skupna in pridelek je neprimerno večji. To so tako imenovane ljudske zadruge, na katerih je pridelek last prebivalcev. Poleg njih obstajajo državne zadruge (nacionalne). Na vsakem osvobojenem ozemlju jih mora biti po nekaj. Za obdelovanje skrbijo mobiliziranci, ki jih nanje pošiljajo krajevni odbori osvobodilne fronte. O upo-

rabi pridelkov odločajo okrajni odbori. Tretja organizacija za obdelovanje zemlje so vojaška posestva. Imajo jih v vsakem oporišču in služijo potrebam vojske. Posestva, s katerimi so pregnali portugalske kolone, so postala last države, za obdelavo pa mobilizirajo ljudstvo. Po begu portugalskih trgovcev je bila trgovina na tleh, FRELIMO je morala poskrbeti za nabavo in menjavo potrošniških dobrin s pomočjo zadrug in tudi običajnih trgovin, ki jih vodijo krajevni odbori. Industrije ni, pač pa sta se začela razvijati obrt in ribolov.

V nekem drugem poročilu je rečeno, da »neprekinjeno bombardiranje portugalskih kolonialistov ni preprečilo ustanovitve 150 šol z več kot 20.000 otroki«. Učenci morajo poleg rednega šolanja pomagati pri vzdrževanju šol, gradnji učilnic in pri delu na poljih.

Nekaj posebnega je tudi zdravstvena služba. Ustanovili so zdravstvena okrožja in krajevne enote. Oprema zdravstvenih centrov se ravna po bolezni, ki tam prevladuje. Uvedli so obvezno cepljenje proti črnim kozam, česar pod Portugalci ni bilo. Pred tremi leti so dobili prvega domačega zdravnika, zdaj imajo dva.

Letos spomladi je obiskal osvobojeno pokrajino profesor Silvio Pampiglione, predsednik stolice za parazitologijo na milanski medicinski fakulteti. Povabila ga je FELIMO.

Kot delegat svetovne zdravstvene organizacije je obiskal že več afriških držav. Po vrnitvi iz Tanzanije je povedal, da je na osvobojenem področju FRELIMO v prvi vrsti potrebna zdravstvena pomoč. Na pol milijona prebivalcev pridete komaj dva zdravnika. Še ta dva sta zdaj iz prijateljskih dežel in bi se morala vrniti domov. Za milijon prebivalcev in za potrebe gverilskih vojske imajo na razpolago samo eno pravo bolnišnico, mišljeno kot zidano stavbo z opremo za nego bolnikov. Nimajo pa v njej niti operacijske mize in rentgenske aparata. Tudi po dvajset dni hoda morajo nositi ranjence do te bolnišnice. Ostale bolnišnice so v resnici samo glinaste koče brez postelj. Vsega imajo kakšnih sto bolničarjev in petdeset nosačev bolnikov. Tudi vodja zdravstvene službe je samo bolničar. Za vzgojo novih kadrov po okrožnih bolnišnicah skrbijo njihovi vodje, ki so prav tako bolničarji.

Ob meji, na tanzanijski strani, je profesor Pampiglione obiskal taborišče Tunduru. V njem je 750 beguncev, od katerih je najmanj dve tretjini otrok. Ustanovila ga je pred šestimi leti skupina gverilcev, ki so zbrali otroke iz požganih vasi. Ti otroci so si sami zgradili koče, ki služijo ponoči kot spalnice in podnevi kot učilnice. Sami so morali rediti prašičke in kokoši ter obdelovati njive. Toda zdaj jih je preveč. Zjutraj dobijo skodelico čaja, popoldne kepo polente in če je možno zvečer še eno. Tri mesece niso jedli nobenega sadja, meso pa dobijo po enkrat na mesec. Disciplinarnost med njimi pa je kljub vsemu vzorna. Starejši skrbijo za mlajše. V izmenah hodijo v šolo

in na polja. Ponosni so že kot otroci in ne prosjačijo. Zavedajo se pravičnosti boja svojega ljudstva in kažejo neverjetno življensko moč.

Zdravila in opremo za bolnišnice so začeli dobivati od socialističnih držav in naprednih krogov iz Švedske, ZDA in Nizozemske. Jugoslavije pri tem nihče ne omenja. Zanimivo pa je, da je glavna bolnišnica v mestu Reggio Emilia v Italiji navezala prijateljske stike z bolnišnico Hospital Central di Cabo Delgado, kateri bo pomagala. Italijanska bolnišnica je s to gesto hotela spodbuditi tudi sorodne ustanove v drugih državah.

Vojno v Mozambiku in v Angoli kolonijah je obsodila OZN in pred nedavnim tudi rimska cerkev. Obsodbe same pa na žalost še ne pomenijo zadostne pomoči trpečemu ljudstvu.

Prispevki za šolo
v Cerknem

Krajevna organizacija SZDL Zakriž 310.—; Lapajne Julij, Idrija — študentska (odstopljen honorar za opravljeno delo pri skladu) 180.—; Krajevna organizacija ZB NOV Doblar 230.—; RO ZBE NOV Slovenije Ljubljana (zbrani borčevski prispevki) 6.406,30 din.; Poklicna kovinarska šola Maribor-Tabor 2.000.—; Obč. konferenca ZMS — predsedstvo Idrija (1 % od OD za september '71) 40,90 din.; Osnovna šola Postojna — učenci 799.—; Plešec Tone, Preska — Medvođe (odstopljen honorar pri Zvezli inženirjev in tehnikov SRS Ljubljana) 54,35 din.; Čisti izkupiček od koncerta ansambla Avenik in plesne prireditve KS Bukovica (ZB N. Gorica) 10.950.—; Orkester »BLUF STARS« Nova Gorica — poklon 1.400.—; Zveza prijateljev mladine Ljubljana-Center (namesto osmrtnice za pok. Oskarjem Pečetom) 1.000.—; Družina Čepirle iz Postojne v spomin na pok. Penko Antona 150.—; Temeljna izobraževalna skupnost Novo mesto 5.000.—; Nace, Edvin in Marija Pervanja — Ljubljana, Česnikova (namesto cvetja na grob Marije Andriolčeve) 150.—; PPVS Nova Gorica — prispevek 1.000.—; Bizjak Matjaž (avtorski honorar pri Zavodu »Borec« Ljubljana) 80,55 din.; Krajevna skupnost Sp. Idrija 500.—; SGP Gorica, N. Gorica 15.000.—; Udeleženci IV. partijskega tečaja na Vojškem 20.—; ZMS — predsedstvo Idrija, 1 % od OD za oktober 40,90 din.; Solški center Boris Kidrič, Celje 1.000.—; KO ZBE NOV Dobrova 460.—; Roje Boža, Cerkno 2.000.—; Solški center Ravne na Koroškem 500.—; Dora in Slavka Basiak — Piran, Mateottijeva (namesto rož na grob tov. Bradaskja Karoline) 200.—; Obč. odbor ZB NOV Skofja Loka 1.513.—; Učenci 2., 3., 5. in 6. razredov osn. šole »Pinko Tomazič« Koper 1.145.—; Krajevni odbor ZB NOV — Bled 500.—; Osnovna šola Deskle 109,80 din.; ZB NOV občine Hrastrnik 4.600.—; Samrtonka Renče 1.000.—; Strukelj Jožef, Nova Gorica (skupno vplačal 1.100.— dijakov); 50.—; Sindikat gorških opekarn, Volčja Draga — prispevek 1.800.—; Strucin Ana in Jože, Cerkno (odstopljeni potni stroški in dnevnice 1.342,60 din.).

Kupujte za noveletne voščilnice razglednice bolnice »Ranjan« v poslovalnici Zavoda »Borec«, Ljubljana, Titova c. 17 ali v osnovni šoli Cerkno in srečke blagovno denarne loterije, katere žrebanje bo 27. januarja 1972. Pomagajte graditi spomenik NOB — osnovno šolo v Cerknem.

Rešitev križank

KRIZANKA št. 11

STANAR, KORANA, ALICE, LOMITEV, PIAVA, METER, PROSTAK, ANALOGIJA, LITOSTROJ, MINARET, KLAVIR, RIM, AKA, SKAT, RENATA, ITARINA, OTROK, ANALI, CENIK, LASO, VO, VI, ST, IV, BARBAR, ROA, AVLA, EMA, PARMEZAN, PRT, TEMPERA, LR, DEBELINA, AC, ON, RU, ENOTA, ENICA, ABAS, NIZINEC, SA, BREŠT, ICA, ET, ST, CERKNICA, CESTAR, AARE, US, PODOV, ULAKA, EBEN, ARO, CELA, NEVA, CAR, OTAVEC, VA, STRASITEV, TA, RANICA

Nagrade prejmejo: žensko bluzo, izdelek »Vezenine« Justa Porekar, ul. heroja Staneta 21, 62000 Maribor, Angela Debelak, Krmelj 30, 68296 Krmelj, Robert Kastelic, cesta Zasavskega bataljona 18, 61270 Litija, Tončka Ziherl, Sp. Bitnje 18, 64209 Zabnica, Stane Jesenko, Demšarjeva cesta 23, 64220 Skofja Loka. Nagrajenecem bo nagrade poslalo podjetje iz Maribora; žensko ročno uro Dora Tomaduz, Razdrto 18, 65225 Hruševje, moško ročno uro Herman Stiel, Kidričeva 28, 69000 Murska Sobota; kolekcijo knjig založbe Borec pa prejme Majda Habjan, Cankarjeva, vila blok V, 64240 Radovljica.

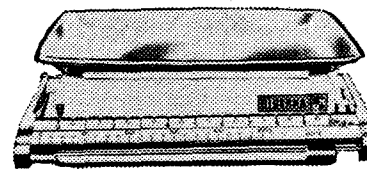
KRIZANKA GLIN št. 12

STROGOST, TROBENTA, RABELAIS, ENARE, KT, GLIN, EMA, NUK, OK, OLAV, ALABAMA, VRT, OPERETA, POTEZA, SKIRO, IZIDOR, OPORA, STOTAK, SATELIT, TA, ARTRITIS, NAMA, ET, ETE, JUNG, KALIKO, RALO, KIR, EDAM, ANEKDOTA, KE, ACIS, ORAN, TOR, KRN, UFA, RASTER, TT, NAONIS, ZOR, AI, ANTILI, ROKA, ANA, VRATA, SADRJA, KT, ER, TIK, AD, AIDA, OKARINA, TVAR, NARAVA, ADAR, MA, ROLETA, AM, SAVANA, ADEN, SIP, KITARIST, AN, SORTA.

Nagrade prejmejo: žensko ročno uro Delkin Marija, Pohlina 10. — 61000 Ljubljana in Zitnik Franc, Majhnova ul. 7a — 64264 Bohinjska Bistrica; moško ročno uro Onič Gojko, Celovška c. 119 — 68310 Sentjernej; kolekcijo knjig založbe Borec pa: Kramarič Božidar, C. belokranjskega odreda 2. — 68340 Črnomelj in Strauch Ludvik, Vidmarjeva 23. — 61000 Ljubljana.

Vse nagrade bodo poslano po pošti; nagrajenca iz Ljubljane naj se za prevzem ročnih ur zglasita na upravi lista v Beethovnovi 10.

brest

791 080
SALON POHIŠTVA CERKNICAkuhinjska
tehtnica

LIBELA-CELJE

V Ljubljani, Kranju, Celju, Mariboru, Novem mestu, Postojni, Ajdovščini in Piranu

